

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

10099541

T.C.

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Programı

**5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU KAPSAMINDA
DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULANAN ADÖLESANLARIN
DEPRESYON DÜZEYLERİYLE ANA BABA TUTUMLARI VE
BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Bitirme Tezi

Tezi Hazırlayan: Özgen GÜNEŞ

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

24.12.2015

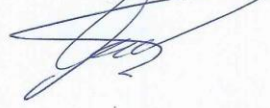
Enstitümüz **Psikoloji** Anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **135201119** numaralı **Özgen GÜNEŞ** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**5395 sayılı çocuk koruma kanunu kapsamında danışmanlık tedbiri uygulanan adölesanların depresyon düzeyleriyle ana- baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 02.12.2015 tarih ve 2015/21 sayılı toplantısında seçilen ve Tepekent Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince (.....) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında **oyçokluğuyla birliği ile Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

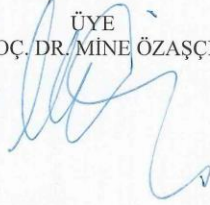
DANIŞMAN
DOÇ.DR.ERDİNÇ ÖZTÜRK

ÜYE
YRD.DOÇ.DR.ÇİĞDEM KOŞE DEMİRAY

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. MİNE ÖZAŞÇILAR

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Adölesanların Depresyon Düzeyleriyle Anne-Baba Tutumları Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/12/2015

Özgen GÜNEŞ

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

...../...../2015

Özgen GÜNEŞ

ÖZET

5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU KAPSAMINDA DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULANAN ADÖLESANLARIN DEPRESYON DÜZEYLERİYLE ANNE-BABA TUTUMLARI VE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Özgen GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

Aralık, 2015 - 115 sayfa

Aile, adölesanın toplumsallaşma sürecine hazırlanması, fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik yönden desteklenmesi ve gelişiminin önündeki her türlü engelin kaldırılmasından sorumlu ilk kurumdur. Anne ve baba bu sorumlulukları yerine getiremediğinde, adölesanın ihmal ve istismara açık hale gelmesine ve danışmanlık tedbirinin uygulanmasına zemin hazırlamaktadır.

İhmal ve istismar mağduru adölesanlar da; yoğun değersizlik duygusu, öfke patlamaları, saldırgan davranışlar, yoğun başarısızlık, evden kaçma, kötü arkadaşlıklar edinme ve madde bağımlılığı gibi sıkıntılarla birlikte depresyonun gelişimi de farklı düzeylerde ortaya çıkmaktadır. Adölesanın yetiştirildiği ailede, anne-baba tutumları ve anne figürüyle bağlanma stili, ihmal ve istismarın yanında depresyon ile baş etmeyi de etkilemektedir

Araştırmanın evrenini İstanbul il sınırları içindeki devlet okulları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Üsküdar İlçesinde ki devlet okulları oluşturmaktadır. Araştırmada danışmanlık tedbiri uygulanan 100 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmada, adölesanların depresyon düzeyleriyle algıladıkları anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasında önemli ilişkiler elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Adölesan, ihmal ve istismar, danışmanlık tedbiri, depresyon, anne-baba tutumları, bağlanma stilleri.

ABSTRACT

ANALYSING THE RELATION BETWEEN DEPRESSION LEVELS AND PARENTING STYLES AND ATTACHMENT STYLES OF ADOLESCENTS, WHO ARE APPLIED COUNSELLING MEASURES UNDER THE CHILD PROTECTION LAW NO. 5395

Özgen GÜNEŞ

Master Thesis, Department of Psychology

Advisor: Assoc. Prof. Erdiñ ÖZTÜRK

December, 2015- 115 page

Family is the first corporation, which is responsible for removing the obstacles in front of the development and supporting in terms of phsycal, social, psychological and economical and preparing to the socialisation process of the adolescent. If the parents discharge the responsibilities, they will set ground to the adolescent being clerified to negligence and abuse and be applied the counseling measures.

On the adolescents, suffering from negligence and abuse are appeared problems such as high valuelessness sense, burst of anger, aggressive behaviours, high failing, elope, making bad friends and drug addiction as well as depression occurance at different levels. At the family, which adolescent is grown parenting style and attachment style with mother figure also affects to cope with depression as well as negligence and abuse.

The public schools, located within provincial borders of İstanbul constitute the research environment. And the public schools in Üsküdar district constitute the sample group. At the research 100 participants are accessed, who are applied counseling measures. Also at the research between parenting styles and attachment styles at the depression levels of adolescents critical relations are obtained.

Key Words: Adolescent, neglect and abuse, counseling measures, depression, parenting style, attachment styles.

ÖNSÖZ

Anne ve baba olmak, bir bireyin kişiliğinin gelişmesinde, fiziksel olgunluğa erişmesinde ve ruhsal bütünlüğünün sağlıklı kalmasında etkin olmak ve bu sürece tanıklık etmektir. Bireyin daha bebeklik dönemlerinde anne ya da bakıcısıyla kurduğu ilişkinin özel bir adı olan bağlanmanın, bireyi yalnızca çocuklukta değil, adölesanlıkta hatta yetişkinlikte dâhi etkilediğini yapılan araştırmalar göstermektedir. Anne ve baba olmak, aynı zamanda adölesanların yetiştirilmesinde hangi tutumun benimsendiğiyle de ilişkilidir. Demokratik anne-baba tutumuyla yetişen çocuklar adölesanlıkta kendilerini daha iyi ifade edebilmekte, anne ile babadan özerkleşme sürecini daha sağlıklı atlatabilmektedirler. Ancak bebeklikten başlayarak sağlıklı bağlanma gerçekleştirilmiş, anne-baba tarafından otoriter, aşırı koruyucu ya da ilgisiz vb. tutumlarla yetiştirilmiş adölesanlar, olumsuz davranışlar sergileme eğilimleri taşıyabilmektedirler. Aynı zamanda aile içinde çatışma, iletişimsizlik vb. olumsuz yaşantı deneyimlerinin olması, adölesanların ihmal ve istismar edilmesine neden olabilmektedir. Sonuç olarak adölesanlar birçok etkenin bir araya gelmesiyle depresyona girmekte ve bu ruhsal sıkıntının neden olduğu birçok olumsuzlukları kendi başlarına aşmaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte anne ve babanın çocuk yetiştirme konusunda desteklenmesi ve adölesanın psikolojik olarak güçlenmesi adına devletin ilgili kurumları tarafından danışmanlık tedbiri uygulanmaktadır. Danışmanlık tedbiri, adölesanların psikolojik olarak desteklenmesi ve depresyon ile başa çıkma stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olurken aynı zamanda annelere ve babalara rehberlik ederek aile içindeki dengenin yeniden kurulmasına hizmet etmektedir.

Öncelikle araştırmamın temel noktalarını kavramamda öncülük ederek, araştırmamın gerçekleşmesinde bana cesaret veren, tüm samimiyetiyle yol gösteren tez danışmanım ve hocam Sayın Doç. Dr. Erdinç ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın saha ayağında desteğini esirgemeyen Psikolog Nursel TUNÇ'a, aileme ve varlığıyla her daim yanımda olan sevgili eşim Şinasi GÜNEŞ'e sonsuz teşekkürler...

Özgen GÜNEŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xiii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İhmal ve İstismar	7
2.1.1. İhmal ve İstismarın Toplumsallaşma ile İlişkisi	7
2.1.2. İhmal ve İstismarın Nedenleri	9

2.1.2.1. Anne ve Babaya Bağlı Nedenler.....	9
2.1.2.2. Çevreye Bağlı Nedenler.....	10
2.1.2.3. Çocuğa Bağlı Nedenler.....	11
2.1.3. Çocukluk ve Adölesanlıkta İhmal ve İstismar.....	11
2.1.3.1. İhmal Tipleri.....	11
2.1.3.2. İstismar Tipleri.....	12
2.2. Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi.....	15
2.2.1. Uluslararası Çocuk Sözleşmeleri.....	15
2.2.2. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu.....	16
2.2.3. Danışmanlık Tedbiri.....	18
2.3. Adölesanlıkta Depresyon.....	20
2.3.1. Adölesanlıkta Depresyonun Epidemiyolojisi.....	24
2.3.2. Adölesanlıkta Depresyonun Etiyolojisi.....	25
2.3.3. Adölesanlıkta Depresyonla İlişkili Risk Faktörleri.....	27
2.3.3.1. Biyolojik-Genetik Faktörler.....	29
2.3.3.2. Psikolojik Faktörler.....	29
2.3.3.3. Sosyal Faktörler.....	30
2.3.3.4. Aile ve Olumsuz Yaşantı Durumları.....	30
2.3.3.5. Riskli Davranışlar.....	30
2.4. Adölesanlıkta Anne-Baba Tutumları.....	31
2.4.1. Anne-Baba Tutumlarına Kuramsal Yaklaşımlar.....	31
2.4.2. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Modeller.....	33

2.4.2.1. Baumrind'in Anne-Baba Tutum Modeli.....	34
2.4.2.2. Maccoby Ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	34
2.4.2.3. Lamborn ve Dornbusch'un Modeli.....	35
2.4.3. Yaygın Anne-Baba Modelleri.....	35
2.4.3.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	36
2.4.3.2. Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	36
2.4.3.3. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu.....	37
2.4.3.4. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu.....	38
2.4.3.5. Mükemmelliyeççi Anne-Baba Tutumu.....	39
2.4.3.6. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu.....	39
2.4.3.7. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu.....	40
2.4.4. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler.....	40
2.5. Adölesanlıkta Bağlanma.....	41
2.5.1. Bowlby'in İçsel Çalışma Modelleri.....	42
2.5.2. Ainsworth'un Bağlanma Stilleri.....	42
2.5.3. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	43
2.5.4. Adölesanlıkta Bağlanma Stillерinin Etki ve Sonuçları.....	44

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	47
3.2. Evren Ve Örneklem.....	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	47

3.3.1. Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ).....	48
3.3.2 Anne-Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ).....	49
3.3.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA).....	50
3.3.4. Kişisel Bilgi Formu.....	51
3.4. Veri Toplama Süreci.....	51
3.5. Verilerin Analiz Süreci.....	52

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Betimsel Değerler.....	53
4.2. DTUA'nın Depresyon Düzeylerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
4.3. DTUA'nın Anne-Baba Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
4.4. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzdeleri.....	60
4.5. DTUA'nın Depresyon Düzeyleriyle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki.....	62
4.6. DTUA'nın Depresyon Puanları ile Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu Arasındaki İlişki.....	66
4.7. DTUA'nın Depresyon Puanları İle Bağlanma Stillerinin 4 Boyutu Arasındaki İlişki.....	67
4.8. DTUA'nın Depresyon Düzeyi Ortalamaları İle Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki.....	67

4.9. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu İle	
Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki.....	68
4.10. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin 4 Boyutu İle	
Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki.....	72

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. DTUA'nın Depresyon Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	75
5.2. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	76
5.3. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	78
5.4. DTUA'nın Depresyon Düzeyleriyle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki ile İlgili Tartışma ve Yorum.....	80
5.5 DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamaları İle Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum	83
5.6. DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamaları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum.....	85
5.7. DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisine Ait Tartışma ve Yorum.....	86
5.8. DTUA'nın Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisine Ait Tartışma ve Yorum.....	87
5.9. DTUA'nın Bağlanma Stilleri ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum.....	88

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Araştırmada Ulaşılan Sonuçlar.....	90
6.2. Öneriler.....	92
KAYNAKÇA.....	94
EKLER.....	104
ÖZGEÇMİŞ.....	115

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABTÖ:** Anne-Baba Tutumları Ölçeği
- APA:** Amerikan Psikoloji Birliği
- ASPB:** Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- ASPÇHGM:** Aile ve Sosyal Politikalar Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- BAAKB:** Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı
- BDÖ:** Beck Depresyon Ölçeği
- BEİJİNG KURALLARI:** Birleşmiş Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar
- ÇHS:** Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
- ÇKK:** 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- DSM:** Amerikan Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
- DTUA:** Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Adölesanlar
- İÖA:** İlişki Ölçekleri Anketi
- MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı
- RİYAD İLKELERİ:** Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri
- SCU:** St. Clement Üniversitesi
- TCK:** Türk Ceza Kanunu
- UNICEF:** Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
- ÜMEM:** Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
- WHO :** Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Adölesanlara Göre, Genel Olarak 13-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Karşılaştıkları En Önemli Sorunlar, Cinsiyete Göre Dağılım	28
Tablo 2.2. Tarih Boyunca Çocuk Yetiştirme Tarzları	32
Tablo 4.1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	52
Tablo 4.2. Anne Eğitim Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	52
Tablo 4.3. Baba Eğitim Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	54
Tablo 4.4. Annenin Çalışma Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	54
Tablo 4.5. Babanın Çalışma Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 4.6. Ailenin İkamet Ettiği Hane Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 4.7. Annenin Sağ/Vefat Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 4.8. Babanın Sağ/Vefat Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	56
Tablo 4.9. Annenin Öz/Üvey Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	56
Tablo 4.10. Babanın Öz/Üvey Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	56
Tablo 4.11. DTUA'nın Depresyon Düzeylerinin Frekans ve Yüzde Değerleri	57
Tablo 4.12. DTUA'nın Kabul/İlgi Boyutunda Dağılımları	57
Tablo 4.13. DTUA'nın Psikolojik Özerklik Boyutunda Dağılımları	58
Tablo 4.14. DTUA'nın Denetleme Boyutunda Dağılımları	58
Tablo 4.15. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyut Medyanları	59
Tablo 4.16. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyut Medyanlarının Frekans ve Yüzdeleri	59
Tablo 4.17. DTUA'nın Anne-Baba Ölçeğinin 4 Alt Boyutunun Frekans ve Yüzde Değerleri	59

Tablo 4.18. DTUA'nın Güvenli Bağlanma Dağılımları.....	60
Tablo 4.19. DTUA'nın Korkulu Bağlanma Dağılımları.....	60
Tablo 4.20. DTUA'nın Saplantılı Bağlanma Dağılımları.....	61
Tablo 4.21. DTUA'nın Kayıtsız Bağlanma Dağılımları.....	61
Tablo 4.22. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzde Değerleri.....	61
Tablo 4.23. DTUA'nın Depresyon Düzeyleri Puanları İle Anne-Baba Tutumları Ölçeği ve Bağlanma Stilleri Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	62
Tablo 4.24. DTUA'nın Depresyon Puanlarının Anne-Baba Tutumlarına Göre Ortalamaları.....	66
Tablo 4.25. DTUA'nın Depresyon Puanlarının Bağlanma Stillerine Göre Ortalamaları.....	67
Tablo 4.26. DTUA'nın Depresyon Düzeyi Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi.....	68
Tablo 4.27. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutuyla Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi.....	69
Tablo 4.28. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin 4 Boyutuyla Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi.....	72

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	104
Ek-2. Ölçek 1: Beck Depresyon Ölçeği	105
Ek-3. Ölçek 2: Anne-Baba Tutumları Ölçeği	109
Ek-4. Ölçek 3: İlişki Ölçekleri Anketi.....	112
Ek-5: İzin Formu	114

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Anderson ve Olnhausen (1999), adölesanı; kimlik bulmanın, fiziksel ve psikolojik değişime ayak uydurmanın, yeni beceriler kazanmanın, aileden bağımsızlaşmanın, ahlaki kurallar ve değerler oluşturmının ve bir meslek seçmenin yükümlülüğünü taşımak olarak tanımlar. Kim (2003), adölesanların yeni gelişim döneminde her alanda verdiği mücadelenin hızı artığında, depresif özellikler gösteren adölesan sayısının, arttığını ifade etmektedir.

Adölesanlığın önemli bir noktası olan aileden özerkleşme, anne ve baba ile bağları net bir şekilde koparmadan, kendi duygu ve düşüncelerini, kendi değer yargılarını ve beğenilerini bağımsız bir şekilde oluşturabilme kapasitesidir. Bu süreçte adölesan, aile tarafından doğru anne-baba tutumu ile desteklendiğinde özsaygısı yüksek, sosyal hayatta iletişim becerisini kazanmış, akademik başarısı yüksek düzeyde, sağlıklı bir birey olarak yaşam deneyimleri kazanabilmektedir. Ancak adölesana karşı anne ve babanın doğru tutumlar sergilememesi, düşük özsaygılı, sosyal yaşamda iletişim becerisini geliştiremeyen agresif, kavgacı, akademik başarısı düşük bireyler olarak yetişmelerinde ve depresyona açık hale gelmelerine neden olmaktadır (Erözkan, 2009).

Adölesanlıkta anne-baba ile olumsuz yaşantılara maruz kalmak, adölesanın sosyal yaşamda ve eğitim yaşamında uyumlu bir kişilik yapısı sergilemesine engel olmaktadır. T. Yılmaz'a (2000) göre anne ve babanın riskli davranışlar konusunda model olması ve bu davranışları onaylaması, adölesanları olumsuz davranışlara sevk ederken aynı zamanda sigara, alkol, madde kullanımı, sorunlarla mücadelede kaba kuvvete başvurma gibi olumsuz davranışların oluşmasına neden olabilmektedir. Peterson ve arkadaşları (2003) ise anne ve babanın denetim ve yönlendirme konusundaki eksikliklerinin aile içi sorunlara ve çatışmalara neden olduğunu ve adölesanların olumsuz etkilendiğini vurgulamaktadır (Önder ve Yılmaz, 2012).

Horney'e göre anne ve baba tutumlarının adölesanların üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005), otoriter anne-baba tutumuyla yetişen adölesanların, her daim sıkı disiplin kuralları ve ceza uygulamalarına maruz kalmalarının nörotik ve kaygılı bir kişilik geliştirmelerine neden olduğunu, aynı zamanda çevrelerine sorgulamadan doğrudan uyan, başarılı fakat sosyal konularda özgüven eksikliğine sahip kişiler olarak açıklamaktadırlar. Otoriter anne-baba tutumunun sonucu olarak, adölesanların suça sürüklenme ve madde kullanımına yatkınlaşarak depresyon geliştirmeye elverişli bir duruma gelmektedirler (Erözkan, 2009).

Adölesanların depresyona girmelerinde anne-baba tutumlarının dışında adölesanların bağlanma stillerinin de etkili olduğunu yapılan araştırmalar desteklemektedir. Hortaçsu, Cesur ve Oral'a göre (1993), bir adölesanın bağlanma stili, anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarına göre şekillenmektedir. Örneğin, Allen, Moore, Kuperminc ve Bell (1989), güvenli bağlanma gerçekleştirmiş adölesanların, doğru ve yoğun etkileşimin fazla olduğu işbirliğine açık anne ve babanın olduğu ailelerde yetiştiğini öne sürmektedirler (Keskin ve Çam, 2008).

Prinzle, Stams, Dekovic, Reijntjes ve Belsky (2009), yaptıkları tarama çalışmasında, anne ve babanın kişilik özellikleri ile çocuk yetiştirme de anne –baba tutumları arasında güçlü bir ilişki olduğunu bulmuşlardır (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010). Anne ve babanın çocuk yetiştirmede yetersiz kalması, öncesinde, özellikle anne ve babanın ruhsal sıkıntı yaşadıkları dönemlere denk gelen adölesanın bebekliğinde, sağlıksız bakım verme ve uygunsuz tepki verme ile karakterize sağlıksız bağlanma stilleri oluşmaktadır. Bu sağlıksız bağlanma stilleri adölesanlıkta ve yetişkinlikte bireyin ruh sağlığını etkileyerek, depresyona sürüklenmesine neden olabilmektedir (Keskin ve Çam, 2008). Örneğin, Avcı (2006), şiddet davranışı gösteren adölesanların anne ve babalarında, problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, ilgi gösterme ve genel aile işlevlerinde yetersizlik yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır (Yıldız ve Erci, 2011). Tüm bu olumsuzluklar anne ve babanın kişilik yapılarıyla da açıklanabilmektedir.

Adölesanlıkta depresyon, ihmal ve istismar konularıyla da ilişkilidir. Akbaş (2001), çocuğa yapılan istismar davranışının genellikle aile içinden bir birey tarafından yapıldığını, bağlanma davranışını etkilemekle birlikte anne-baba tutumlarının da son derece etkili olduğunu ifade etmektedir (Deniz, 2006). Hammen (1991) ise aile içinde yaşanan stres kaynaklı olayların, adölesanların depresyona girmesinde önemli bir faktör olduğunu ileri sürmektedir. Finzi ve arkadaşları (2001); Salzinger ve arkadaşları (2001) özellikle çocukluk döneminde fiziksel ve cinsel istismar başta olmak üzere her türlü ihmal ve istismar yaşantılarını, adölesanların kişilerarası ilişkilerinin sekteye uğramasıyla ilişkilendirmişlerdir. Bu sekteye uğrama; stresli yaşamı sürdürme, akranlardan çekilme ya da akranlarla kurulan sağlıklı etkileşim ve sosyal hayattan çekilme olarak ortaya çıkmaktadır. Shields ve Cicchetti (2001) zorbalık mağduru olmayı, Egeland ve arkadaşları (2002) ise akranlarla çatışma ve romantik ilişkileri ilişkilendirirken, Monroe ve arkadaşları (1999), kişilerarası ilişkilerde yaşanan tüm bu süreçlerin adölesanların depresyona girmelerinde oldukça güçlü bir etki yarattığının altını çizmektedir (Harkness, Lumley ve Truss, 2008).

Aile içinde yaşanan ihmal ve istismar, anne ve babaların çocuk yetiştirme konusunda yaşadıkları sıkıntılar, anne ve babaların çocuk yetiştirmede takındıkları tutumlar, daha bebeklikte anne ya da bakıcıyla girilen etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkan bağlanma davranışı, bebeklikten başlayarak, çocukluk ve adölesanlıkta devam eden güçlü etkilere neden olabilmektedir. Literatürde yapılan araştırmaların da desteklediği bu yaşantı deneyimlerinin etkili olduğu önemli bir sonucu da adölesanların depresyona girmeleri oluşturmaktadır.

Ayrıca mahkemelere intikal etmiş, anne ve babaların boşanma süreçleri, adölesanların suça sürüklenmeleri, madde kullanımları vb. tüm sorunlar, yukarıda değindiğim olumsuz yaşantılar sonucu bu adölesanların yargı sistemiyle tanışmalarına neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu adölesanların depresyonla olan serüvenleri de başlamakta ya da ilerlemektedir. Sonuç olarak bu araştırmanın problemi, “ 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Danışmalık Tedbiri Uygulanan Adölesanların Depresyon Düzeyleriyle Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” dir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, danışmanlık tedbiri uygulanan 15-18 yaş arasında ki adölesanların depresyon düzeyleriyle algıladıkları anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1- DTUA'ın depresyon düzeyleriyle algıladıkları anne-baba tutumları arasında ilişki var mıdır?
- 2- DTUA'ın depresyon düzeyleriyle bağlanma stilleri arasında ilişki var mıdır?
- 3- DTUA'ın anne-baba tutumları ile bağlanma stilleri arasında ilişki var mıdır?
- 4- DTUA'ın depresyon düzeylerinin sosyo-demografik özellikler ile ilişkisi var mıdır?
- 5- DTUA'ın anne-baba tutumlarının sosyo-demografik özellikler ile ilişkisi var mıdır?
- 6- DTUA'ın bağlanma stillerinin sosyo-demografik özellikler ile ilişkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında danışmanlık tedbiri uygulanmasının nedenlerini, onların ihmal veya istismara maruz kalmaları, kanunla ihtilafa düşmeleri, ebeveynlerin boşanma süreçlerinden etkilenmeleri, ebeveynlerin adölesanların ihtiyaçlarına yönelik yetersiz kalmaları, ebeveynler ile adölesanlar arasındaki çatışmalar ve madde bağımlılığı gibi adölesanların fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne zarar veren süreçler oluşturmaktadır. Adölesanların yaşadıkları ve maruz kaldıkları bu süreçler onların, depresyona girmelerine zemin hazırlamaktadır. Anne ve babanın adölesan üzerinde ki tutumları ve ebeveynlerin adölesanla kurduğu bağlanma stilleri, adölesanların kişilik gelişimlerinin yanında, fiziksel ve ruhsal yönden gelişimlerini de etkilemekte, ihmal ve istismarın devreye girmesiyle ciddi ruhsal ve davranışsal sorunlara neden olabilmektedir. Bu denli önemli sonuçlara neden olan bu süreçlerin irdelenmesi, olası sonuçların ortaya konması oldukça elzem görünmektedir.

1.4. Varsayımlar

1- Araştırmanın örneklemini oluşturan adölesanlar, Beck Depresyon Ölçeği'ni, Anne-Baba Tutumları Ölçeği'ni, İlişki Ölçekleri Anketi'ni ve Kişisel Bilgi Formu'nu içtenlikle yanıtlamışlardır.

2- Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler geçerli ve güvenilirlerdir.

3- Örneklem evreni temsil etmektedir.

4- Araştırmada kullanılan istatistiksel teknikler, bu araştırmanın değişken türleri ve yapılacak analizler için amaçlara uygundur.

1.5. Sınırlılıklar

1- Bu araştırma, İstanbul İl sınırları içinde yer alan Üsküdar İlçesi'nde Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet okullarında, 2014-2015 eğitim öğretim yılında, orta öğrenime devam eden ve araştırma örneklemini oluşturan adölesanlarla sınırlıdır.

2- Bu araştırmada, depresyon düzeyleri "Beck Depresyon Ölçeği"nin, anne-baba tutumları "Anne-Baba Tutumları Ölçeği"nin, bağlanma stilleri "İlişki Ölçekleri Anketi"nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3- Bu araştırma, 15 ila 18 yaş arasındaki adölesanlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Depresyon: Öztürk (2001) depresyonu; derin üzüntülü bazen de hem üzüntülü hem bunaltılı bir duygu durumla birlikte düşünce, konuşma, devinim ve fizyolojik işlevlerde yavaşlama, durgunlaşma ve bunların yanı sıra değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile kendisini gösteren bir sendrom olarak tanımlamaktadır (Çelikkaleli, 2010).

Anne-Baba Tutumu: Yavuzer'e (1993) göre anne ve baba tutumu, anne ve babanın, çocuğun gerek sosyal, gerek psikolojik, gerekse kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu veya olumsuz şekilde bir tepkide bulunma eğilimidir (Yücel, 2013).

Bağlanma: Bowlby (1980;1982) göre bağlanma, insanların kendileri için önemli olan kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağdır. Ayrıca bir kişinin korktuğunda, yorulduğunda veya hasta olduğunda bir figürle ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu güçlü bir istektir (Arslan, 2008).

Bağlanma Stili: Bartholomew'a (1990) göre bağlanma stilleri bireyin kendisini ve diğer insanları nasıl gördüğünü açıklayan sosyal etkileşim durumudur. Güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız olarak dört çeşit bağlanma stili vardır (Arslan, 2008).

Danışmanlık Tedbiri: Korunmaya ihtiyacı olan veya suça sürüklenen ocuk hakkında mahkeme ya da hakim tarafından verilen koruyucu ve destekleyici tedbir türlerinden biridir. Çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak ya da ocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu ve bakımından sorumlu kişileri desteklemek amacıyla uygulanır. Ziyalar, Demircioğlu, Kimmet, Akbulut, Eke, Kaynak, 2015).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İhmal ve İstismar

Çocuk ihmali diğer bir deyişle çocuk pasif istismarı:

Çocuğun bakımı, korunması, güvenliği, beslenmesi, giyim ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, sağlığının korunması ve tıbbi bakımından, gözetiminden ve desteklenmesinden sorumlu kişilerin çocuğun bu temel gereksinimlerini ihmal etmesi ve/ veya karşılayamaması sonucu gelişiminin ve güvenliğinin zarar görmesidir. Çocuğa bakmakla yükümlü kişiler çocuğun ebeveyni veya aile fertlerinden biri, çocuğun bakıcısı, çocuğun bakımını ve sorumluluğunu almış ilgili kurumlar ya da devlet olabilir (Yalçın, 2011).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) istismarın tanımını:

“ Çocuğun sağlığını ve fiziksel gelişimini, psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmiyerek yapılan davranışlar olarak yapmaktadır (Kalaycı ve Çiçek, 2013).”

2.1.1. İhmal ve İstismarın Toplumsallaşma ile İlişkisi

Çocukluk ve adölesanlıkta ihmal ve istismara maruz kalma, yalnızca bu dönemlere özgü hasarlar bırakmamaktadır. Çocuğun maruz kaldığı ihmal ve kötü muamelenin etkisi önce adölesanlıkta sonrasında ise yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilmektedir. Toplumsallaşma:

“Yardıma gereksinimi olan bebeğin, yavaş yavaş içerisinde doğduğu kültür için geçerli olan becerileri edinerek kendi bilincinde olan, bilgili bir kişi haline gelmesi sürecidir (Giddens, 2000).”

Toplumsallaşma, bir bebeğin dünyaya gelmesiyle başlayan, onu yetiştirecek olanların yaşamlarını değiştiren, anne ve babalık rollerinin çocuk ve adölesanlarla ilişkisiyle şekillenen ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir etkileşim sürecini kapsar (Giddens, 2000). Gelişimin yaşam boyu devam etmesi, maruz kalınan ihmal ve istismarın, hem kişinin kendi ruh sağlığına hem de toplumsallaşma sürecinde çevresine zarar verici yaşantılara neden olabilmesi muhtemel görünmektedir.

Çocukluk ve adölesanlıkta toplumsallaşma sürecinde aile önemli bir faktördür. Çocuğun kişiliğinin oluşmasında ve gelişmesinde en etkin kurumdur (Bozkurt, 2012). Bu bakımdan Ogburn, ailenin fonksiyonlarını:

- Neslin devamını sağlamak
- Koruma
- Toplumsallaşma
- Cinsel davranışın düzenlenmesi
- Sevgi ve arkadaşlık
- Toplumsal statünün sağlanması

şeklinde açıklar (Bozkurt, 2012). Çocuk ve adölesanların sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmesi için aile içi ve aile dışı tehdit ve tehlikelerden korunmalı, toplumsallaşma sürecinde ve cinsel davranışlar konusunda rehberlik edilmeli, aile içinde sevgiye açık bir ortam oluşturulmalı ve ailenin maddi ve manevi tüm imkanları onların gelişiminde tahsis edilmelidir.

Okul, toplumsallaşma sürecinde ikinci faktördür. Çocuk ve adölesanların öğrenci olarak okulda geçirdikleri süre bir hayli uzundur. Öğrencilerin eğitim sürecinde kendini kontrol etme, dakik olma ve rekabet etmeyi öğrenme gibi işlevlerin dışında öğretmenleri model alma davranışını da kazanabilmektedirler (Bozkurt, 2012).

Arkadaş grubu, toplumsallaşma sürecinde diğer bir faktörü oluşturur. Özellikle adölesanlıkta daha çok ön plana çıkan ve değer kazanan arkadaş grubu kültürünün 3 ana teması vardır:

- Paylaşma ve toplumsal katılım
- Hayatlarındaki korku, kafa karışıklığı ve çatışmalarla başa çıkmak
- Yetişkinlerin kural ve otoritelerine direnç göstermek (Bozkurt, 2012).

Adölesanların çoğu dışlanmamak için arkadaş grubunun değerlerine sıkı sıkıya bağlanma eğilimini taşırlar. Bu değerler yeri geldiğinde aile değerlerinin önüne geçebilmektedir.

Toplumsallaşmanın son faktörünü medya oluşturmaktadır. Televizyon ve internet başta olmak üzere medya araçları daha erken yaşlarda çocukların farkındalığını arttırmaktadır. Ayrıca şiddet içerikli programlara olan ilgi, çocuk ve adölesanların şiddet eğilimlerini arttırdığı yapılan araştırmalarla desteklenmektedir (Bozkurt, 2012).

Çocuk ve adölesanların fiziksel, ruhsal ve psiko-sosyal gelişimlerinde, aile, okul, arkadaş grubu ve medya faktörleri oldukça etkilidir. Dolayısıyla onlara karşı icra edilen her bir ihmal ve istismar eylemi toplumsallaşmanın içinde tezahür etmektedir.

2.1.2. İhmal ve İstismarın Nedenleri

Çocuk ve adölesanlara yönelik ihmal ve istismarın nedenlerini, anne ve babaya bağlı nedenler, çevreyle ilgili nedenler ve çocuktan kaynaklanan nedenler oluşturmaktadır (Cüceloğlu, 1997).

2.1.2.1. Anne ve Babaya Bağlı Nedenler

Anne ve babanın, çocuk ya da adölesana kötü muamele etmesinde kendi çocukluk yaşantılarında görmüş oldukları kötü muamelenin etkili olduğu varsayılmaktadır. Anne ve babalar, geçmişte maruz kaldıkları ihmal ve istismar durumlarında sevgiyle bağlanma ve ilişki geliştirebilmeyi öğrenememişlerdir. Bu nedenle, kendi çocuklarıyla girdikleri etkileşimde öğrenilmeyen bu davranışın yerini ihmal ve kötü muamele almıştır (Cüceloğlu, 1997). Bir başka neden, anne ve babanın çocuk yetiştirme konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olamamaları ve genç yaşta çocuk sahibi olmalarıdır.

İhmal ve istismar uygulayan anne ve babaların öz güven problemleri yaşadıkları, çocuk sahibi olma nedenlerinin ise kendilerini sevecek bir kişinin varlığına ihtiyaç duymalarıdır. Ancak çocuk bu beklentileri karşılayamadığında anne ve babada ortaya çıkan hayal kırıklığı, çocuğa karşı öfkenin oluşmasına neden olabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [M.E.B.], 2011). Ünal (2011), ailede “sevgisizlik, iletişim kopukluğu, eşler arası çatışma” gibi nedenlerin anne veya babada depresyon ve mental hastalıklara sebep olduğunu ileri sürmektedir. Eşinden fiziksel şiddet gören annenin fiziksel bakımını üstlenme durumu çocuğa düşmektedir, şiddet gören anne, annelik yeteneklerini kaybettiğinden çocuk ihmal ve istismara açık hale gelmektedir. (Pişi, 2013).

2.1.2.2. Çevreye Bağlı Nedenler

Çevreye bağlı nedenler aileyi de kapsayan süreçlerdir. Bu süreçler:

Fakirlik, evsizlik, işsizlik, düşük eğitim düzeyi, zamansız ve istenmeyen gebelik veya evlilik dışı gebelik çok çocukluluk, stresli iş ortamı veya iş yaşamında başarısızlık stresli yaşam olayları zayıf destekli tek ebeveyn, sosyal izolasyon ve sosyal destek zayıflığı, kültürel açıdan uyumsuzluk, sağlık, bakım ve sosyal hizmet olanaklarına yeterince ulaşamamadır (Yalçın, 2011).

Garbarino, ebeveynlerin kötü muamele etmelerinde aile ortamındaki bunalım ve stresin, saldırganlıkla birleşerek, çocuğu döverek rahatlama ortamı sağladığını ifade eder (Cüceloğlu,1997). Evlilikte yaşanan şiddetli çatışmalar, boşanma süreci, komşu ve yakın arkadaşların tutum ve söylemleri, ekonomik açmazlar, aile içinde stresi arttırmaktadır. Ana-babanın kötü davranma eğilimi, stresli ortamda çocuk ya da adölesana karşı ihmal ve istismarın uygulanmasına zemin hazırlamaktadır.

2.1.2.3. Çocuğa Bağlı Nedenler

Aile içinde kötü muamele edilen çocukların özelliklerine bakıldığında, doğum ağırlıklarının normalden az olduğu, üç yaşından küçük oldukları, çoğunluğunun erkek olduğu, huysuz, sürekli ağlayan, yeme ve uyuma düzeni bozuk bir mizaca sahip oldukları ve bedensel bir sakatlığa sahip oldukları görülmektedir (Cüceloğlu, 1997). Yurdakök (1999) ise bu özelliklere, mental rahatsızlığı olan, anneye normalden daha fazla bağımlı ya da hiperaktivitesi olan, yeni doğan sırasında tedavi için anneden uzun bir süre ayrı kalmış olan, üvey anne veya üvey baba tarafından büyütülmüş olan çocukları da dahil etmektedir. (Pişi, 2013).

2.1.3. Çocukluk ve Adölesanlıkta İhmal ve İstismar

Aral ve Gürsoy'a (2001) göre, ihmal ve istismarı ayıran en önemli nokta, ihmalin pasif, istismarın ise aktif bir olgu olmasıdır. Ancak ihmal ve istismarı birbirinden ayırmak oldukça güçtür (Pişi, 2013). Ballı (2010), İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın 2000-2002 yıllarında yapılan bir çalışmada 216 çocuktan % 74.5'inin ihmal sonucu, % 13.9'unun ise fiziksel istismar sonucu hayatını kaybettiğini ifade etmiştir (Yalçın 2011). Ölüm oranındaki bu oranlar, ihmal ve istismarın nasıl gerçekleştiği konusuna dikkati çekmektedir.

2.1.3.1. İhmal Tipleri

Literatürde 4 tip ihmal sınıflaması yapılmıştır. Her bir tipin içinde birden fazla ihmal ve istismar çeşiti yer alabilmektedir.

Fiziksel İhmal

Çocuğun sağlıksız, bakımsız, yeterince temiz olmayan, kaza yönünden riskler taşıyan bir evde yaşamasıdır. Uygun yatak olmaması veya evde kalabalık yaşamaktan dolayı yeterince uykusunu alamaması, yaşı küçük olmasına karşın evde yalnız ya da denetimsiz bırakılması, beslenme, giyim, kişisel hijyen ve bakımlarının yetersiz olması, fiziksel ihmalin nedenlerini oluşturmaktadır.

Tıbbi İhmal

Tedavi edici sağlık hizmetlerinden yoksun kalma olarak ifade edilir. Ailenin çocuk ya da adölesanın tedavilerini aksatması ya da engel olması ihmal nedenidir. Aynı zamanda sağlık çalışanlarında aile ile iletişimi doğru kuramaması, ailenin ilaç ya da tedavi hakkında anlayabilecekleri malumatları edinememesi de tıbbi ihmalin bir özelliğini oluşturmaktadır.

Gelişim ve Eğitim İhmali

Gelişim geriliği olan çocukların özel eğitim kurumlarına yönlendirilmesi ve okul çağındaki çocukların eğitim kurumlarına devam etmesinin engellenmesi durumudur (Dağlı ve İnanıcı 2011).

Duygusal İhmal

Çocuğun ihtiyacı olan sevgi ve ilginin kendisine gösterilmemesidir. Adölesanlıkta ise destek ve denetimden yoksun bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Yalçın 2011).

Çocuk ve adölesanlara yönelik ihmallere Szur (1991), ailenin çocuk hakkında sorulan sorulara yanıt verememesi, çocuk hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, çocuk ve ebeveyn arasında iletişim kurmada güçlük, çocukta öğrenme güçlüğü, çocuğun yeteri kadar denetlenmemesi, çoğu zaman yalnız bırakılması, terkedilmiş olması ve son olarak evden kovulmuş olmasını eklemektedir (Uğurlu ve Gülsen, 2014).

2.1.3.2. İstismar Tipleri

Kepekçi'ye (2001) göre istismar, çocuk ya da adölesanların, anne, baba ya da bir yetişkin tarafından fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel gelişimlerinin etkilenmesi hatta beden ve ruh sağlığının zara görmesi, tüm bu eylemlerin kaza sonucu oluşmaması olarak tanımlanır. (Uğurlu ve Gülsen, 2014).

Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, çocuk ve adölesan bedeni üzerinde fiziksel olarak verilen zararları kapsar. Bu zararlar çoğu kez gözle görülebilirken kimi zaman farkedilemez. Yapılan fiziksel muayenelerde deri bulgularında sık rastlanan ekimoz, sıyrık, kesi, ısırık izi, cetvel, kemer sopa gibi bir cismin şekline benzer yaralar ya da yanıklara, saç kaybı; yumruk ya da tokat atıldığında, kırbaç, halat, kemer, ayakkabı, tava, çatal, bıçak gibi cisimlerin kullanılması ile yaralar oluşmaktadır. Ayrıca şiddetli darbeler sonucu iskelet sistemi lezyonları, kafatası lezyonları, göz ve kulak yaralanmaları, iç organ yaralanmalarından batın yaralanmaları fiziksel istismar sonucu oluşmaktadır (Dağlı ve İnanıcı, 2011).

Duygusal İstismar

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'na (UNICEF) göre duygusal istismar, çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli olarak kötülenmesi, sosyal ilişkiden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, yaşına ve gücüne uygun olmayan isteklerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım ve yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlanmıştır. Duygusal istismar, aşağılama, azarlama, alay etme, suçlama, terketme, hırsızlık gibi davranışlara sevk etme, arkadaş çevresinden izole etmek vb. eylemleri kapsamaktadır (Dağlı ve İnanıcı, 2011). Her bir eylem çocuk ve adölesan üzerinde derin ruhsal yaralar bırakmaktadır.

Ekonomik İstismar

Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığını bozan, çevresiyle etkileşime girebilme becerisini ve sosyalleşme yeteneğini kısıtlayan, sağlıksız ve korumasız iş ortamlarında, çok düşük ücret karşılığında çalıştırılması ekonomik istismar olarak tanımlanmaktadır (Kalaycı ve Çiçek, 2013). Bu şartlarda çalışan çocukların bedensel gelişimleri sağlıksız gerçekleşirken, psikolojik yönden öfkeli, hırçın ve saldırgan davranışlar sergileyebilmektedirler.

Cinsel İstismar

Çocuğun cinsel istismarı, bir çocuk ile bir yetişkin ya da yaş veya gelişim bakımından sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içinde olan başka bir çocuk arasında, bu kişinin cinsel gereksinimlerini tatmin etmeyi amaçlayan bir eylem olarak tanımlanmaktadır (Dağlı ve İnanıcı, 2011). Yasa dışı cinsel eyleme zorlama, fuhuş, pornografik gösteriler vb. çocuk ya da adölesanın fiziksel, duygusal ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve onları travmatize etmektedir.

Çocukluk ve adölesanlıkta yaşanan her bir ihmal ve istismarın travmatik boyutu, çocuğun kişilik gelişiminde adölesanlıkta ise kimlik gelişiminde oldukça dramatik sonuçlara neden olabilmektedir. Kendini korumak ve bakmak konusunda yetişkinlerden yanıt alamama, çocuk ve adölesanın, gelişmemiş psikolojik savunma sistemiyle açığı kapama girişimine neden olmaktadır. İstismarın patolojik şartları, beden ve zihin, geçeklik ve imgelem, bilgi ve hafızada artık anormal bilinç durumlarının ortaya çıkmasıyla hem somatik hem de psikolojik semptomların oluşmasına neden olmaktadır (Herman, 2015). Diğer yandan çocuk ve adölesanın toplumsallaşmayla birlikte ruhsal gelişiminde hem sosyolojik hem de psikolojik kendilikler oluşturmaktadır. Gelişimin sağlıklı boyutu, iki benliğin dengeli bir şekilde birbirini destekleyerek varolmasıyla karakterizedir. Psikolojik kendilik, yaratıcı faaliyetleri, sınırları, yeni ilişkilere açık olmayı, olgu ve olayların bağlantılarını kurarak birleştirebilmesini, ilerleme ve karşısına çıkabilecek olasılıkları değerlendirebime kapasitesini gösterir. Sosyolojik kendilik ise taklit etme ya da edilme, istismar etme veyahut edilme, muhafaza etme, kutuplaşma ve dogmatizm gibi özellikleri kapsamaktadır (Öztürk, 2009a). Her iki kendilik özellikleri arasındaki uyum toplumsallaşma sürecinde sağlıklı bir bireyin varlığına işaret etmektedir. Kimlik gelişimin kritik bir nokta olduğu adölesanlıkta, yaşanılmış ya da yaşanan sarsıcı travmalar (ihmal ve istismar yaşantıları), psikolojik ve sosyolojik kendiliklerin uyumunun bozulmasına neden olabilmektedir. Kendine ve çevreye yabancılaşmayla birlikte dissosiyasyonun ilk adımı atılmış olmaktadır. Benlikten uzaklaşma (depersonalizasyon) ve çevreden kopma (derealizasyon) ile birlikte gerçeklik dışı duygular oluşmaya başlar. Artık, kimlik konfzyonu, yeni kendilik arama, dissosiyatif kimlik bozukluğunun süreçleri olarak ortaya çıkar (Öztürk, 2009b).

2.2. Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi

Ailenin çocuğun bakımı ve gelişimiyle ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirmede zorlandığı ya da getiremediği durumlarda, çocuğun yüksek yararı açısından devlet koruyucu ve önleyici hizmetler üretmek ve uygulanamakta yükümlüdür. Bu yükümlülükler, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) 56. maddesinde vurgulanmaktadır.

“Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri (1) çocuklara özgü güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ve ne suretle uygulanacakları ilgili kanunda gösterilir (TCK, 2015)”.

TCK’nun 56. maddesi referans alınarak devlet kurumları vasıtasıyla çocuk ve aileye yönelik sosyal politikalar geliştirilmektedir.

2.2.1. Uluslararası Çocuk Sözleşmeleri

Adalet sisteminde çocuk hak ve özgürlükleri, uluslararası imzalanan sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. 20 Kasım 1989’da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 1. maddesi:

“Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” (ÇHS, 2004).

ÇHS’nin 2. maddesi, çocuğa karşı ‘ayırım gözetmeme’, 3. maddesi, ‘çocuğun yüksek yararının gözetilmesi’, 7. maddesi, ‘ana-baba bilme hakkı’ ve 9. madde ‘çocuğun anne ve babasıyla yaşama hakkı’nı güvence altına almaya yöneliktir. Sözleşmenin 9. maddesi, çocuğun korunması ve çocuğun aile sistemi içinde yetişmesini vurgulamaktadır (ÇHS, 2004).

Adalet sistemi içinde çocukların adil yargılanması ve yargılama sürecinin çocuğun fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne uygun bir standartta yapılmasının gereği, 29 Kasım 1985'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul ettiği Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kuralları) ile güvence altına alınmıştır. Sözleşmenin 2.3 maddesinde her hukuk sisteminde çocuk ceza adaleti alanında düzenlemeler yapılması açıkça ifade edilmektedir (Beijing Kuralları, 2015).

14 Aralık 1990 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurul'unda kabul edilen 'Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri'nin (Riyad İlkeleri) IV. Toplumsallaştırma Süreci A. Aile başlığı altında ki 12. madde de; toplumun, aileye yardım etmekle sorumlu olduğunu, çocukların korunması ve zihinsel esnekliklerinin güvence altına alınmasından ise ailenin sorumlu olduğunun altı çizilmektedir (Riyad, 2015).

2.2.2. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Türkiye'de uluslararası sözleşmelerle örtüşmek suretiyle, TCK'nu 56. maddesi referans alınarak 03.07.2005 tarihinde 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) kabul edilmiştir. ÇKK'nun 3. madde'si a bendinde:

“Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade eder” (ÇKK, 2015).

ÇHS'nin 1. Maddesi ile örtüşen ve 18 yaşını doldurmamış kişiyi çocuk olarak addeden ÇKK gereğince her adölesan çocuktur ve çocuk adalet sisteminde korunması gereken kişilerdir.

18 yaşını doldurmamış olan çocuğun aile yanında kalmasının yararına olmadığı durularda uygulanan tedbirler koruyucu tedbirlerdir. Bu tedbirler, çocuğun aileden alınarak kurum bakımına verilmesi ya da koruyucu aile yanına verilmesidir. Çocuğun gereksinim duyduğu hizmetlerin aile yanında verildiği tedbirler ise destekleyici tedbirlerdir. Bu tedbirler, danışmanlık, sağlık, bakım ve barınma tedbirleridir (Ziyalar ve diğerleri, 2015).

ÇKK, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek için yürürlüğe girmiştir (Atamtürk ve Yaman, 2013). ÇKK'da koruyucu ve destekleyici tedbirler:

Madde 5- (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya, yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikeni bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasın çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir (ÇKK, 2015).

Bu tedbirlerin amacı:

- Çocuğu kendi aile ortamında koruma
- Bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuğa eğitim ve gelişimi ile ilgili yol gösterme
- Çocuğun bir eğitim kurumuna devamı ile iş ve meslek edinmesi sağlama
- Çocuğun bakımından sorumlu kimselerin bu görevi yerine getirememesi halinde çocuğu resmi veya özel bir bakım yurduna ya da koruyucu aile yanına yerleştirme
- Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığını koruma
- Barınma yeri olmayanlara barınma yeri sağlamadır (Baran, 2007).

2.2.3. Danışmanlık Tedbiri

Danışmanlık tedbiri, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuk hakkında mahkeme ya da hakim tarafından verilen koruyucu ve destekleyici tedbir türlerinden biridir. Bu çocukların aile yanında yetişmeleri için aileyi çocuk yetiştirme ve çocuk gelişimi hakkında bilgi ve yönlendirmeyi, çocuklara ise eğitim ve kariyer planlamalarında yardımcı olmayı ÇKK'nun 3. madde e bendinde belirtilen sosyal çalışma görevlisi yapmaktadır.

Tedbir kararını verebilecek olan mahkemeler ise çocuk mahkemeleri, çocuk ağır ceza mahkemeleri ve çocuk hakimi, çocuk mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde ailenin korunmasına dair kanun çerçevesinde aile mahkemeleri, çocuk ve aile mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde ise asliye hukuk mahkemeleri bu tedbirleri alabilmektedir (Ziyalar ve diğerleri, 2015). Danışmanlık tedbirinin uygulanmasından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ASPBÇHGM), MEB ve yerel yönetimler sorumludur.

Danışmanlık Tedbirinin Kapsamı

Danışmanlık tedbirinin önceliği her zaman 18 yaş altındaki çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve psiko-sosyal gelişimlerini desteklemek ve korumak, ruhsal sağlıklarının gelişimlerine özgü ilerlemesine yardımcı olmaktır. Bu kapsamda aile, okul ve sosyal çevre arasındaki olumsuzlukları gidermek, uyum sürecini dengeye oturtmak için, çocuğun yeteneklerine uygun bir meslek alanına yönlendirilerek yetişkinliğe hazırlanma, okul başarısızlığı, okul devamsızlığı, okuma-yazma bilmeme gibi eğitim sorunlarının çözümüne katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda ihmal ve istismarına bağlı olarak sosyal çevrenin etkisiyle kazanılmış olan kötü alışkanlık ve davranışlar hem çocuğun kendisine hem aileye hem de çevresine zarar verebilmektedir. Madde bağımlılığı, davranış bozuklukları, cinsel istismar, ergenlik sorunları, öfke kontrolü, sosyal beceri sorunu, aile içi iletişim problemleri, ailenin parçalanması, ailede çocuğun değerine yönelik yeterli duyarlılığın olmaması, ailenin göçe bağlı sorunlarının olması vb. süreçler suça sürüklenen çocuğu ya da korunma ihtiyacı olan çocuğun varlığına işaret etmektedir. Danışmanlık tedbiri, bu olumsuz süreçte çocuğu ve aileyi bir arada ele alan suç ve mağduriyetin tekrarını engellemek için riskleri ve koruyucu önlemleri değerlendiren ve normal gelişimi destekleyen yeri geldiğinde müdahale eden, psiko-sosyal ve eğitim alanında destek sunulan hizmetler olarak uygulanmaktadır. Çocuğun bakımından sorumlu kişilere, aile bireyelerine, anne-baba eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi gibi konularda hizmetleride kapsamaktadır (Ziyalar ve diğerleri, 2015). Yörükoğlu (1997), çocuğun fiziksel hastalığa ve ruhsal örselenemelere dayanıksız olduğunu, yalnızca ailenin sevgisi, ilgisi ve yönlendirmesiyle sağlıklı büyüyebileceğini ifade eder (Karakuş ve Tekin, 2012). Özellikle boşanma sürecine giren ailelerde yaşanabilen iletişim bozuklukları, aile içi şiddet, öfke kontrol sorunları, nefret ve kin duyguları, saldırganlık davranışları, çocuğun gelişimini olumsuz etkilmekte ve çocuğun suça sürüklenmesine zemin hazırlamaktadır. Parçalanmaya yüz tutmuş ya da parçalanmış ailelerde çocuklara karşı katı didiplin uygulamaları aşırı itatkar davranışların oluşmasına ya da tam tersi aşırı hoşgörü, sınırların belirsizleşmesine ve davranış bozukluklarının oluşmasına neden olabilmektedir (Karakuş ve Tekin, 2012).

2.3. Adölesanlıkta Depresyon

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA), major depresif bozukluk olarak depresyonu, hisleri, hareketleri ve düşünme biçimlerini olumsuz yönde etkileyen yaygın ve ciddi tıbbi bir hastalık olarak tanımlamaktadır (APA, 2015). APA'nın belirtilere göre yapılan tanımlaması ise güdülenme yoksunluğu, suçluluk ya da değersizlik hissetme ve genel bir enerji kaybı olarak ortaya çıkan motivasyonel, bilişsel ve psikolojik bir sendromdur. Öztürk (2001) depresyonu; derin üzüntülü bazen de hem üzüntülü hem bunaltılı bir duygu durumuyla birlikte düşünce, konuşma, devinim ve fizyolojik işlevlerde yavaşlama, durgunlaşma ve bunların yanı sıra değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile kendisini gösteren bir sendrom olarak tanımlamaktadır (Çelikkaleli, 2010). Çam, Özgür, Gürkan ve arkadaşları, (2004) ise depresyonu, derin üzüntülü bir duygudurum içinde düşünme, konuşma ve hareketlerde yavaşlık ile küçümseme, değersiz hissetme, karamsarlık gibi duygu ve düşünceleri içeren fizyolojik işlevlerde yavaşlamayla kendini gösteren sendrom olarak tanımlamaktadır (Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar, 2008).

Amerikan Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'na (DSM-5) göre depresyon bozuklukları; major depresyon bozukluğu, süregiden depresyon bozukluğu (distimi), premenstrüel disfori bozukluğu, madde/ilacın yol açtığı depresyon bozukluğu, başka bir sağlık sorununa bağlı ve tanımlanmamış diğer bir depresyon bozukluğu olarak sınıflandırılmaktadır (Köroğlu, 2013).

DSM-IV ile DSM-V arasında major depresyon tanı kriterlerinde her hangi bir değişiklik bulunmamaktadır.

DSM-V majör depresyon ile ilgili tanı kriterleri:

1. Depresif ruh hali, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde görülür. Çocuk ve adölesanlarda sinirli, çabuk kızan bir ruh hali olarak belirir.
2. Bütün ya da neredeyse bütün etkinliklere olan ilgi ve bunlardan alınan zevkte azalma.

3. Kilo vermeye çalışırken çok kilo verme ya da önemli kilo alımları, iştahta artış ya da azalış.
4. Neredeyse her gün uykusuzluk çekme (imsomnia) ya da aşırı uyuma (hypersomnia).
5. Neredeyse hergün psikomotor heyecan ya da yavaşlama.
6. Neredeyse her gün yorgunluk ve enerji kaybı.
7. Neredeyse her gün değersizlik ve fazlasıyla suçluluk hissi.
8. Neredeyse hergün zayıf konsantrasyon ve kararsızlık.
9. Yineleyici ölüm düşünceleri, ölümle, intihar eğilimi ve denemesiyle ilgili tekrarlayan düşünceler.

DSM-V’te yer alan süregiden depresyon bozukluğu (distimi), DSM-IV’te tanımlanmış olan kronik major depresyon bozukluğu ile distimi bozukluğunun birleşimidir.

- A- En az iki yıl süreyle çoğu gün, günün büyük bir bölümünde kişide depresif ruh hali, bu duygudurum çocuk ve adölesanlarda kolay kızan bir duygu durum olabilir ve süre en az bir yıl olmalıdır.
- B- Depresyonda aşağıdakilerin iki ya da çoğunun varlığı:
 1. Yeme isteğinde azalma ya da aşırı artma
 2. İmsomnia ya da hypersomnia
 3. İçsel güçte (enerji düzeyinde) azalma ya da bitkinlik
 4. Benlik saygısında azalma
 5. Zayıf konsantrasyon ve kararsızlık
 6. Umutsuzluk duyguları
- C- Bu bozukluğun iki yıllık, çocuklarda ya da adölesanlarsa bir yıllık süresinde, kişide Ave B tanı ölçütlerinde sayılan belirtiler bir kezde iki aydan fazla sürmektedir.
- D- Major depresyon bozukluğu için tanı ölçütleri iki yıl süreyle sürekli olarak bulunabilir.
- E- Hiç bir zaman bir mani ya da hipomani dönemi geçirilmemiştir ve siklotimi bozukluğu için tanı ölçütleri hiç bir zaman karşılanmamıştır.

- F- Bu bozukluk, süregiden şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanumlanmamış diğer bozukluklarla daha iyi açıklanamaz.
- G- Bu belirtiler bir madde ya da ilacın ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.
- H- Major depresyon döneminin ortaya çıkışı, şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanumlanmamış diğer bozukluklarla daha iyi açıklanamaz.
- I- Bu belirtiler klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında, işlevsellikte düşmeye neden olur (Köroğlu, 2013).

Klinik açıdan çocuk ve ergenlerde görülen major depresyon ve distimi tanı kriterlerinin değerlendirilmesi DSM-III, DSM-III-R, DSM-IV ve DSM-V’te yetişkinlerle aynıdır (Tamar ve Özbaran, 2004). Ancak adölesan depresyonunu yetişkin depresyonundan ayıran bir takım özellikler bulunmaktadır, Smith ve Bartson (2010) bu ayrımları 4 grupta toplamıştır:

- Sinirli ve kızgın bir ruh hali: Depresyondaki adölesanlarda üzüntüden ziyade sinirlilik daha baskın bir ruh halidir. Depresif adölesanlar öfke patlamalarına meyilli, kolay sinirlenen, düşmanca duygular besleme gibi huysuzluklar sergileyebilmektedirler.
- Açıklanamayan ağrı ve sancılar: Depresyondaki adölesanlarda sık sık baş ağrısı ya da karın ağrısı gibi fiziksel rahatsızlıklara yönelik şikayet etme durumu vardır. Fizik muayene, bu ağrılara tıbbi bir neden gösterememektedir.
- Eleştiriye aşırı duyarlılık: Depresyondaki gençler, değersizlik duygularıyla boğulmuştur. Eleştiri, reddedilme ve başarısızlık onları son derece savunmasız hale getirmektedir. Temel problemin anahtar sözcüğü ‘aşırı başarı’ dır.

- Bazı insanlardan kendini geri çekme ancak herkesten değil: Depresyondaki yetişkinler çoğu zaman kendilerini izole etme eğilimindedirler. Depresif adölesanlar ise bazı dostluklarını bu süreçte devam ettirebilirler. Onlar, bu süreçte daha az sosyalleşirler, ailelerinden ya da katılımcısı oldukları sosyal gruplardan kendilerini geri çekerler (NAMI Chicago, 2015).

Adölesanlarda depresyonun klinik özelliklerine bakıldığında 6 farklı grupta yapılabilmektedir.

A) Algı ile ilişkili olarak

- Olumsuz olaylara karşı algısal önyargılar
- Ruh durumuna eşlik eden halüsinasyonlar
- Dünyaya kendine ve geleceğine yönelik olumsuz bakış açısı

B) Biliş ile ilişkili olarak,

- Yoğun suçluluk duygusu
- İntihar düşüncesi
- Ruh durumuna eşlik eden sanrılar
- Bilişsel bozukluklar
- Konsantrasyon zorluğu

C) Duygu ile ilişkili olarak

- Depresif ruh hali
- Zevk alma zorluğu
- Asabi ruh hali
- Anksiyete ve endişe

D) Davranış ile ilişkili olarak

- Psikomotor gerilik ya da heyecan
- Depresif uyuşukluk
- Yorgunluk
- Uyku rahatsızlığı
- Ağrılar ve acılar

- E) Somatik durumla ilişkili olarak
- İştah kaybı ya da aşırı yemek
 - Kiloda değişim
 - Ruh halinin gün gün değişimi (sabahları daha kötü)
 - Cinselliğe olan ilginin azalması
- F) Kişilerarası uyumla ilişkili olarak
- Aile ilişkilerinde bozulmalar
 - Arkadaş ilişkilerinden çekilme
 - Kötü okul performansı (St Celements Üniversitesi (SCU), 2015).

Adölesanların depresyona girme süreçlerinde algı, biliş, duygu, davranış, somatik durumlar ve kişilerarası uyumla ilgili yaşanan her bir semptom, zaman geçtikçe onlara daha çok zarar vermektedir. Flisher'in (1999) üzerinde durduğu gibi intihar düşüncesinin belirmesi, davranışa dönüştüğünde ölüm riskini ortaya çıkarması tedavi ve başetme stratejilerinin varlığına ihtiyaç olduğunu açıkça göstermektedir (Kayaalp Levent, 1999).

2.3.1. Adölesanlıkta Depresyonun Epidemiyolojisi

Çocukluk ve adölesanlıkta depresyonun yaygınlığı ve sıklığı ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda, ergenlerde depresif bozuklukların prevalansı; demografik faktörler, sosyal değişkenler, coğrafi değişkenler, psiko-sosyal etkenler, farklı tanı ölçütleri, seçilen örneklemelerin farklılığı ve bilgi alınan kaynakların çeşitli olması nedenlerinden ötürü oldukça geniş bir alanda incelenmektedir.

Fleming ve Offord (1990) sadece alan çalışmalarını baz alarak adölesanlıkta depresyon prevalansını % 0.4 ile % 8.3 arasında değiştiğini bulmuşlardır (Parlakoğlu Aşkan B, 2010; Özer, Kocabıyık, Girgin ve Demiraslan, 2002). Costello, Mustillo, Erkanli, Keeler ve Angold'un (2003) yapmış olduğu çalışmada adölesanlarda major depresyonun prevalansı, % 3 ile % 8 rasında bulunmuştur. Ayrıca Birmaher, Arbelaez ve Brent (2002) depresif adölesanların yaklaşık % 40'ının ilk tanının konmasından itibaren iki yıl içinde depresyonlarının tekrarladığını ortaya

koymuşlardır (Auerbach, Admon, Pizzagalli, 2014). Sims, Nottelmann, Koretz ve Pearson (2007) ise adölesanlarda major depresyonun yaygınlığını puberte öncesi dönemde % 1-2 adölesanlıkta ise % 3-4 olarak belirlemişlerdir (Öztop, Öztürk, Ünal, Mazıcıoğlu, Balcı ve Gün, 2011). Türkiye’de Çuhadaroğlu ve Sonuvar’ın (1992) yaptığı araştırmada, adölesanlarda depresif belirti sıklığını % 27 olarak bulmuşlardır (Öy, 1995). Görker ve arkadaşları (2004), yaptıkları çalışmada adölesanlarda depresyon görülme oranını % 8,89 olarak tespit etmişlerdir. Ertem ve Yazıcı (2004), örnekleme lise öğrencilerinden oluşan araştırmalarında kız öğrencilerde ağır depresyon görülme oranını % 9,6 , erkek öğrencilerde ise % 5,4 olarak bulmuşlardır (Türkleş ve arkadaşları, 2008). Cinsiyet kaynaklı bu oran Takakura ve Sakihara’nın (2000) belirttiği gibi erken adölesanlıkla birlikte kız adölesanlarda ağır depresyon belirtisi gösterme oranının erkek adölesanlarda daha fazla olduğu bilgisini desteklemektedir (Tamar ve Özbaran, 2004). Başka bir çalışmada Eskin (2000), lise öğrencilerine uyguladığı Genel Sağlık Anketi’nde adölesanların % 60,5’inin ciddi boyutta yüksek puan aldığını ifade etmektedir. Yine başka bir çalışmada Bilal (2005), lise öğrencilerine yaptığı çalışmada % 79’unun major depresyon tanısı alabileceğini ortaya koymuştur (Eskin, Ertekin, Harlak ve Dereboy, 2008).

2.3.2. Adölesanlıkta Depresyonun Etiyolojisi

McWhirter, McWhirter, Hart ve Gat (2000), depresyonun oluşmasında etken olan nedenleri 5 katagoride toplamıştır: Biyolojik, Psikoanalitik, Davranışçı, Bilişsel ve Aile Sistemleri teorileri (Özekes, 2012).

Biyolojik teorilerde genetikle ilgili kısımda, nöropsikolojik ve endokrin sistem anormalliklerine karşı hassasiyetlerin kalıcı olduğu vurgulanmaktadır. Weissman, Kidd & Prusoff (1982), adölesanın anne ya da babasında depresyon var ise adölesanında depresyon geçirme olasılığının, normal bir anne ve babaya sahip olandan yaklaşık üç kat daha fazla olduğunu ileri sürmektedirler. Biyokimyasal yönden ise, amin düzensizlik teorisi, depresyonu, beynin ödül-ceza kısmından sorumlu olan amin sistemdeki bozukluğa dayandırmaktadır. Endokrin düzensizlik teorisi ise depresyonu, hipotalamik hipofiz-tiroid ile ilgili tiroksin seviyelerinde düşüş ile hipofiz-adrenal ile ilgili kortizol seviyelerinde artışla açıklamaktadır.

Bağışıklık sistemi işlevsizlik teorisi, kronik stress ile akut kaybın bağışıklık sistemine zarar vermesi nedeniyle depresyon semptomlarının oluştuğunu ileri sürer. Sirkadyen ritm düzensizliği teorisi ise depresyonu, uyku ile uyanma arasındaki sirkadyen ritimde düzensizlik olduğunda ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Lewy ve arkadaşlarına (2006) göre depresyon, uygu döngüsüyle, melatonin salgısının döngüsü arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır (SCU, 2015; Özkes, 2012; Şahin, 2012). Psikoanalitik teorilerde Bibring, iyi ve güçlü kişi olma gibi narsisistik ihtiyaçları doyumak isteyen ideal benlik, beklentiler gerçekleşmediğinde hayal kırıklığı yaşar ve depresyonun tetiklenebileceğini ifade eder (Özen, Serhadlı, Türkcan ve Ülker, 2010). Freud ise depresyonu, kızgınlığın içe yöneltilmesiyle ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Blatt, erken dönem ebeveyn çocuk ilişkisinde bağ nesnesinin kaybı ile otonomi kaybının depresyona yol açabileceğini öne sürmektedir (SCU, 2015). Davranışsal teorilerde depresyonu, normal ve olumlu davranış için pekiştireç eksikliğinden kaynaklandığını savunmaktadırlar. Bu doğrultuda Rehn öz-kontrol teorisinde depresyonun olumludan öte olumsuz olayların sürekli gözlemlenmesiyle ortaya çıktığını ifade eder. Seligman'ın (1974) öğrenilmiş çaresizlik teorisi ise bir sorunu çözmek için defalarca yapılan girişimden sonra kişinin artık başarısızlığı kanıksaması ve hiç bir eylemde bulunmamasını ifade eder dolayısıyla depresyona açık hale gelir (SCU, 2015; Özkes, 2012). Bilişsel teorilerden, Beck'in bilişsel teorisindeki bilişsel çarpıtmalar ve olumsuz yüklemeler, erken çocukluk döneminde oluşan olumsuz biliş şemalarının tetiklenmesiyle depresyon olarak ortaya çıkar (Dağ, 2004). Son olarak aile sistemleri teorisi, ailenin dengesinde çocuk ya da adölesanın gelişiminin önüne engel konulması durumunda aile sisteminin dengesi bozulur ve depresyon ortaya çıkar (SCU, 2015).

2.3.3. Adölesanlıkta Depresyonla İlişkili Risk Faktörleri

Depresyon bir çok problemle birlikte ortaya çıkar ya da sebep olur. Özellikle adölesanlarda okula ilişkin sorunlar, geri çekilme, istenmeyen hamilelikler, sağlık sorunları, uyuşturucu ve alkol kullanımı, sigara tüketimi, erken evliliklerde eşten görülen şiddet, aile ve akranlarla sorunlu ilişkiler, yeme bozuklukları, yıkıcı davranım bozuklukları ve anksiyeteye kadar varan farklı türlerde karşımıza çıkmaktadır (Hammen, 2009).

Aynı zamanda son yıllarda adölesanların intihar oranlarında ve intihar teşebbüslerinde bir artış söz konusudur. Depresyonla sıkı sıkıya bağlı olan diğer bir risk faktöründe madde kullanıma ilişkindir (Sen, 2004). Adölesanlarda sigara, alkol ve her türlü uyuşturucu madenin kullanımı yine depresyonla olan ilişkisiyle açıklanabilmektedir.

Türkiye’de ise T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı’nın (BAAKB) 1997 yılında yapmış olduğu “Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları” isimli araştırmada, adölesanların cinsiyete göre karşılaştıkları en önmeli sorunlar kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Toplam 2400 kız ve erkek adölesanda yapılan araştırmada, sigara kullanımının cinsiyet farkı gözetmeksizin yüksek oranda olduğu görülmektedir. Hemen ardından kız adölesanlarda ikinci sorunu % 28,1 ile kendine güven alırken üçüncü sorunu % 26,7 ile kötü arkadaş edinme almaktadır. Erkek adölesanlarda ise ikinci sorunu, %30 ile alkol tüketimi, üçüncü sorunu % 28,8 ile işsizlik sorunu almaktadır.

Tablo 2.1. Adölesanlara Göre, Genel Olarak 13-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Karşılaştıkları En Önemli Sorunlar, Cinsiyete Göre Dağılım.

ADÖLESAN SORUNU	CİNSİYET		
	TOPLAM	KIZ	ERKEK
TOPLAM	2400	1181	1219
SİGARA	54,6% 1310	44,3% 523	64,6% 787
KÖTÜ ARKADAŞ	26,7% 642	26,7% 315	26,8% 327
İŞSİZLİK	24,4% 633	23,9% 282	28,8% 351
UYUŞTURUCU	24,2% 581	24,0% 284	24,4% 297
ALKOL	22,3% 536	14,4% 170	30,0% 366
GÜVENSİZLİK	21,4% 514	28,1% 332	14,9% 182
İLGİSİZ AİLE	12,9% 310	16,5% 195	9,4% 115
OKULDA BAŞARI	11,0% 264	9,3% 110	12,6% 154
AİLE BASKISI	10,9% 262	14,1% 167	7,8% 95
ÇEVRE BASKISI	9,6% 230	12,6% 149	6,6% 81
ANLAYIŞSIZ BÜYÜK	9,0% 216	11,4% 135	6,6% 81
TOPLUM İZİNİ	8,8% 211	11,9% 140	5,8% 71
GÜVENİLMEME	8,6% 206	9,4% 111	7,8% 95
SÖZ HAKKI	8,5% 203	10,5% 124	6,5% 79
GENÇLİK ÇETELERİ	8,3% 200	5,9% 70	10,7% 130
BİLİNÇSİZ CİNSEL D.	5,5% 132	6,4% 76	4,6% 56
SİYASİ ÖRGÜT	4,7% 114	4,7% 56	4,8% 58
PARÇALANMIŞ AİLE	4,0% 95	4,8% 57	3,1% 38
YOZLAŞMA	3,6% 87	3,3% 39	3,9% 48
AIDS	3,3% 79	2,5% 30	4,0% 49
YASADIŞI İŞ	3,2% 78	3,2% 38	3,3% 40
POTANSİYEL SUÇLU	2,3% 55	2,1% 25	2,5% 30
POLİTİKA	2,2% 54	1,8% 21	2,7% 33
AİLE ŞİDDETİ	1,5% 36	1,5% 18	1,5% 18
OKUL ŞİDDETİ	1,3% 32	0,8 9	1,9% 23
CEVAP YOK	0,2% 6	0,3 4	0,2% 2

Kaynak: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları, 1997: 234

Kız ve erkek adölesanların uyuşturucu madde kullanma oranlarının % 24 civarında birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan toplam 581 adölesan uyuşturucu madde kullandığını beyan etmiştir. Aile ve çevre baskısı sorunlarının ise kız adölesanların erkeklere oranla yaklaşık iki kat fazla sorun yaşadıkları görülmektedir. Cinsiyetler arasındaki aynı oran, gençlik çetelerine katılma ile doğru orantılıdır. Adölesanların yaşadıkları her bir sorun onların depresyon süreçlerinde birer risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.3.1. Biyolojik-Genetik Faktörler

Yapılan araştırmalar, aile öyküsünde depresyon ya da ruhsal hastalıklar olan gençlerin büyük oranda ilk çocukluk ya da adölesanlıklarında depresyon yaşadıklarını göstermektedir. Yine yapılan aile çalışmalarında depresyon taşıyan çocuk ya da adölesanların ilişkide olduğu yakınlarında yüksek oranda major depresyon bozukluğu olduğu görülmüştür (Ranttila ve Shrestha, 2011). Ayrıca adölesanlıkta cinsiyet faktörü ön plana çıkmaktadır. Adölesanlığın erken döneminde depresyon düzeyinin kızlarda erkeklere oranla daha fazla olduğu ileri sürülmektedir (Ay ve Save, 2004).

2.3.3.2. Psikolojik Faktörler

Adölesanlarda görülen depresyonların önemli bir risk faktörü düşük benlik saygısıdır. Burwell ve arkadaşları, (2006); Guillon ve arkadaşları (2003); Lewinsohn ve arkadaşları (1997), yapılan araştırmalarda benlik saygısı düşük adölesanların depresyon semptomlarını sergileme riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Chan (1993), adölesanlarda atılganlık becerisi eksikliğinin depresyon için risk oluşturduğunu ifade ederken Eskin (1995;1996) bu riski intihar davranışı ile ilişkilendirmektedir. Nezu ve arkadaşları (1986); Nezu ve Ronan (1988); Marx ve arkadaşları (1992); Priester ve Clum (1993); Pollock ve Williams (2004); Speckens ve Hawton (2005), adölesanlarda yetersiz sorun çözme beceri düzeyinin depresyon ve intihar davranışının ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğunu ileri sürmüşlerdir (Eskin ve arkadaşları, 2008).

Stice ve Bearman 2001; Hadjiyannakis 2003; Stice ve arkadaşları (2004) özellikle kız adölesanlarda görülen yeme bozukluklarının depresyon ile son derece ilişkili olduğunu ileri sürmektedirler (Beyondblue, 2010).

2.3.3.3. Sosyal Faktörler

Adölesanların akranlarıyla birlikte oluşturdukları ilişkilerin niteliksel boyutları örneğin romantik ilişkiler ya da arkadaş grupları, okul ortamı ve sosyal faaliyetler, adölesanların depresyon süreçlerini etkilemektedir. Mutsuz romantik ilişkiler, akran gruplarından dışlanma ya da fikir ayrılıkları, küçük düşme, adölesanın kendini geri çekmesine ve aileden yeterli desteği alamadığında depresyona girme süreçlerini hızlandırabilmektedir. Okul başarısındaki düşme, okuldan ve evden kaçma girişimleri yine depresyonun risk faktörlerini oluşturmaktadır (Göğüş, 2000).

2.3.3.4. Aile ve Olumsuz Yaşantı Durumları

Franko ve arkadaşları (2004); Brown ve arkadaşları (2007); Costello ve arkadaşları, (2007), aile içindeki çatışmaların ya da aile veya arkadaşlarla meydana gelen travmatik yaşantıların, adölesanları depresyona iterek intihar davranışının gerçekleşmesine neden olduğunu ifade etmektedirler.

Aile tarafından adölesanın gelişimine uygun olmayan rollerin kendisine yüklenmesi ve ağır gelen sorumluluklar yine depresyon sürecini hızlandıran faktörler olabilmektedir.

2.3.3.5. Riskli Davranışlar

Adölesanın gelişiminde kendine yeni bir kimlik inşa ettiği bu süreçte kendini kanıtlama deneyimlerinin fazlalığı oldukça olağan bir sürece işaret eder. Ancak bu deneyimlerde aile, akran çevresi, okul, depresyon tanılı anne ya da baba, ailede engelli bir bireyin varlığı, adölesanın kendini kanıtlama sürecini ketyebilmektedir. Dolayısıyla depresyon semptomlarının belirmesiyle madde kullanımı, sigara ve alkolden başlayarak uyuşturucu maddenin tedarik edilmesi ve kullanılmasına kadar ilerleyebilmektedir.

2.4. Adölesanlıkta Anne- Baba Tutumları

Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu'na göre aile:

“Kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımların sağlandığı ve düzenlendiği temel bir birimdir (Nazlı, 2012).”

Tanımdan anlaşıldığı gibi çocuk ve adölesanların yetiştirilmesinde aile en önemli faktördür. Anne ve babanın tutumları, sağlıklı bir aile ve sağlıklı yetişecek olan bireylerin varlığı için oldukça elzemdir.

2.4.1. Anne-Baba Tutumlarına Kuramsal Yaklaşımlar

Her toplumda, her kültürde, çocuk yetiştirme konusunda anne-baba tutumları birbirinden oldukça farklıdır. DeMause (2002), tarihsel süreçte çocuk yetiştirme tarzlarını yedi döneme ayırarak dört farklı grupta incelemiştir (Şar, 2015). Çocuk yetiştirme tarzlarını dönemsel olarak, Tribal, Antik, İlkçağ, Ortaçağ, Rönesans, Modern çağ ve gelecek olarak sınıflayan De Mause, dönemleri ise kişiliğin, dönemsel idealin, annenin tutumunun ve son olarak çocuk yetiştirmede temel niyet ya da adama biçimlerini, bütünlüklü bir şekilde ortaya koymaktadır.

Modern ve gelecekteki çocuk yetiştirme tarzları birbiriyle karşılaştırıldığında önemli farklar ortaya çıkmaktadır. Sosyaleşmenin başat alındığı bu dönemde, annenin manipüle etme tutumları, çocuğun ya da adölesanın kişiliğinin sağlıklı bir bireyde olması gereken bireyselleşme sürecini tamamlayamamasına neden olabilmektedir. Annenin bu süreçte adölesanın doğal gelişimine müdahale etmesi, bir nevi kendine bağımlı tutmadaki ısrarı ya da alışkanlığı, çocuk ya da adölesanda patolojinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu dönemde De Mause, nevrotik olarak kişilik gelişimini addederken, gelecek dönemde, çocuk yetiştirme tarzının en ideal boyutunu göstermektedir.

Tablo 2.2. Tarih Boyunca Çocuk Yetiştirme Tarzları

Çocuk Yetiştirme Tarzı	Kişilik	İdeal	Anne & Tanrı	Kurban
Tribal:Erken infantisidal	Şizoid	Şaman	Çocuğu baştan çıkarır, tüketir, terkeder.	Hayvan türü alter ruhlara
Antik: Geç infantisidal	Narsist	Kahraman	Kötü diye nitelediği çocuğu öldürür, cezalandırır.	İnsan türü alter tanrılara
İlkçağ: Terketme	Mazoşist	Mücahit	Yaralı çocuğu affeder.	Kendine işkence
Ortaçağ: Ambivalan	Borderline	Derebeyi	Adanmış çocuğu ezer, döver.	Kullanma
Rönesans: İntruzif	Depressif	Kutsal Savaşçı	İtaatkar çocuğu disipline eder.	İtaat
Modern: Sosyalize edici	Nevrotik	Milliyetçi	Çocuğu manipüle eder.	Tamamlanma miş ayrılma
Gelecek: Yardım edici	Bireyleşmiş	Aktivist	Çocuğu sever, ona güvenir.	Gerçek kendilik kurban edilmez.

Kaynak: Şar, V. Erişim: 05.11.2015, <http://www.vedatsar.com/tarih-ve-psikoloji2/>

Bu boyutta aile, çocuk yetiştirme tarzında, tutumlarıyla yardım edici, çocuğa sevgi ile yaklaşır, ona güvenir; çocuk ise bireyleşmiş kişilikte ve idealde aktivisttir.

Artık kurban edilmesi gereken her hangi bir düşünce, ideal, inanç ya da nesneye gerek kalmamaktadır. Çocukta gerçek kendilik ortaya çıkmış ve sağlıklı bir birey olma yolunda önemli bir adım atılmıştır.

Anne-baba tutumlarının çocukların gelişiminde ne denli önemli olduğu kuramcılar tarafından da ortak bir uzlaşım noktasıdır. Ayrıldıkları noktalar ise kişilik gelişiminin farklı yönleri üzerinde durmalarından kaynaklanmaktadır (Yücel, 2013).

Psikanaliz kuramında çocuk gelişimi evreler temelinde ele alınarak her evrede belirli bir gerilimin ya da görev biçiminin ortaya çıktığı varsayılır. Çocuk bir evreden diğerine gerilimi düşürerek ya da görevi en iyi şekilde tamamlayarak geçer. İlk deneyimler özellikle ailede gerçekleştiği için psikaniz kuramcılar için oldukça önemlidir. Bu nedenle ilk 5 ve 6 yaş, kişilik gelişiminde oldukça duyarlı bir dönem olarak ele alınır. Freud ise bu ekolde, çocuğun gelişimine etki eden id, ego ve süper ego üzerinde dururken aynı zamanda psikoseksüel evrelerin her birine takılmadan atlatılmasının önemini vurgular. Erikson ise kuramında psiko-sosyal evrelerle gelişimi açıklar. Ona göre ilk 12 ila 18 ay arasındaki süreç temel güven duygusunun gelişmesidir. Eğer anne bu dönemde duyarlı ve sevecen bir tutum sergilemezse, bu durum tüm evrelerdeki bütün tepkileri olumsuz etkiler (Bee ve Boyd, 2009). Maslow ise çocukluğun ilk yıllarında anne ve babanın gösterdiği sevgi ve şefkat üzerine eğilir. Yalnızca fizyolojik ihtiyaçların karşılanması yeterli değildir, çocuğun sevilme ve saygı görme ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Watson, anne ve babanın demokratik tutumuyla yetişen çocukların, arkadaş ilişkilerinde daha etkin ve kendini daha iyi ifade edebilen kişilikte olduğunu, denetim altında yetişen çocukların ise başkaldırma ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlarla kendini ifade etmeye çalıştığını öne sürmektedir (Dinçer, 2008).

2.4.2. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Modeller

Anne-baba tutumlarına ilişkin literatürde bir çok model mevcuttur. Baumrind'in çocuk yetiştirme tarzları ve bu tarzların çocuklar üzerindeki etkisini incelediği çalışmalar, sonrasında diğer araştırmacılar tarafından daha da geliştirilmiştir.

2.4.2.1. Baumrind'in Anne-Baba Tutum Modeli

Baumrind yapmış olduğu gözlemler sonucunda anne-baba tutumlarına ilişkin dört boyut belirlemiştir. Bunlar, ebeveyn kontrolü, ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım-destek boyutlarıdır. Ebeveyn kontrolünde, çocuklara konulan kurallara nasıl uymaları gerektiği öğretilmektedir. Ebeveyn-çocuk iletişimde açıklıkta ise ebeveynlerin aile içinde alınan kararlarda çocukların fikirlerine ne derece saygı gösterdikleri, çocukları ne derece teşvik ettikleri, belirtilen sınırlar ile ilgili çocuğa yeterli açıklamanın yapılıp yapılmadığı ile ilgili boyutu oluşturur. Olgunluk beklentisinde, ebeveynlerin çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları için teşvik edip etmedikleri ile ilgili boyuttur. Son olarak bakım destek boyutu, anne ve babanın çocuğu yetiştirirken yakın, sevecen ve sıcak davranmalarını kapsayan boyuttur (Uçar, 2009). Tüm bu çalışmalar, Baumrind'in üç temel anne-baba tarzı ya da çocuk yetiştirme tarzı olduğunu ileri sürmesiyle daha da gelişmiştir. Bunlardan ilki, demokratik (dengeli) aile tutumu, diğeri otoriter (yetkeci) aile tutumu ve sonuncusu izin verici aile tutumudur. Baumrind'in çalışmalarında demokratik aile tutumu sergileyen ailelerde, dört boyuttaki özelliklerin çocuk yetiştirmede etkin olarak kullanıldığını ifade etmektedir. İzin verici aile tutumunda ise ebeveynlerin kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında düşük, açık iletişim ve bakım boyutlarında yüksek olduğunu; otoriter aile tutumunda kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, açık iletişim ve bakım boyutlarında düşük olduklarını ileri sürmüştür (Yücel, 2013).

2.4.2.2. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Maccoby ve Martin (1983), anne-baba tarzlarını iki temel boyut olan sıcak ilgi (kabul) ve kontrol (disiplin) boyutlarının kesişmesinden ortaya çıkan dört temel katagoride ele alınmasının daha doğru olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dört katagori, iki temel boyutun yüksek ve düşük düzeylerinin farklı bileşenleri olarak ifade edilmektedir. Yüksek sıcak ilgi ve yüksek kontrol olarak demokratik tutum, düşük sıcak ilgi, yüksek kontrol ile otoriter tutum, Baumrind'in demokratik ve otoriter çocuk yetiştirme tarzlarına karşılık gelmektedir.

Ancak Baumrind'in izin verici tutumu burada 2 farklı katagoriye ayrılmaktadır. Yüksek düzey sıcak ilgi ve düşük düzey kontrol ile izin verici-şımartan tutum, düşük sıcak ilgi ve düşük kontrol ise ihmalkâr tutum olarak ortaya çıkmıştır (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010).

2.4.2.3. Lamborn ve Dornbusch Modeli

Lamborn ve Dornbusch (1991), Anne-Baba Tutum Ölçeğini geliştirmişlerdir. Bu ölçekte otoriter, demokratik, müsamahakâr/hoşgörülü ve ihmalkâr anne-baba tutumlarının yanında kabul-ilgi, kontrol-denetleme ve psikolojik özerklik alt boyutlarını da ölçerek daha kapsamlı bir açıklama getirebilmektedirler (Yılmaz 2000). Kabul/ilgi alt boyutunun çocukların anne-babalarını kendilerine ne kadar yakın, içten, sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını ölçmektedir. Kontrol-denetleme alt boyutu çocukların anne babalarını ne düzeyde kontrollü ve denetleyici olarak algıladıklarını ölçmektedir. Son olarak psikolojik özerklik boyutu demokratik tutumun anne-baba tarafından ne düzeyde yansıtıldığı ve anne-babanın çocuklarının bireyselliğini ne düzeyde ifade etmelerine izin verdiğini göstermektedir. (Yücel, 2013).

2.4.3. Yaygın Anne-Baba Tutumları

Allport (1935) tutumu, deneyim sonucu organize edilmiş, durumlara ya da nesnelere karşı bireyin tepkisine dolaysız ya da dolaylı olarak etki edebilen zihinsel bir hazıroluş olarak tanımlamaktadır. Eagly ve Chaiken (1993;1997) ise tutumu, belirli bir olguyu ya da nesneyi belli bir ölçüde olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmeye ifade edilen psikolojik bir eğilim olarak tanımlamaktadır (Sakallı, 2001). Bu psikolojik eğilim, ebeveynlerin çocuk yetiştirmelerin de oldukça etkindir.

2.4.3.1. Demokratik Anne -Baba Tutumu

Yavuzer (2000), Tola (2003), Weiss (1998), Dönmezer (1999), Karadeniz (1994), Tuzgöl (1998) ve Çıkrıkçı'ya göre (1999) demoktatik anne-baba tutumu ile yetişen çocuklar hoşgörülü bir ortamda aileden destek alarak gelişimlerini sürdürürler. İçten ve derin bir sevgi anne ve babadan dolaysız olarak çocuğa aktarılır. Hiç bir şekilde sevgi, çocuğa şartlı olarak aktarılmaz. Çocuğun gelişimine göre anne ve baba, onun ilgi ve ihtiyaçlarını daima gözetir ve karşılar. Çocuğunda müdahil olabileceği konularda anne ve baba, onun düşünce ve fikirlerini değerlendirir. Dolayısıyla çocuk, aile içi karar mekanizmasına katılarak, çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesine yardımcı olunur. Aile içinde çocukla ilgili koyulan kurallar, denetim ve duyarlılık boyutlarının bir denge oluşturabileceği şekilde düzenlenir. Çocuk, koyulan kuralların ve sınırların nedenlerini ve ihlal edildiğinde ortaya çıkabilecek sonuçları anne ve babayla doğrudan konuşabilir. Çocuk tarafından herhangi bir kural ihlali ise ikna yöntemi ile çözümlenir. Çocuğa konulan kurallar, yer, zaman, anne ve babanın ruh durumuna göre değişmemektedir. Sonuç olarak, anne ve baba çocuğa kaldıracabileceği görev ve sorumluluklar vererek, onun toplumsallaşma sürecine hazır hale getirmektedir (Dinçer, 2008).

Demokratik tutumda, anne ve babanın çocuğa ve adölesana verdiği cinsel eğitimde, onların yaş ve gelişimlerine uygun olarak gerçekleştirilir. Özellikle adölesanlıkta, cinsel gelişimi kapsayan fiziksel gelişim sonucu anne ve baba adölesana yasaklar koymaz aksine gelişimin doğal olduğu yönünde onu rahatlatır ve destek verir. Ayrıca adölesanın utanma duygusuna saygı duyarak onu bilişsel ve ruhsal yönden destekler (Pernoud, 1987).

2.4.3.2. Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu

Baskıcı ve otoriter tutum, kural koyma ve ceza verme üzerine sergilenen bir tutumdur. Anne ve baba çocuk ya da adölesan için katı kurallar koyarlar. Kurallar emirlerle birlikte ailenin mutlak ve değişmez yarasını oluşturmaktadır. Çocuk her bir kuralı çiğneme davranışı gösterdiğinde kati suretle cezalandırılır.

Anne ve baba çocuğun gelişimine ve ruh sağlığına göre kurallarda esneklik göstermez hatta kuralları değiştirme gayretinde bulunmaz. Ögretir (1999), Dönmezer (1999) ve Yavuzer (2000), aile içinde sürekli bir denetimin varlığına işaret ederken kurallar ve sınırlamalar üzerine asla çocukla tartışılmadığını ve onların fikir ve düşüncelerinin alınmadığının altını çizmektedirler. Çocuğun kendi istek ve arzularının anne ve babasıyla paylaşmasına izin verilmez. Yasaklar üzerine kurulu bu aile de eğitim ve öğretim ceza üzerinden işler. Çocuk ya da adölesan kurallara uymadığı taktirde doğrudan cezalandırılır. Çocuğun kendini ifade edememesi, duygu ve düşüncelerini paylaşamaması, anne ve babaya sürekli itaat etme davranışları sergilemesi, anne ve babanın sevgi ve şefkatinden yoksun kalması, çocuk ya da adölesanda ruhsal sıkıntıların oluşmasına neden olabilmektedir. Bu tutumda yetişen çocuklarda küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisine girmeye daima açık ve aşırı hassas olabilmektedirler. İkizoglu (1993), ve Tuzgöl (1998), baskıcı ve otoriter tutumun özellikle adölesanlıkta kimlik gelişiminin gerçekleşmesinde, değersizlik duygusunun derin yaralar açtığını, benlik saygının düştüğünü, kendine güven duygusunun azaldığını dolayısıyla adölesanların riskli olumsuz davranışlara yönelmesine neden olduğunu ileri sürmektedirler (Dinçer, 2008).

Baskıcı ve otoriter tutumda, adölesanların cinsel gelişimlerinde özgürlük alanı bulunmamaktadır. Fiziksel gelişimle birlikte anne ve babanın adölesana koyduğu yasaklar daha da artmakta ve denetim daha sıkı olmaktadır. Cinsel gelişimle ilgili her bir doğal süreç utarılan bir durum gibi algılanarak tam bir gizlilik içinde tutulmaktadır (Pernoud, 1987).

2.4.3.3. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu

Aşırı koruyucu tutum, çocuk ya da adölesanın yaş ve gelişim dönemlerine uygun görev ve sorumlulukların daimi olarak anne ya da babasının yapmasıdır. Sorumluluk almayı öğrenemeyen ve her türlü desteği anne ve babadan alan çocuklar, yetişkinliklerinde toplumsallaşma sürecinde sıkıntı yaşamaktadırlar.

Navaro (1989)'nin vurguladığı gereğinden fazla kontrol, ilgi ve özen, çocuğun ihtiyacı olmadığı durumlarda bile anne ve babanın müdahaleci olmasıyla daha sorunlu bir hale gelir. Özyürek'in, (2004) de üzerinde durduğu gibi çocuk veya adölesan kendi başına karar alamaz ve kendi başına hareket etme davranışından yoksun kalır. Bir problemle karşılaştığında kendi çözmek yerine sürekli başkalarından yardım bekler. Çocuklukta bu gerçekleşmediğinde ağlama ve inatçılık gösterme davranışı sergilerler (Yücel, 2013).

Tuzgöl (1998) ve Yıldız Bıçakçı'ya (2004) göre aşırı koruyucu tutumla yetistirilen çocuklar diğer kişilere karşı aşırı bağımlılık, güvensizlik, hayal kırıklıkları ve isyankar davranışlar gösterebilmektedir. Gazeloglu (2000) ve Yavuzer (2000) ise bu çocukların dayanıksızlık, kararsızlık, doyumsuzluk gibi kişilik özellikleri de göstermekte, duygu kontrolleri olmamakta ve sorumluluk duygularının gelişmediğini ileri sürmektedirler.

2.4.3.4. Aşırı Hoşgörülü Anne - Baba Tutumu

Aşırı hoşgörülü tutumda anne ve baba, çocuğa sınırlar ve kurallar koyma eğilimi taşımamaktadır. Çocuk, aile içinde kendi istek ve arzularını dilediği gibi yaşamaktadır. Büyük bir sorunla karşılaşıldığında ceza verme gündeme gelse bile ya ertelenmekte ya da unutulmaktadır. Candemir (2000) ve Tola'nın (2003) dediği gibi bir müddet sonra çocuk anne ve babayı yöneten bir konuma yerleşmektedir. Aile çocuk üzerinde denetim ve kontrol mekanizmalarını devreye sokmadığı için çocukta saldırgan davranışların artmasına yol açabilmektedir. Eksi (1990), Tuzgöl (1998) ve Yavuzer (2000) aşırı şımartılmış çocukların, yetişkinlik dönemlerinde kendilerine tanınan hakları daima yetersiz gören, okul ve iş gibi sosyal ortamlarda sürekli övgü almak isteyen bir kişilik yapısı geliştirdiklerini ifade ederler. Aksi durumda ise hayal kırıklığına uğrayarak otoriteye başkaldırma davranışı sergileyebilmektedirler (Dinçer, 2008).

Özdiç ve Spock (2000), Özyürek'e (2004) göre, anne babanın aşırı-hoşgörülü tutumla yetiştirdikleri çocuklarda, bencillik ve asosyal olma davranışları oluşmaktadır.

Bu çocuklar hep kendi isteklerini ön planda tuttuklarından arkadaş çevresinden dışlanabilir ve genelde bireysel hareket etmek zorunda kalabilmektedirler (Yücel, 2013).

2.4.3.5 Mükemmeliyetçi Anne-Baba Tutumu

Bu tutumdaki anne ve baba, çocuğun yaş ve gelişim dönemlerine uygun olmayan hatta daima daha üstünde olan görev ve sorumlulukları, çocuktan başarı olgusu üzerinden daima talep eder. Başarı olgusu çocuğun sevgi ve şefkat görmesinde, onunla övünülmesinde ve desteklenmesinde itici gücü oluşturur.

Tuzgöl (1998), çocuklardan her zaman her yerde ve her durumda en iyi olmalarının beklendiğini, çocuk ya da dölesanlara sürekli olarak en iyi olmaları telkin edilerek başkalarıyla kıyaslama yoluna gidildiğini ifade etmektedir. Öz (2005) ise bu çocukların kişiliklerinde, hata yapma riskini asla göze alamama, sürekli bir çalışma temposunda olmak gibi özellikleri vurgulamakta ve sonuç olarak kişisel ilişkilerde sorun yaşayabildiklerini ifade etmektedir (Yücel, 2013).

2.4.3.6. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu

İlgisiz ve kayıtsız anne-baba tutumu, çocuk ihmal ve istismar konularıyla yakından ilgilidir. Ekşi (1990) ve Dönmezer (1999), çocuğun aile içinde sürekli yalnız bırakılması, çocuğun aile içi ilişkilerde görmezden gelinmesini özellikle vurgulamaktadırlar. Anne ya da baba, çocukla vakit geçirmek yerine onu dışlamayı tercih edebilmekte, kendinden uzak tutmayı hatta varlığından bile rahatsız olabildiklerini sözselle ya da davranışsal boyutta gösterebilmektedirler (Dinçer, 2008). Çocuğun duygusal ihtiyaçları bu tutumda asla karşılanmamaktadır. Az sevgi ve şevkat, az ilgi ve iletişim, bu anne-baba tutumunun belirgin özelliğini oluşturmaktadır. Dursun (2010), bu çocukların gelişimlerinde ve yetişkinliklerinde, problemlili davranışlar, madde bağımlılığı, suçluluk, genel saldırgan davranışlar sergileme, değersizlik duygusuyla birlikte öz güven eksikliği gösterme sonuç olarak depresif bir ruh haline sahip olabildiklerini ifade etmektedir.

2.4.3.7. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu

Tuzgöl (1998) ve Yavuzer (2000) dengesiz ve kararsız tutumda, çocuğun hangi davranışı nerede nasıl göstereceğini kestiremediğini, anne ve babanın neşeli ya da öfkeli olma durumuna göre kendini ayarladığını ifade etmektedir. Dengesiz ve kararsız tutum, aşırı hoşgörü ile sıkı disiplin-sert cezalandırma uygulamaları arasında tutarsız bir şekilde uygulanmaktadır. Tola (2003), aile içindeki çatışmalarda anne ya da babadan birinin çocuğu korumasının, saldırganlık, uyumsuzluk, söz dinlememe, başına buyruk hareket etme gibi olumsuz davranışlar geliştirmesine neden olduğunu dile getirmektedir (Dinçer, 2008).

2.4.4. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

İkizoglu (1993) ve Tola (2003) anne-baba tutumlarını etkileyen faktörler arasında anne babanın yaşı, kişilik yapıları, yaşam tecrübeleri, eğitim durumları, sosyo-ekonomik koşullar, birbiriyle olan ilişkileri, çocuk sayısı, kardeş sırası, çocukların özellikleri, çocukların yaşı ve cinsiyetlerinin etkili olduğunu öne sürmektedir (Dinçer, 2008). Depresyon, alkol kullanımı ya da suç eğilimi gibi ebeveynin yaşadığı problemler, çocukların model alma yoluyla anne ve babanın düşünce sistemlerini, başatma stratejilerini ve savunma mekanizmalarını içselleştirmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda evlilik içi anlaşmazlıklar, çatışmalar ve şiddete maruz kalma ile sonuçlanan tutumlar ve boşanma çocukların üzerinde psikolojik hasarlar bırakabilmektedir. Anne ve babanın tutarlı kurallar koyamaması, net olmayan roller, rutinsizlik, alışlagelmiş tutumların sergilenmesine neden olmaktadır. Anne ya da babanın kaybı ya da ayrılmaları, tutumları etkileyen diğer faktörlerdir (SCU, 2015).

Papini ve Seby (1987), bir araştırmada adölesanların fiziksel olgunlukları geliştikçe anne ve babanın tutumlarında farklılık olduğu bulgusuna rastlamışlardır. Fiziksel gelişime devam ettikçe anne kontrolünün azaldığı ancak babanın kontrolünün çoğaldığını ifade eden adölesanlar ailelerinden daha çok şikâyet etmeye başlamışlardır.

Savin-William ve Small (1986), bir araştırmada çocukların ergenliğe adım atması ve fiziksel olgunlaşmaya başlamasının, çocuklardan çok anne ve babaların duygu ve dūřüncelerini etkilediğini bulmuşlardır. Dolayısıyla bu etki adölesanlara karşı tutumları cinsiyet faktörü üzerinden de etkilemektedir. Gjerde (1987), anne ve babanın kız ve erkek çocuklarına, yalnızken ve eşleri yanındayken nasıl davrandıklarını gösteren bir araştırmada ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Anne, eři yanında iken, yalnız durumuna kıyasla daha olumlu ilişkiler geliştirdiği (ilgili, duygusal, tutarlı, güvenli), babaların ise eşleri yanlarında iken yalnız duruma kıyasla erkek çocuklarıyla daha olumsuz ilişkiler (ilgisiz, eleştirici ve rekabetçi) geliştirdiği görülmüştür. Anneler eşleri yanında ya da yalnızken kız ve erkek çocuklarına davranışları daha az farklılaşırken babaların kız ve erkek çocuklarına farklı davrandıkları gözlemlenmiştir. Babalar yalnızken kız ve erkek çocuklarına daha olumlu davranmaktadırlar (Hortaçsu, 2003).

Anne- baba tutumlarının etkileyen diğer faktörler ise, aile ve çocuk arasında zayıflayan bağlardır. Çocuk her türlü desteği öncelikle ailesinden bekler. Çocuğa sevgi ve desteğin yeterli derecede verilmemesi ise onları yeni arayışlara iter. Anne ve babanın bu ilgisiz tutumu çocuğun riskli davranışlara girmesine ve destek algısını akranlarında aramasına neden olmaktadır (Carlson, 2012).

Akran grupları, flört ve romantik ilişkiler, anne ve babanın tutumlarını etkileyen faktörler arasındadır. Sullivan (1953), adölesanlıkta akranların ya da arkadaş çevresinin ailenin önüne geçtiğini ve önem kazandığını vurgulamaktadır. Romantik ilişkilerin yaşanmaya başlaması anne ve babanın adölesana karşı daha katı tutumlar takınmasına neden olabilmektedir (Yüksel, 2012).

2.5. Adölesanlıkta Bağlanma

Bowlby'a göre bağlanma, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır. Duygusal bağ kurma gereksinimi yeni doğanların yaşamlarını sürdürmelerinde elzem olan bağlanma sistemini ifade etmektedir (Morsümbül ve Çok, 2011). Bowlby'ın bağlanma teorisinin genel çerçevesi aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır:

1. İnsan yavrusu içgüdüsel tepki sisteminin bir parçası olarak sosyal ve önceden hazırdır.

2. Duygusal bağ düzenli bir şekilde gelişir ve genellikle ilk yılın ikinci yarısında oluşur.

3. Gelişimin normal kaynakları içinde anne hem bağlanma figürü hem de primer bakıcıdır.

4. Bir kez bağlanma ya da duygusal bağ iyi kurulmuşsa anneden ayrılıklar kaygı ve protesto ile sonuçlanır (Yıldız, 2005).

2.5.1. Bowlby'nin İçsel Çalışma Modelleri

Bowlby, içsel çalışma modellerini, bakıcının çocuğa verdiği tepkiler üzerine yapılandırmıştır. Bakıcı ya da anne çocuk ihtiyaç duyduğunda yanında ve ihtiyaçlarını karşılıyorsa, çocuğun zihninde bakıcı ya da anne figürüne yönelik olumlu bilişsel haritalar oluşur. Bu haritalar Bowlby'nin deyiimiyle içsel çalışma modelleridir (Soylu, 2012). Olumlu haritalar, bakıcısının ulaşılabilir, güvenilir ve destekleyici olduğuna ilişkin içsel çalışma modelleridir. Diğer taraftan bakıcı çocuğun gereksinimlerine yanıt vermediği ya da birbiriyle uyuşmayan tepkilerle karşılık verdiğinde çocuk bağlanma figürünü reddedici, kendisini de sevmeye ve desteklenmeye değmez biri olarak görür. İçsel çalışma modelleri, adölesanlığın sonunda daha sürekli ve değişime karşı daha dirençli hale gelmektedir. Dolayısıyla yetişkinlikte özel ve sosyal ilişkilerde belirleyici davranış kalıplarının nedeni olabilmektedirler (Morsümbül ve Çok, 2011).

2.5.2. Ainsworth'un Bağlanma Stilleri

Ainsworth, bağlanmayı güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma olarak ikiye ayırmaktadır. Güvensiz bağlanma ise kaygılı/kararsız bağlanma ve kaygılı/kaçıngan bağlanma olarak alt boyutlara ayrılmaktadır.

Hazan ve Shaver (1994); Sümer ve Güngör'e (1999) göre Ainsworth, güvenli bağlanmanın Bowlby'ın içsel çalışma modellerine uygun olarak, güvenli bağlanan bebekler, stres yaratan koşullar altında güvenlik duygusunu koruyabilir ve keşfetme davranışlarını etkin olarak gösterebilmektedirler. Anne ya da bakıcı bebeğin yanından ayrıldığında, huzursuz olan ve anne ile temas kurmaya çalışan bebekler, anne geri geldiğinde rahatlama ile birlikte çevreyi keşfetmeye devam etmektedirler.

Kaygılı/kararsız bağlanma da bakıcıların, bebeğin gereksinim ve ihtiyaçlarına tutarlı yanıt vermedikleri, kimi zaman bakıcı ya da annenin ulaşamaz olduğu, bebeğin ihtiyaçlarını eksik karşıladıkları ya da aşırı müdahale etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Kaygılı/kararsız bağlanan bebekler, anne ya da bakıcı yanlarından ayrıldığında yoğun bir kaygı, gerilim ve kızgınlık yaşamakta, anne geri geldiğinde, anneye sıkıca yapışma davranışı göstermektedirler. Ancak bu süreçte çevreyi keşfetme davranışı gösterememektedirler.

Kaygılı/kaçıngan bağlanma, anne ya da bakıcının, bebeğin gereksinim duyduğu yakın bedensel teması kurmayı reddetmesi ya da ihmal etmesiyle karakterize bağlanma stilidir. Annenin temas kurmayı reddetmesi ya da ihmal etmesi, ilerde çocuğun zamanından önce bağımsızlaşma isteği ve bağlanma nesnesinden kopma eğilimi taşımasına neden olabilmektedir. Anne bebeğin yanından ayrıldığında bebeğin huzursuz olmadığı ve etkilenmediği, anne tekrardan geri döndüğünde, bebeğin temas kurmaktan çekindiği ve kaçındığı bağlanma stilinde bebek tüm dikkatini çevreye odaklamaktadır (Özer, 2012).

2.5.3. Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew (1990); Bartholomew ve Horowitz (1991); Bartholomew ve Shaver'e (1998) göre dörtlü bağlanma modeli; kişinin kendi benliği ile başkalarını olumlu ya da olumsuz değerlendirme biçimiyle oluşmuştur. Güvenli bağlanan kişi, kendi benliğini ve başkalarını olumlu değerlendiren bir kişilik yapısı sergiler. Kendi benliğini olumlu, başkalarını olumsuz değerlendiren kişi kayıtsız bağlanma yaşamaktadır. Kendi benliğini olumsuz ancak başkalarını olumlu olarak değerlendiren kişi saplantılı bağlanma geliştirmiştir.

Son olarak hem kendi benliğini hem de başkalarını olumsuz değerlendiren kişi, korkulu bağlanma biçimini geliştirmiştir.

Bartholomew ve Shaver (1998); Bartholomew ve Horowitz (1991), güvenli bağlanmada kişinin olumlu bir benlik algısı ile olumlu başkalarının birleşiminde oluştuğunu ileri sürmektedirler. Güvenli bağlanan kişi kendisine değer veren başkaları ile yakınlaşmaktan çekinmeyen bir yapı sergiler.

Bartholomew ve Shaver (1998); Bartholomew ve Horowitz (1991), kayıtsız bağlanmanın olumlu benlik algısıyla olumsuz başkalarının birleşiminden oluştuğunu ileri sürmektedirler. Kayıtsız bağlanan kişi başkalarını olumsuz değerlendirdiğinden onlarla yakınlık kurmaktan kaçınır. Bu kaçınmanın değerlendirilmesinde özerklik ve incitilemezlik duygularını geliştiren kişi, hayal kırıklıklarına karşı kendini korur.

Bartholomew ve Shaver (1998); Bartholomew ve Horowitz (1991) saplantılı bağlanmayı, olumsuz benlik algısı ile olumlu başkaları düşüncesinin birleşimi olarak ele almaktadır. Bu kişilerin benlik algısı olumsuz olduğu için yakın ilişkilerde kisisel değerlilik ve kişisel yeterliliği bulmak için çaba gösterirler.

Bartholomew ve Shaver (1998) ve Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre, korkulu bağlanma olumsuz benlik algısı ile olumsuz başkaları düşüncesinin birleşiminden oluşmaktadır. Korkulu bağlanma gösteren kişi daima karşısından kabul ve onaylanma beklentisi içerisindedir. Başkalarının güvensiz ve reddedici olduğu düşüncesi, diğerleriyle yakın ilişki kurmasını engeller. Değersizlik duygusu burada ön plana çıkar (Arslan, 2008).

2.5.4. Adölesanlıkta Bağlanma Stillerinin Etki ve Sonuçları

Adölesanlıkta gelişimin doğasında varolan bağımsızlaşma, bu dönem ilk bağlanmanın gerçekleştiği bakıcı ya da anneden kopmanın da başladığı döneme işaret eder. Raja, McGee ve Stanton (1991), adölesanın bağlanma sürecine şöyle açıklık getirmektedir:

Öncelikle bu dönemde anne ve babaya olan bağlanma yavaş yavaş arkadaşlara doğru yön değiştirir. Akranlar, arkadaşlar adölesanlıkta ön plana çıkar. Diğer bir açıklama ise anne-babaya bağlanma, arkadaşlara bağlanmadan bağımsız olabilir. Bu bağımsız gruplar arasında ki dengeyi adölesan kendi kurar. Son olarak ise anne-baba ve arkadaşlara bağlanma birbiriyle olumlu biçimde ilişkilidir. Biri birilerini etkiler (Morsümbül ve Çok, 2011).

Adölesanın özerklik kazanmaya başlaması, anne ve baba ile ilişkilerinin zayıflaması anlamına gelmemektedir. Özellikle güvenli bağlanmayı gerçekleştirmiş olan adölesan, benliğinin gelişmesi, benlik saygısının artması dolayısıyla kimlik yapılandırmasında sağlıklı bir süreç geçirir. Güvenli bağlanmayı gerçekleştiren adölesanların ailelerine bakıldığında, işbirliği ve etkileşimin yoğun olduğu aileler olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanma gerçekleştiren adölesanlarda ise bireyselliklerinin anne ve baba tarafından elinden alındığı düşüncesi hâkimdir. Bu düşünce adölesanı ailesiyle sürekli çatışma içine girmesine neden olur. Anne ve babanın ruhsal sıkıntı içinde olduğu dönemde çocuğa sağlıksız bakım verme ya da tutarsız tepki vermek, çocuğun bağlanma bozukluğu yaşamasına, sağlıksız bağlanma stilleri geliştirmesine neden olabilmektedir. Bu süreç, adölesanlık ve yetişkinlikte sağlıksız bağlanmanın sonucu olarak psikolojik sıkıntılar yaşamasına neden olabilmektedir. Kararsız/kaygılı bağlanma geliştirmiş olan adölesanın yetişkinlikte anksiyete ve depresyon gibi sonuçlarla karşılaşabileceği belirtilmektedir. Ayrıca adölesanların depresif yapısının bir özelliği olan benliğe karşı olumsuz inanç, başkaları tarafından sevilmediği, başkalarına güvenilemeyeceği düşünceleri, güvensiz bağlanma ile ilişkili bulunmuştur (Keskin ve Çam, 2008).

Shaver ve Brennan'nın (1992) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada, bağlanma stiline, kişinin kişilik yapısı üzerinde önemli etkileri olduğu bulunmuştur.

Sonuçlara bakıldığında, güvenli bağlanma geliştiren adölesanların, daha az nörotik ve kaygılı buna karşın daha dışa dönük ve sıcak oldukları görülmüştür. Kaçınmalı bağlanma geliştiren adölesanların ise depresif ve uyumsuz, kısa süreli ilişkiler yaşadıkları ve ilişkilerde daha çok doyumsuz oldukları görülmüştür.

Son olarak korkulu bağlanan adölesanların, sosyal ilişkilerden ve duygusal yakınlamalardan kaçma eğilimi gösterdikleri görölmüştür (Deniz, 2006).

3. BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma danışmanlık tedbiri uygulanan ve eğitimlerine devam eden 15 ila 18 yaş arasındaki adölesanların depresyon düzeylerinin (normal, hafif ruhsal sıkıntı, sınırda klinik, orta düzey, ciddi ve çok ciddi), algıladıkları anne-baba tutumları (demokratik, hoşgörülü, otoriter ve ihmalkâr) ve bağlanma stilleri (güvenli, kayıtsız, saplantılı, korkulu) arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2015 yılında İstanbul ilinde ikamet eden danışmanlık tedbiri uygulanan ve orta öğrenime devam eden 15 ila 18 yaş arasındaki adölesanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Üsküdar İlçe’inde danışmanlık tedbiri bulunan, MEB’na bağlı devlet okullarına devam eden adölesanlar oluşturmaktadır. Çalışmada danışmanlık tedbiri uygulanan 100 adölesana ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada danışmanlık tedbiri uygulanan adölesanların depresyon düzeyleriyle, algıladıkları anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri belirlemek amaçlanmıştır. Adölesanların depresyon düzeylerini ölçmek için “Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)”, algılanan anne-baba tutumlarını ölçmek için “Anne-Baba Turum Ölçeği (ABTÖ)”, bağlanma stillerini ölçmek için “İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)” kullanılmıştır. Ayrıca adölesanların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla “Kişisel Görüşme Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)

Beck depresyon ölçeği, A. T. Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Depresyon düzeyi ve depresyon ile diğer psikopatolojik durumların ayırtedilmesi için davranışları ölçmektedir. Ölçek 15 yaş üstü adölesanlara ve yetişkinlere uygulanmaktadır. Ölçeğin kapsamını 21 depresif belirti katagorisi oluşturmaktadır. Bu katagoriler, duygu durumu, kötümserlik, başarısızlık duygusu, doyumsuzluk, suçluluk duygusu, cezalandırılma durumu, kendinden nefret etme, kendini suçlama, kendini cezalandırma arzusu, ağlama nöbetleri, sinirlilik, sosyal içe dönüklük, kararsızlık, bedensel imge, çalışılabilirliğin ketlenmesi, uyku bozuklukları, yorgunluk-bitkinlik, iştahın azalması, kilo kaybı, somatik yakınmalar ve cinsel dürtü kaybıdır. Bu katagorilerden her biri 4 tane kendini değerlendirme maddesinden meydana gelir. Soru formunun yanıtlanmasında o gün dahil son bir hafta içinde kişinin kendini nasıl hissettiğini en iyi ifade eden maddeleri işaretlemesi istenmektedir. Her madde sıfır ile üç arasında puanı temsil eder. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan $3 \times 21 = 63$ 'tür.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Buket Teğin tarafından yapılmıştır. Teğin'e (1980) göre ölçeğin maddeleri, klinik gözlem ve verilere dayanarak hazırlanmıştır. Psikoterapi gören depresif hastaların tutum ve davranışları belirtilere göre değerlendirilmiş dolayısıyla 21 katagori ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında, test-tekrar test güvenilirliği için, Miller ve Seligman'ın (1973) üç ay ara ile iki kez uygulama yapmışlardır. Pearson momentler çarpımı tekniği ile değişmezlik katsayısı .74 olarak ortaya çıkmıştır. Teğin (1980) ise iki yarım test güvenilirliği açısından Beck'in çalışmasında bu güvenilirlik katsayısı .86 olduğunu belirtmektedir. Ölçüt-bağımlı geçerlilik için Hamilton Depresyon Drecelendirme Ölçeği ile yapılan karşılaştırma sonucunda ilişkiye bakılarak geçerlilik katsayısı .75 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkçe formunun güvenilirliği için yapılan test-tekrar test güvenilirlik araştırmasında, ölçek üniversite öğrencilerine iki hafta ara ile iki kez uygulanmış ve güvenilirlik katsayısı pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği ile hesaplanarak .65 bulunmuştur.

İki yarım test güvenilirlik katsayısı öğrenci grubu için .78, depresif hastalar için .61 olarak bulunmuştur. Geçerlilik çalışmalarında, depresif ve şizofren iki ayrı grup ile normal kişilerden oluşan bir gruba BDÖ ile Depresyonda Bilişsel Tepkiler Ölçeği uygulamıştır. Pearson momentler çarpımı katsayısı normal grup için .20, depresif grup için .52 ve şizofren grup için -.33 bulunmuştur. Depresif grubun iki ölçek arasında .01, şizofrenik grubun puanları arasında .05 düzeyinde anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Öner, 2008).

3.3.2 Anne-Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)

Ölçeğin orijinal adı Parent Attitude Scale'dir. 1991 yılında D.S. Lamborn, S. N. Mounts, L. Steinberg & M. S. Dornbusch tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, anne ve babanın çocuklarına karşı tutumlarını ölçmektedir. Ölçeğin kapsamı, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme olmak üzere üç boyuttan oluşur. Kabul/ilgi boyutunda 9 madde, psikolojik özerklik boyutunda 9 madde ve kontrol/denetleme boyutunda 8 madde bulunmaktadır. Kabul/İlgi Boyutu ve psikolojik özerklik boyutundaki maddeler 4'lü likert tipi, kontrol/denetleme boyutu ise 3'lü likert tipi ölçek üzerinde yanıtlanmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması A. Yılmaz tarafından yapılmıştır. Güvenirlilik çalışmalarında test- tekrar test güvenilirliği, 534 ilköğretim, lise ve üniversite öğrencisine 15 gün arayla uygulanan test güvenilirliği kat sayısı, ilk öğretim öğrencilerinde kabul/ilgi alt boyut için .74, kontrol/denetleme alt boyutu için .93, psikolojik özerklik alt boyutu için .79 bulunmuştur. Lise öğrencilerinde kabul/ilgi alt boyutu için .82, kontrol/denetleme alt boyutu için .88, psikolojik özerklik alt boyutu için .76 bulunmuştur. Üniversite öğrencileri için kabul/ilgi alt boyutu .79, kontrol/denetleme alt boyutu için .85, psikolojik özerklik alt boyutu için .67 bulunmuştur (Öner, 2008).

Ölçeğin iç tutarlılığına bakıldığında, cronbach alfa katsayısı ilköğretim öğrencilerinde, kabul/ilgi alt boyutunda .60, kontrol/denetleme alt boyutunda .75, psikolojik özerklik alt boyutunda .67'dir. Lise öğrencilerinde ise kabul/ilgi alt boyutunda .70, kontrol/denetleme alt boyutunda .69, psikolojik özerklik alt boyutunda .66 bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinde ise kabul/ilgi alt boyutunda .73, kontrol/denetleme alt boyutunda .66, psikolojik özerklik alt boyutunda .65 olarak bulunmuştur.

ABTÖ'nin kabul/ilgi boyutu ile kontrol/denetleme boyutunun kesişmesinden 4 anne-baba tutumu ortaya ve çıkmaktadır. Kabul/ilgi boyutu ile kontrol/denetleme boyutunun medyanın üzerinde puan alan kişilerin anne ve babaları "demokratik", altında puan alanlar ise "ihmkâr" tutum geliştirmektedir. Kabul/ilgi boyutunun medyanın altında ve kontrol/denetleme boyutunun medyanın üzerinde puan alan kişilerin anne ve babaları "otoriter", kabul/ilgi boyutunun medyanın üzerinde ve kontrol/denetleme boyutunun ise medyanın altında puan alan kişilerin anne ve babaları hoşgörülü tutum geliştirmektedirler (Musaağaoğlu ve Güre, 2005).

3.3.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

Ölçek, Griffin, D ve Bartholomew, K. tarafından 1991 yılında geliştirilmiştir. Ölçek güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olmak üzere 4 bağlanma stilini ölçmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması 1999 yılında Sümer, N. ile Güngör, D. tarafından yapılmıştır. Ölçeğin uygulanması 7'li likert tipi ölçek üzerinde kişinin kendisini en iyi ifade eden aralığı işaretlemesiyle yapılmaktadır. Bağlanma stillerinden güvenli bağlanma 5, kayıtsız bağlanma 5, saplantılı bağlanma 4 ve korkulu bağlanma 4 madde ile ölçümlenir. Kişiler bağlanma gruplarından en yüksek aldıkları puan çerçevesinde gruplara atanır.

Ölçeğin, uluslararası yapılan araştırmalarda alt ölçeklerin düşük düzeyde iç tutarlılık katsayılarına sahip olduğu bulunmuştur. Ancak ölçeğin, kabul edilebilir test-tekrar test güvenilirliğine uygun olduğu görülmüştür.

Sümer ve Güngör'ün yapmış olduğu geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız olarak dört faktör yapısından oluşmuş olduğu, test-tekrar test uygulamalarında her bir boyutun katsayılarının .54 ile .61 arasında olduğu bulunmuştur (Öner, 2008; Deniz, 2006).

3.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme oluşturan adölesanların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Formda adölesanların cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın iş durumları gibi sorular sorulmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Örnekleme olarak Üsküdar ilçesinde ikamet eden, danışmanlık tedbiri uygulanan ve orta öğretime devam eden adölesanların belirlenmesi ve gerekli çalışmanın yapılabilmesi için Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (ÜİMEM) izin alınmıştır. Yine ÜİMEM'den danışmanlık tedbiri olan, orta öğretime devam eden 15 ila 18 yaş arasındaki adölesanların hangi devlet okullarında eğitim gördükleri belirlenmiştir. Belirlenen okullarda, okul yöneticileri ve rehber öğretmenler ile uygulama hakkında görüşmeler yapılmış, gerekli bilgiler verilmiştir. Ölçekler, kriterlere uygun adölesanlara rehber öğretmenler eşliğinde uygulanmıştır. Adölesanlara ölçek uygulamasında, Üsküdar İlçesinde, gönüllük esasıyla bir araştırma yapıldığının bilgisi verilmiştir. Ayrıca ölçeklerin üzerine kimlik bilgilerinin yazılmaması istenmiştir. Verilerin toplanması 2015 yılı Haziran ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Ölçekler, orta öğretime devam eden 15-18 yaş arasında olan 100 adölesana uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analiz Süreci

Ölçme araçlarının uygulama çalışmaları sona erdikten sonra tüm katılımcıların verileri teker teker kontrol edilmiştir. Adölesanların doldurdukları formlarda eksik ya da yanlış bir veriye rastlanmamıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda orta öğretime devam eden, danışmanlık tedbiri uygulanan adölesanların depresyon düzeyleriyle anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek için pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Adölesanların algıladıkları anne-baba tutumlarının alt boyutlarının medyan dağılımları esas alınarak oluşturulan boyutlarda 4 anne-baba tutumu ölçümlenmiştir. Medyan dağılımlarında kesişme noktasına düşen adölesan puanları gruplara atanamayacağından hesaplamaya dâhil edilmemiştir. Bu nedenle 72 adölesan 4 anne-baba tutumuna atanabilmiştir. İlişkisel analizler bu 4 anne-baba tutumu üzerinden yapılmıştır.

Adölesanların depresyon düzeylerinin puan ortalamaları ile anne-baba tutumları arasında ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı yönünde Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Farklılığın tespit edildiği noktada, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Adölesanların depreyon düzeylerinin ortalamaları ile sosyo-demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik Mann Whitney-U Testi ve Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır.

Adölesanların algıladıkları anne-baba tutumlarının 4 boyutunun ve bağlanma stillerinin 4 boyutunun sosyo-demografik özellikler ile ilişkisini ölçmek için pearson ki-kare testi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamalar araştırma alt amaçlarına göre sırasıyla verilmiştir.

4.1 Betimsel Değerler

Aşağıda araştırma ile ilgili betimsel değerlerin (cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, ailenin ikamet ettiği hanenin durumu, annenin öz/üvey olma durumu, babanın öz/üvey olma durumu, annenin sağ/vefat olma durumu ve babanın sağ/vefat olma durumu) frekanslarına yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	39	39,0
	Erkek	61	61,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.1. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların 39'u (%39,0) kız, 61'i (%61,0) erkektir.

Tablo 4.2. Anne Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Anne Eğitimi	Eğitim Yok	12	12,0
	İlkokul	48	48,0
	Ortaokul	11	11,0
	Lise	16	16,0
	Lisans	13	13,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.2. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların annelerinin, 12'sinin (%12,0) eğitiminin olmadığı, 48'inin (%48,0) ilkokul, 11'inin (%11,0) ortaokul, 16'sının (%16,0) lise, 13'ünün (%13,0) lisans mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3. Baba Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Baba Eğitimi	İlkokul	33	33,0
	Ortaokul	30	30,0
	Lise	25	25,0
	Lisans	12	12,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.3. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların babalarının 33'ü (%33,0) ilkokul, 30'u (%30,0) ortaokul, 25'i (%25,0) lise, 12'si (%12,0) lisans eğitimi almıştır.

Tablo 4.4. Annenin Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	63	63,0
	Çalışmıyor	37	37,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.4. te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların annelerinin 63'ü (%63,0) çalışıyor, 37'si (%37,0) çalışmıyordur.

Tablo 4.5. Babanın Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Babanın Çalışma Durumu	Çalışıyor	86	86,0
	Çalışmıyor	7	7,0
	Emekli	7	7,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.5. te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların babalarının 86'sı (%86,0) çalışıyor, 7'si (%7,0) çalışmıyor, 7'si (%7,0) ise emeklidir.

Tablo 4.6. Ailenin İkamet Ettiği Hane Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Hanenin Durumu	Ev Sahibi	40	40,0
	Kira	60	60,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.6. da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların ikamet ettikleri hanenin durumuna bakıldığında 40'ı (%40,0) ev sahibi, 60'ı (%60,0) kira'dır.

Tablo 4.7. Annenin Sağ/Vefat Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Anne Sağ/Vefat	Sağ	99	99,0
	Vefat	1	1,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.7. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların annelerinin 99'u (%99,0) sağ, 1'i (%1,0) vefat etmiştir.

Tablo 4.8. Babanın Sağ/Vefat Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Baba Sağ/Vefat	Sağ	99	99,0
	Vefat	1	1,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.8. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların babalarının 99'u (%99,0) sağ, 1'i (%1,0) vefat etmiştir.

Tablo 4.9. Annenin Öz/Üvey Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Anne Öz/Üvey	Öz	100	100,0
	Üvey	0	0,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.9. da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların tüm anneleri özdür.

Tablo 4.10. Babanın Öz/Üvey Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Baba Öz/Üvey	Öz	100	100,0
	Üvey	0	0,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.10. da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların tüm babaları özdür.

4.2. DTUA'nın Depresyon Düzeylerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Aşağıdaki tabloda danışmanlık tebbiri uygulanan adölesanların (DTUA) depresyon düzeylerinin frekans ve yüzdelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.11. DTUA'nın Depresyon Düzeylerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Beck Depresyon Düzeyleri	1-10 (normal)	28	28,0
	11-16 (hafif ruhsal sıkıntı)	24	24,0
	17-20 (sınırdaki klinik depresyon)	29	29,0
	21-30 (orta depresyon)	8	8,0
	31-40 (ciddi depresyon)	7	7,0
	40 ve üstü (çok ciddi depresyon)	4	4,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.11. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların, Beck depresyon düzeylerinin 28'i (%28,0) normal düzeyde, 24'ü (%24,0) hafif ruhsal sıkıntı düzeyinde, 29'u (%29,0) sınırdaki klinik depresyon düzeyinde, 8'i (%8,0) orta depresyon düzeyinde, 7'si (%7,0) ciddi depresyon düzeyinde, 4'ü (%4,0) ise çok ciddi depresyon düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.3. DTUA'nın Anne-Baba Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzde Değerleri

Aşağıdaki tablolarda, anne-baba tutumları ölçeğinin alt boyutlarının frekans ve yüzdelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.12. DTUA'nın Kabul/İlgi Boyutunda Dağılımları

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Kabul/İlgi Boyutu	18-22	11	11,0
	23-27	46	46,0
	28-32	37	37,0
	33 Ve üstü	6	6,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.12. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların, kabul/ ilgi boyutunda 11'i (%11,0) 18-22, 46'sı (%46,0) 23-27, 37'si (%37,0) 28-32, 6'sı (%6,0) 33 ve üstü puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.13. DTUA'nın Psikolojik Özerklik Boyutunda Dağılımları

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Psikolojik Özerklik Boyutu	14-20	44	44,0
	21-27	50	50,0
	28-34	3	3,0
	35-41	3	3,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.13. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların psikolojik özerklik boyutunda 44'ü (%44,0) 14-20, 50'si (%50,0) 21-27, 3'ü (%3,0) 28-34, 3'ü (%3,0) 35-41 arasında puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.14. DTUA'nın Denetleme Boyutunda Dağılımları

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Denetleme Boyutu	12-18	13	13,0
	19-25	17	17,0
	26-32	70	70,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.14. te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların denetleme boyutunda 13'ü (%13,0) 12-18, 17'si (%17,0) 19-25, 70'i (%70,0) 26-32 arasında puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.15. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyut Medyanları

		Kabul/ İlgi Boyutu	Denetleme Boyutu
N	Valid	100	100
	Missing	0	0
Median		27	28

Tablo 4.15. te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların dağılım gösterdiği kabul/ilgi boyutunun medyanı 27, denetleme boyutunun medyanı ise 28'dir.

Tablo 4.16. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyut Medyanlarının Frekans ve Yüzdeleri

		N	%
Kabul/İlgi Boyutu	Medyan Altı	38	46,9
	Medyan Üstü	43	53,1
Denetleme Boyutu	Medyan Altı	41	47,1
	Medyan Üstü	46	52,9

Tablo 4.16. da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların kabul/ilgi değişkenine göre 38'i (%46,9) medyan altı, 43'ü (%53,1) medyan üstü olarak dağılmaktadır. Denetleme değişkenine göre 41'i (%47,1) medyan altı, 46'sı (%52,9) medyan üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 4.17. DTUA'nın Anne-Baba Ölçeğinin 4 Alt Boyutunun Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Anne-Baba Tutumu	Demokratik	36	50,0
	İzin Verici/ İhmalkar	26	36,1
	Otoriter	3	4,2
	İzin Verici/ Hoşgörülü	7	9,7

Tablo 4.17. de anne-baba tutumlarından 36'sı (%50,0) demokratik, 26'sı (%36,1) izin verici-ihmkar, 3'ü (%4,2) otoriter, 7'si (%9,7) izin verici/ hoşgörülü olarak dağılmaktadır.

4.4. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzdeleri

Tablo 4.18. DTUA'nın Güvenli Bağlanma Dağılımları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Güvenli Bağlanma	8-14	12	12,0
	15-21	47	47,0
	22-28	27	27,0
	29-35	14	14,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.18. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların güvenli bağlanma boyutunda 12'si (%12,0) 8-14, 47'si (%47,0) 15-21, 27'si (%27,0) 22-28, 14'ü (%14,0) 29-35 arasında puan almıştır. .

Tablo 4.19. DTUA'nın Korkulu Bağlanma Dağılımları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Korkulu Bağlanma	7-13	33	33,0
	14-20	39	39,0
	21-27	28	28,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.19. da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların korkulu bağlanma boyutunda 33'ü (%33,0) 7-13, 39'u (%39,0) 14-20, 28'i (%28,0) 21-27 arasında puan almıştır.

Tablo 4.20. DTUA'nın Saplantılı Bağlanma Dağılımları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Saplantılı Bağlanma	4-10	30	30,0
	11-17	56	56,0
	18-24	8	8,0
	25 Ve üstü	6	6,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.20. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların saplantılı bağlanma boyutunda 30'u (%30,0) 4-10, 56'sı (%56,0) 11-17, 8'i (%8,0) 18-24 arasında, 6'sı (%6,0) 25 ve üstü puan almıştır.

Tablo 4.21. DTUA'nın Kayıtsız Bağlanma Dağılımları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Kayıtsız Bağlanma	11-17	23	23,0
	18-24	53	53,0
	25-31	21	21,0
	32-38	2	2,0
	39 Ve üstü	1	1,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.21. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların kayıtsız bağlanma boyutunda 23'ü (%23,0) 11-17, 53'ü (%53,0) 18-24, 21'i (%21,0) 25-31, 2'si (%2,0) 32-38 arasında, 1'i (%1,0) 39 ve üstü puan almıştır.

Tablo 4.22. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarının Frekans ve Yüzdeleri

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Bağlanma Stilleri	Güvenli	45	45,0
	Korkulu	8	8,0
	Saplantılı	2	2,0
	Kayıtsız	45	45,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 4.22. de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan adölesanların bağlanma stilleri değişkenine göre 45'i (%45,0) güvenli bağlanma, 8'i (%8,0) korkulu bağlanma, 2'si (%2,0) saplantılı bağlanma ve 45'i (%45,0) kayıtsız bağlanma olarak dağılmaktadır.

4.5. DTUA'nın Depresyon Düzeyleriyle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

Aşağıda örnekleme oluşturan adölesanların depresyon düzeyleriyle, algıladıkları anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye yer verilmiştir.

Tablo 4.23. DTUA'nın Depresyon Ölçeği Puanları ile Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Ölçeği ve Bağlanma Stilleri Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular

		N	r	p
Kabul/ilgi boyutu	Beck depresyon düzeyleri	100	-0,305	0,002
Psikolojik özerklik boyutu	Beck depresyon düzeyleri	100	0,089	0,376
Denetleme boyutu	Beck depresyon düzeyleri	100	0,053	0,599
Güvenli	Beck depresyon düzeyleri	100	0,019	0,854
Korkulu	Beck depresyon düzeyleri	100	0,482	0,000
Saplantılı	Beck depresyon düzeyleri	100	0,584	0,000
Kayıtsız	Beck depresyon düzeyleri	100	0,047	0,639
Güvenli	Kabul/ilgi boyutu	100	0,788	0,000
Korkulu	Kabul/ilgi boyutu	100	0,580	0,000
Saplantılı	Kabul/ilgi boyutu	100	0,366	0,000
Kayıtsız	Kabul/ilgi boyutu	100	0,632	0,000
Güvenli	Psikolojik özerklik boyutu	100	0,770	0,000
Korkulu	Psikolojik özerklik boyutu	100	0,611	0,000
Saplantılı	Psikolojik özerklik boyutu	100	0,729	0,000
Kayıtsız	Psikolojik özerklik boyutu	100	0,816	0,000
Güvenli	Denetleme boyutu	100	0,687	0,000
Korkulu	Denetleme boyutu	100	0,719	0,000
Saplantılı	Denetleme boyutu	100	0,581	0,000
Kayıtsız	Denetleme boyutu	100	0,638	0,000

Tablo 4.23. de görüldüğü gibi kabul/ilgi boyutu ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %30,5 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=-0,305$; $p=0,002<0,05$). Buna göre kabul/ilgi boyutu puanı arttıkça Beck depresyon düzeyleri puanı azalmaktadır.

Psikolojik özerklik boyutu ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,089$; $p=0,376>0,05$).

Denetleme boyutu ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,053$; $p=0,599>0,05$).

Güvenli bağlanma ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,019$; $p=0,854>0,05$).

Korkulu bağlanma ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 48,2 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,482$; $p=0,000<0,05$). Buna göre korkulu bağlanma puanı arttıkça Beck depresyon düzeyleri puanı da artmaktadır.

Saplantılı bağlanma ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %58,4 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,584$; $p=0,000<0,05$). Buna göre saplantılı bağlanma puanı arttıkça Beck depresyon düzeyleri puanı da artmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile Beck depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,047$; $p=0,639>0,05$).

Güvenli bağlanma ile kabul/ilgi boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %78,8 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,788$; $p=0,000<0,05$). Buna göre güvenli bağlanma puanı arttıkça kabul/ilgi boyutu puanı da artmaktadır.

Korkulu bağlanma ile kabul/ilgi boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %58,0 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,580$; $p=0,000<0,05$). Buna göre korkulu bağlanma puanı arttıkça kabul/ilgi boyutu puanı da artmaktadır.

Saplantılı bağlanma ile kabul/ilgi boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %36,6 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,366$; $p=0,000<0,05$). Buna göre saplantılı bağlanma puanı arttıkça kabul/ilgi boyutu puanı da artmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile kabul/ilgi boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 63,2 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,632$; $p=0,000<0,05$). Buna göre kayıtsız bağlanma puanı arttıkça kabul/ilgi boyutu puanı da artmaktadır.

Denetleme boyutu ile psikolojik özerklik boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %65,0 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,650$; $p=0,000<0,05$). Buna göre denetleme boyutu puanı arttıkça psikolojik özerklik boyutu puanı da artmaktadır.

Güvenli bağlanma ile psikolojik özerklik boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %77,0 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,770$; $p=0,000<0,05$). Buna göre güvenli bağlanma puanı arttıkça psikolojik özerklik boyutu puanı da artmaktadır.

Korkulu bağlanma ile psikolojik özerklik boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %61,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,611$; $p=0,000<0,05$).

Buna göre korkulu bağlanma puanı arttıkça psikolojik özerklik boyutu puanı da artmaktadır.

Saplantılı bağlanma ile psikolojik özerklik boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %72,9 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,729$; $p=0,000<0,05$). Buna göre saplantılı bağlanma puanı arttıkça psikolojik özerklik boyutu puanı da artmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile psikolojik özerklik boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %81,6 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,816$; $p=0,000<0,05$). Buna göre kayıtsız bağlanma puanı arttıkça psikolojik özerklik boyutu puanı da artmaktadır.

Güvenli bağlanma ile denetleme boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 68,7 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,687$; $p=0,000<0,05$). Buna göre güvenli bağlanma puanı arttıkça denetleme boyutu puanı da artmaktadır.

Korkulu bağlanma ile denetleme boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %71,9 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,719$; $p=0,000<0,05$). Buna göre korkulu bağlanma puanı arttıkça denetleme boyutu puanı da artmaktadır.

Saplantılı bağlanma ile denetleme boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %58,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,581$; $p=0,000<0,05$). Buna göre saplantılı bağlanma puanı arttıkça denetleme boyutu puanı da artmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile denetleme boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %63,8 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,638$; $p=0,000<0,05$). Buna göre kayıtsız bağlanma puanı arttıkça denetleme boyutu puanı da artmaktadır.

4.6. DTUA'nın Depresyon Puanları ile Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu Arasındaki İlişki

Aşağıda DTUA'nın depresyon puan ortalamaları ile anne-baba tutumlarının 4 boyutu arasındaki ilişkilere ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.24. DTUA'nın Depresyon Puanlarının Anne-Baba Tutumlarına Göre Ortalamaları

		N	Ort	Ss	KW	p
Depresyon	Demokratik	36	13,833	5,568	8,794	0,032
	İzin Verici- İhmalkar	26	14,462	10,258		
	Otoriter	3	40,000	1,732		
	İzin Verici-Hoşgörülü	7	12,714	0,756		

Tablo 4.24. te DTUA'nın depresyon puan ortalamalarının algılanan anne-baba tutumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. (KW=8,794; p=0,032<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. "p" değeri 0,008 üzerinden değerlendirilmiştir. Buna göre algıladıkları anne-baba tutumu otoriter olan adölesanların depresyon puanları (40,000 ± 1,732), algıladıkları anne-baba tutumu demokratik olan adölesanların depresyon puanlarından (13,833 ± 5,568) yüksek bulunmuştur. Adölesanların algıladıkları anne-baba tutumundan otoriter olanların depresyon puanları (40,000 ± 1,732), algılanan anne-baba tutumundan izin verici-ihmkar olanlarının depresyon puanlarından (14,462 ± 10,258) yüksek bulunmuştur.

4.7. DTUA'nın Depresyon Puanları İle Bağlanma Stillerinin 4 Boyutu Arasındaki İlişki

Aşağıda DTUA'nın depresyon puan ortalamaları ile bağlanma stillerinin 4 boyutu arasındaki ilişkiye yer verilmiştir.

Tablo 4.25. DTUA'nın Depresyon Puanlarının Bağlanma Stillerine Göre Ortalamaları

		N	Ort	Ss	KW	p
Depresyon	Güvenli	45	15,956	7,908	19,941	0,000
	Korkulu	8	23,500	1,690		
	Saplantılı	2	35,500	3,536		
	Kayıtsız	45	14,044	10,654		

Tablo 4.25. te DTUA'nın depresyon puan ortalamalarının bağlanma değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. (KW=19,941; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. “p” değeri 0,008 üzerinden değerlendirilmiştir. Buna göre; bağlanma stili korkulu olan adölesanların depresyon puanları (23,500 ± 1,690), bağlanma stili güvenli olanların depresyon puanlarından (15,956 ± 7,908) yüksek bulunmuştur.

Bağlanma stili korkulu olan adölesanların depresyon puanları (23,500 ± 1,690), bağlanma stili kayıtsız olanların depresyon puanlarından (14,044 ± 10,654) yüksek bulunmuştur.

4.8. DTUA'nın Depresyon Düzeyi Ortalamaları İle Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki

Aşağıda DTUA'nın depresyon düzeyi ortalamalarının, anne ve babanın sosyo-demografik özellikleri ile ilişkisine yer verilmiştir. Depresyon düzeyi ortalamalarının sosyo-demografik özelliklerle ilişkisinde, anne ve babanın sağ/vefat durumu, anne ve babanın öz/üvey olma durumu ve ikamet edilen hane değişkeni kullanılmamıştır. Etkili olduğu düşünülen 5 değişken üzerinden incelenmiştir.

Tablo 4. 26. DTUA'nın Depresyon Düzeyi Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi

		N	Ort	Ss	MW /KW	p
Cinsiyet	Kadın	39	14,64	10,87	924,500	0,061
	Erkek	61	17,02	8,70		
Anne eğitimi	Eğitim yok	12	17,83	10,37	2,910	0,573
	İlkokul	48	16,77	10,29		
	Ortaokul	11	14,00	3,00		
	Lise	16	16,88	10,56		
	Lisans	13	12,77	9,03		
Baba eğitimi	İlkokul	33	17,39	11,07	3,423	0,331
	Ortaokul	30	16,07	10,50		
	Lise	25	16,48	7,01		
	Lisans	12	11,75	7,23		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	63	17,32	10,74	964,000	0,150
	Çalışmıyor	37	14,00	6,97		
Babanın çalışma durumu	Çalışıyor	86	16,22	9,86	0,083	0,959
	Çalışmıyor	7	16,00	9,95		
	Emekli	7	14,57	6,80		

DTUA'nın depresyon düzeyleri ortalamalarının anne ve babanın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi ve Kruskal-Wallis testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($p > 0,05$).

4.9. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu İle Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki

Aşağıda DTUA'nın algıladıkları anne-baba tutumlarının 4 boyutu ile anne ve babanın sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Sosyo-demografik özelliklerden anne ve babanın öz/üvey değişkeni tüm adölesanlarda aynı nitelikte olduğundan kullanılmamıştır.

Tablo 4. 27. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutunun Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi

		Demokratik		İzin Verici/İhmalkar		Otoriter		İzin Verici/Hoşgörülü		p
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	10	%27,8	12	%46,2	2	%66,7	3	%42,9	$X^2=3,457$ p=0,326
	Erkek	26	%72,2	14	%53,8	1	%33,3	4	%57,1	
Anne Eğitimi	Eğitim Yok	5	%13,9	2	%7,7	0	%0,0	1	%14,3	$X^2=11,219$ p=0,510
	İlkokul	18	%50,0	15	%57,7	2	%66,7	2	%28,6	
	Ortaokul	4	%11,1	2	%7,7	0	%0,0	3	%42,9	
	Lise	6	%16,7	3	%11,5	1	%33,3	0	%0,0	
	Lisans	3	%8,3	4	%15,4	0	%0,0	1	%14,3	
Baba Eğitimi	İlkokul	14	%38,9	7	%26,9	1	%33,3	3	%42,9	$X^2=4,217$ p=0,897
	Ortaokul	9	%25,0	10	%38,5	2	%66,7	2	%28,6	
	Lise	9	%25,0	6	%23,1	0	%0,0	1	%14,3	
	Lisans	4	%11,1	3	%11,5	0	%0,0	1	%14,3	
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	18	%50,0	18	%69,2	3	%100	4	%57,1	$X^2=4,434$ p=0,218
	Çalışmıyor	18	%50,0	8	%30,8	0	%0,0	3	%42,9	
Babanın Çalışma Durumu	Çalışıyor	28	%77,8	23	%88,5	3	%100	5	%71,4	$X^2=2,557$ p=0,862
	Çalışmıyor	4	%11,1	2	%7,7	0	%0,0	1	%14,3	
	Emekli	4	%11,1	1	%3,8	0	%0,0	1	%14,3	
Hanenin Durumu	Ev Sahibi	14	%38,9	7	%26,9	1	%33,3	2	%28,6	$X^2=1,052$ p=0,789
	Kira	22	%61,1	19	%73,1	2	%66,7	5	%71,4	
Anne Sağ/Vefat	Sağ	35	%97,2	26	%100	3	%100	7	%100	$X^2=1,014$ p=0,798
	Vefat	1	%2,8	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	
Baba Sağ/Vefat	Sağ	36	%100	26	%100	3	%100	6	%85,7	$X^2=9,416$ p=0,024
	Vefat	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%14,3	

DTUA'nın cinsiyet değişkeni ile algıladıkları anne baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,457$; $p=0,326>0,05$). Anne -baba tutumu demokratik olan adölesanların 10'unun (%27,8) kız, 26'sinin (%72,2) erkek; algılanan anne-baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 12'si (%46,2) kız, 14'ünün (%53,8) erkek; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların 2'si (%66,7) kız, 1'i (%33,3) erkek; algılanan anne- baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 3'ünün (%42,9) kız, 4'ünün (%57,1) erkek olduğu görülmektedir.

DTUA'nın anne eğitimi değişkeni ile algılanan anne- baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=11,219$; $p=0,510>0.05$). Algılanan anne baba tutumu demokratik olanların 5'i (%13,9) eğitim yok, 18'i (%50,0) ilkokul, 4'ünün (%11,1) ortaokul, 6'sının (%16,7) lise, 3'ünün (%8,3) lisans; algılanan anne-baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 2'si (%7,7) eğitim yok, 15'i (%57,7) ilkokul, 2'si (%7,7) ortaokul, 3'ünün (%11,5) lise, 4'ünün (%15,4) lisans; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların 2'si (%66,7) ilkokul, 1'i (%33,3) lise; algılanan anne-baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 1'i (%14,3) eğitim yok, 2'si (%28,6) ilkokul, 3'ünün (%42,9) ortaokul, 1'i (%14,3) lisans olduğu görülmektedir.

Baba Eğitimi değişkeni ile adölesanların algıladıkları anne-baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,217$; $p=0,897>0.05$). Anne-baba tutumu demokratik olanların 14'ünün (%38,9) ilkokul, 9'unun (%25,0) ortaokul, 9'unun (%25,0) lise, 4'ünün (%11,1) lisans; algılanan anne-baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 7'si (%26,9) ilkokul, 10'unun (%38,5) ortaokul, 6'sının (%23,1) lise, 3'ünün (%11,5) lisans; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların, 1'i (%33,3) ilkokul, 2'si (%66,7) ortaokul; algılanan anne- baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 3'ünün (%42,9) ilkokul, 2'si (%28,6) ortaokul, 1'i (%14,3) lise, 1'i (%14,3) lisans olduğu görülmektedir.

Annenin çalışma durumu değişkeni ile adölesanların algıladıkları anne- baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,434$; $p=0,218>0.05$). Anne-baba tutumu demokratik olanların 18'i (%50,0) çalışıyor, 18'i (%50,0) çalışmıyor; anne - baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 18'i (%69,2) çalışıyor, 8'i (%30,8) çalışmıyor; anne-baba tutumu otoriter olanların 3'ünün (%100) çalışıyor; anne baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 4'ünün (%57,1) çalışıyor, 3'ünün (%42,9) çalışmıyor olduğu görülmektedir.

Babanın çalışma durumu değişkeni ile adölesanların algıladıkları anne-baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,557$; $p=0,862>0.05$). Anne-baba tutumu demokratik olanların 28'i (%77,8) çalışıyor, 4'ünün (%11,1) çalışmıyor, 4'ünün (%11,1) emekli; anne-baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 23'ünün (%88,5) çalışıyor, 2'si (%7,7) çalışmıyor, 1'i (%3,8) emekli; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların 3'ünün (%100) çalışıyor; algılanan anne-baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 5'i (%71,4) çalışıyor, 1'i (%14,3) çalışmıyor, 1'inin (%14,3) emekli olduğu görülmektedir.

İkamet edilen hanenin durumu ile algılanan anne- baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,052$; $p=0,789>0.05$). Algılanan anne-baba tutumu demokratik olanların 14'ünün (%38,9) ev sahibi, 22'sinin (%61,1) kira; algılanan anne baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 7'si (%26,9) ev sahibi, 19'unun (%73,1) kira; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların 1'i (%33,3) ev sahibi, 2'si (%66,7) kira; algılanan anne-baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 2'si (%28,6) ev sahibi, 5'inin (%71,4) kira olduğu görülmektedir.

Anne sağ/vefat değişkeni ile algılanan anne-baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=1,014$; $p=0,798>0.05$). Algılanan anne-baba tutumu demokratik olanların 35'i (%97,2) sağ, 1'i (%2,8) vefat; algılanan anne- baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 26'sinin (%100) sağ; algılanan anne-baba tutumu otoriter olanların 3'ünün (%100) sağ; algılanan anne -baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 7'sinin (%100) sağ olduğu görülmektedir.

Baba sağ/vefat değişkeni ile algılanan anne-baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=9,416$; $p=0,024<0.05$). Algılanan anne-baba tutumu demokratik olanların 36'sının (%100) sağ; algılanan anne-baba tutumu izin verici-ihmkar olanların 26'sinin (%100) sağ; algılanan anne -baba tutumu otoriter olanların 3'ünün (%100) sağ; algılanan anne- baba tutumu izin verici-hoşgörülü olanların 6'sinin (%85,7) sağ, 1'inin (%14,3) vefat olduğu görülmektedir.

4.10. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin 4 Boyutu İle Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki

Aşağıda DTUA'nın bağlanma stillerinin 4 boyutu ile anne ve babanın sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Sosyo-demografik özelliklerden anne ve babanın öz/üvey değişkeni tüm adölesanlarda aynı nitelikte olduğundan kullanılmamıştır.

Tablo 4.28. DTUA'nın Bağlanma Stillerinin 4 Boyutunun Sosyo-Demografik Özellikler İle İlişkisi

		Güvenli		Korkulu		Saplantılı		Kayıtsız		p
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	20	%44,4	2	%25,0	0	%0,0	17	%37,8	X ² =2,527 p=0,470
	Erkek	25	%55,6	6	%75,0	2	%100	28	%62,2	
Anne Eğitimi	Eğitim Yok	8	%17,8	1	%12,5	0	%0,0	3	%6,7	X ² =20,040 p=0,066
	İlkokul	19	%42,2	4	%50,0	0	%0,0	25	%55,6	
	Ortaokul	7	%15,6	0	%0,0	0	%0,0	4	%8,9	
	Lise	5	%11,1	3	%37,5	2	%100	6	%13,3	
	Lisans	6	%13,3	0	%0,0	0	%0,0	7	%15,6	
Baba Eğitimi	İlkokul	21	%46,7	3	%37,5	0	%0,0	9	%20,0	X ² =16,918 p=0,050
	Ortaokul	10	%22,2	1	%12,5	2	%100	17	%37,8	
	Lise	10	%22,2	4	%50,0	0	%0,0	11	%24,4	
	Lisans	4	%8,9	0	%0,0	0	%0,0	8	%17,8	
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	28	%62,2	6	%75,0	2	%100	27	%60,0	X ² =1,854 p=0,603
	Çalışmıyor	17	%37,8	2	%25,0	0	%0,0	18	%40,0	
Babanın Çalışma Durumu	Çalışıyor	37	%82,2	6	%75,0	2	%100	41	%91,1	X ² =2,639 p=0,853
	Çalışmıyor	4	%8,9	1	%12,5	0	%0,0	2	%4,4	
	Emekli	4	%8,9	1	%12,5	0	%0,0	2	%4,4	
Hanenin Durumu	Ev Sahibi	14	%31,1	4	%50,0	0	%0,0	22	%48,9	X ² =4,630 p=0,201
	Kira	31	%68,9	4	%50,0	2	%100	23	%51,1	
Anne Sağ/Vefat	Sağ	44	%97,8	8	%100	2	%100	45	%100	X ² =1,235 p=0,745
	Vefat	1	%2,2	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	
Baba Sağ/Vefat	Sağ	44	%97,8	8	%100	2	%100	45	%100	X ² =1,235 p=0,745
	Vefat	1	%2,2	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	

Tablo 4.28 de görüldüğü üzere, cinsiyet değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=2,527$; $p=0,470>0.05$). Bağlanma stillerinden güvenli olanların 20'si (%44,4) kız, 25'i (%55,6) erkek; bağlanma stillerinden korkulu olanların 2'si (%25,0) kız, 6'sının (%75,0) erkek; bağlanma stillerinden saplantılı olanların 2'si (%100) erkek; bağlanma stillerinde kayıtsız olanların 17'si (%37,8) kız, 28'inin (%62,2) erkek olduğu görülmektedir.

Anne eğitimi değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=20,040$; $p=0,066>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların annelerinin 8'i (%17,8) eğitim yok, 19'unun (%42,2) ilkokul, 7'si (%15,6) ortaokul, 5'i (%11,1) lise, 6'sının (%13,3) lisans; bağlanma stili korkulu olanların annelerinin 1'i (%12,5) eğitim yok, 4'ünün (%50,0) ilkokul, 3'ünün (%37,5) lise; bağlanma stili saplantılı olanların annelerinin 2'si (%100) lise; bağlanma stili kayıtsız olanların annelerinin 3'ünün (%6,7) eğitim yok, 25'i (%55,6) ilkokul, 4'ünün (%8,9) ortaokul, 6'sının (%13,3) lise, 7'sinin (%15,6) lisans olduğu görülmektedir.

Baba eğitimi değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=16,918$; $p=0,050<0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların babalarının 21'i (%46,7) ilkokul, 10'unun (%22,2) ortaokul, 10'unun (%22,2) lise, 4'ünün (%8,9) lisans; bağlanma stili korkulu olanların babalarının 3'ünün (%37,5) ilkokul, 1'i (%12,5) ortaokul, 4'ünün (%50,0) lise; bağlanma stili saplantılı olanların babalarının 2'si (%100) ortaokul; bağlanma stili kayıtsız olanların babalarının 9'unun (%20,0) ilkokul, 17'si (%37,8) ortaokul, 11'i (%24,4) lise, 8'inin (%17,8) lisans olduğu görülmektedir.

Annenin çalışma durumu değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,854$; $p=0,603>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların annelerinin 28'i (%62,2) çalışıyor, 17'si (%37,8) çalışmıyor; bağlanma stili korkulu olanların annelerinin 6'sı (%75,0) çalışıyor, 2'si (%25,0) çalışmıyor; bağlanma stili saplantılı olanların annelerinin 2'si (%100) çalışıyor; bağlanma stili kayıtsız olanların annelerinin 27'si (%60,0) çalışıyor, 18'i (%40,0) çalışmıyor olduğu görülmektedir.

Babanın çalışma durumu değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=2,639$; $p=0,853>0.05$). Bağlanma stillerinden güvenli olanların babalarının 37'si (%82,2) çalışıyor, 4'ünün (%8,9) çalışmıyor, 4'ü (%8,9) emekli; bağlanma stili korkulu olanların babalarının 6'sı (%75,0) çalışıyor, 1'i (%12,5) çalışmıyor, 1'i (%12,5) emekli; bağlanma stili saplantılı olanların babalarının 2'si (%100) çalışıyor; bağlanma stili kayıtsız olanların babalarının 41'i (%91,1) çalışıyor, 2'si (%4,4) çalışmıyor, 2'sinin (%4,4) ise emekli olduğu görülmektedir.

İkamet edilen hanenin durumu değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=4,630$; $p=0,201>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların anne babalarının 14'ünün (%31,1) ev sahibi, 31'inin (%68,9) kira; bağlanma stilleri korkulu olanların anne babalarının 4'ünün (%50,0) ev sahibi, 4'ünün (%50,0) kira; bağlanma stili saplantılı olanların anne babalarının 2'si (%100) kira; bağlanma stillerinden kayıtsız olanların anne babalarının 22'si (%48,9) ev sahibi, 23'ünün (%51,1) kira olduğu görülmektedir.

Anne sağ/vefat değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=1,235$; $p=0,745>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların annelerinin 44'ü (%97,8) sağ, 1'i (%2,2) vefat; bağlanma stili korkulu olanların annelerinin 8'i (%100) sağ; bağlanma stili saplantılı olanların annelerinin 2'si (%100) sağ; bağlanma stili kayıtsız olanların annelerinin 45'inin (%100) sağ olduğu görülmektedir.

Baba sağ/vefat değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=1,235$; $p=0,745>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların babalarının 44'ü (%97,8) sağ, 1'i (%2,2) vefat; bağlanma stili korkulu olanların babalarının 8'i (%100) sağ; bağlanma stili saplantılı olanların 2'si (%100) sağ; bağlanma stili kayıtsız olanların babalarının 45'inin (%100) sağ olduğu görülmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, DTUA'nın depresyon düzeyleriyle (normal, hafif ruhsal sıkıntı, sınırda klinik depresyon, orta düzey depresyon, ciddi düzey depresyon, çok ciddi düzey depresyon) anne-baba tutumları (demokratik, hoşgörülü, otoriter, ihmalkâr) ve bağlanma stilleri (güvenli, korkulu, saplantılı, kayıtsız) arasındaki ilişkilere ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

5.1. DTUA'nın Depresyon Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırma bulgularına göre, örnekleme oluşturan 100 adölesanın depresyon düzeylerine bakıldığında, 28 adölesanın normal düzeyde olduğu, geri kalan 72 adölesanın farklı düzeylerde depresyon yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Literatürde yapılan araştırmalar yukarıdaki bulguları destekler niteliktedir. Örneğin, Ge ve arkadaşları (1994); Meadows ve arkadaşları (2006); Hankin ve arkadaşları, (2007); Adkins ve arkadaşları (2009); Boardman ve Alexander (2011), araştırmalarında elde ettikleri sonuçlar da; aile içi ya da sosyal çevre vasıtasıyla stresli yaşam deneyimlerinin adölesanların sürekli depresyon düzeyleriyle güçlü bir ilişkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Kesler (1997); Hammen (2005); Mazure (1998) çok sayıda yapılan araştırmalar sonucunda adölesanların yaşadıkları stresli olayların depresyon risklerini kat ve kat arttırdığını ifade etmektedirler (Zhank, 2013).

DTUA'nın aile içinde yaşanan çatışmalar, boşanma süreçlerinde maruz kaldıkları ihmaller, aile içinde yaşadıkları ihmal ve istismar durumları, suça sürüklenme, madde kullanımına yönelme, akran çetelerine katılma, okul başarılarında düşme, evden kaçma vb. olumsuz yaşantılar sonucu danışmalık tedbir uygulanan bu adölesanların stres altında oldukları ileri sürülebilir. Dolayısıyla depresyon puanlarının yüksek çıkması ve farklı düzeylerde depresyon geliştirmeleri literatürle uyumlu bir sonuç oluşturmaktadır.

5.2. DTUA'nın Anne-Baba Tutumlarının Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırma bulgularına göre, kabul/ilgi boyutunda, 18 ile 33 ve üstü puan aralığında, örnekleme oluşturan 100 adölesanın 83'ü, en çok 23 ile 32 puan arasında yığılma göstermektedir. Adölesanlar kabul/ilgi boyutunun her düzeyinde dağılım göstermiştir. Psikolojik özerklik boyutunda ise 14 ile 42 puan aralığında dağılım gösteren adölesanların 94'ünün 14 ile 27 puan aralığında yoğunlaştığı görülmüştür. Denetleme boyutunda ise 12 ile 32 puan aralığında dağılım gösteren adölesanların 70'i, 26 ile 32 puan aralığında dağılım göstermiştir.

Örnekleme oluşturan adölesanlardan anne-baba tutumlarının 4 alt boyutundan biri olan demoktarik/izin verici tutumda 36 ve izinverici/ihmalkâr tutumda 26 adölesan görülmektedir. Otoriter ve izinverici/hoşgörülü tutumlara düşen adölesan sayısı oldukça düşüktür.

Anne-baba tutumlarında kabul/ilgi boyutu; çocuk ile anne ve babanın birbirine yakın olmasını, davranışların sıcak, paylaşımların içten olmasını, anne ve babanın çocuğa, çocuğun anne ve babaya olan ilgisini ve son olarak çocuğun aile bireyi olarak kabul edilip alınan kararlarda yapılan eylemlerde katılımcı olmasını sağlamayı kapsamaktadır. Bulgulardaki puanlara ve adölesan sayısına bakıldığında, DTUA'nın anne ve babalarının adölesanlara ne az, ne de çok kabul/ilgi tutumu gösterdikleri görülmektedir.

Psikolojik özerklik boyutu; anne ve babanın özellikle adölesanın özerklik gelişimine ne denli kaykî sağladıklarını, onların duygu ve düşüncelerini ifade etmede cesaretlendirilmesini ve onun yetişkinliğe geçişte ruhsal bütünlüğünün korunabilmesini kapsamaktadır. Araştırma bulgularına bakıldığında, adölesanların aldıkları puanların düşük ve orta düzeyde yoğunlaştığı görülmektedir. Örnekleme oluşturan adölesanların 44'ünün psikolojik özerkliklerinin oldukça az, 50'sinin ise yine orta düzeyde olduğunu ileri sürebiliriz.

Kontrol/denetleme boyutu; anne ve babaların çocuklar üzerinde ne denli kontrollü oldukları ve onları denetlediklerini göstermektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında; 70 adölesanın üst seviyede kontrol ve denetime maruz kaldığını görebilmekteyiz.

Farklı araştırmacılar anne-baba tutularını farklı şekillerde sınıflandırsalarda, her bir sınıflandırmanın çerçevesini, kabul/ilgi ve kontrol boyutları oluşturmaktadır. Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch'a (1991) göre her iki boyutun medyanlarının alt ve üst değerlerine göre 4 anne-baba tutumu ortaya çıkmaktadır: Demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ihmalkâr (Musaağaoğlu ve Güre, 2005).

Anne ve baba tutumlarının demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ihmalkâr boyutlarının bulgularına bakıldığında; 72 adölesandan 36'sının algıladıkları anne-baba tutumu demokratik olurken 26'sı izin verici/ihmalkâr'dır. Otoriter ve izin verici/hoš görülü tutumlar az sayıda adölesan tarafından belirtilmiştir.

Medyan punalarının sınır değerlerinin üzerine gelen adölesanlar 4 tutumdan her hangi birine atanamadıklarından 28 adölesan dışarıda bırakılmıştır. Gruplara atanan 72 adölesanın yarısının algıladıkları anne-baba tutumu demokratiktir. Demokratik tutum sergileyen anne ve babalar adölesanları koşulsuz ve içten sevmekte, denetimi gerektiği gibi uygulamakta ve adölesanların gelişimlerinin doğasında olan özerkleşme sürecine destek olmaktadır. Yine 72 adölesandan yarıya yakın bir kısmının algıladıkları anne-baba tutumu, ihmalkârdır. İhmalkâr tutum sergileyen anne ve babalar, çocuk ya da adölesanlara sınır koyma konusunda sıkıntı yaşayamaktadırlar. Sınırlar anlaşılır ve tutarlı olduğu müddetçe ve adölesanın gelişim özelliklerine göre esnetilebilmesiyle, gelişim ve olgunlaşmanın sağlıklı olmasını sağlar. Ancak ihmalkâr anne ve baba tutumuyla yetişen adölesanların toplumsallaşma sürecinde ve sosyal ilişkilerinde hatta anne, baba ve kardeşlerine karşı davranışlarında, farklı ortam ve koşullarda doğru eylemlerde bulunabilmesinde ve doğru davranışı sergileyebilmesinde problem yaşadıkları görülmektedir.

Kişiler arası etkileşim ve iletişimde net olamadıkları, dolayısıyla adölesanları istenmeyen olumsuz davranışlara yönelme ve alışkanlıklar edinmelerine sebep olabilmektedir. Sigara, alkol ve madde kullanımı, anne ve babayla sürekli çatışma hali, okulda uyum sorunları bu ailelerde yetişen adölesanların tipik sorunlarından bazılarını oluşturmaktadır (Dağ ve Ceral, 2005).

Literatüre bakıldığında; Steinberg, Lamborn, Dornbush, Darling (1992), kabul/ilgi boyutunda, yol gösterici, psikolojik özerklik tanıyan demokratik ailelerin, adölesanların eğitim ve kariyer hayatlarında oldukça olumlu etkide bulduklarını, demokratik tutum sergilemeyen aileler de adölesanların eğitim ve kariyer hayatlarında olumsuz etkide bulduklarını ileri sürmektedirler. Yine Steinberg, Lamborn, Dornbush, Mounts (1994) yaptıkları araştırmalarda, otoriter ve demokratik anne-baba tutumlarıyla yetişen adölesanların okula uyum sorunları ve alkol -madde bağımlılığının giddikçe azaldığını fakat ihmalkâr anne-baba tutumu ile yetişen adölesanların davranış sorunlarının ve madde bağımlılık düzeylerinin artış gösterdiğini belirtmektedirler (Palut, 2008).

Dolayısıyla, araştırma bulgularında algılanan anne-baba tutumlarının daha çok demokratik ve ihmalkar tutumlar olmaları, bu iki gruba farklı niteliklerde danışmanlık yapılmasının zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

5.3. DTUA'ın Bağlanma Stillerinin Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Örneklem grubunu oluşturan adölesanların güvenli bağlanma puanlarına bakıldığında; en düşük 8 en yüksek 35 puan aldıkları görülmektedir. Güvenli bağlanma punalarından 15 ila 21 puan aralığında 47 adölesan, 22 ila 28 puan aralığında 27 adölesan yer almaktadır. Düşük ve yüksek bağlanma punalarına az sayıda adölesan görülmektedir.

Adölesanların korkulu bağlanma puanlarına bakıldığında; 33 adölesanın korkulu bağlanma puanlarının 7 ila 13 puan aralığında düşük olduğu görülmektedir. Ancak 39 adölesan orta düzeyde korkulu bağlanma puanı alırken 28 adölesan yüksek düzeyde puan almıştır.

Adölesanların saplantılı bağlanma puanlarına bakıldığında; 4 ila 17 puan arasında düşük ve orta düzeyde puan aralığında 86 adölesanın yer aldığı, yüksek puan alan adölesanların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir.

Adölesanların kayıtsız bağlanma puanlarına bakıldığında, 11 ila 39 ve üstü puan aralığında 11 ile 31 puan aralığında 97 adölesanın yer aldığı görülmektedir. 32 puan ve üstünde çok az adölesan yer almaktadır.

Bağlanma stillerinden güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma geliştiren adölesanların dağılımlarına bakıldığında, güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerinde adölesan sayısının 45 olduğu, korkulu ve saplantılı bağlanma geliştiren adölesan sayısının yalnızca 10 olduğu görülmektedir.

DTUA'nın bağlanma stillerine göre aldıkları puanlara ve dağılımlarına bakıldığında; 45 adölesanın hem kendilerini hem de başkalarını olumlu olarak algıladıkları ve güvenli bağlanma geliştirdikleri görülmektedir. Güvenli bağlanmada; anne ya da bakıcının bebekle birlikte geliştirdiği iletişim ve davranış biçimi, sonrasında çocukluk ve adölesanlıkta da etkisi göstermektedir. Örneğin, Ainsworth ve diğerleri son dönem araştırmalarında, çocukta gözlemlenen bağlanma stiline, o dönemdeki annelik stili ile arasında güçlü bir korelasyon olduğunu kanıtlamışlardır (Soylu, 2012).

Örneklem grubunu oluşturan adölesanların 45'i ise kayıtsız bağlanma geliştirmişlerdir. Bu adölesanlar kendi benliklerini olumlu olarak algılayarak kendileri dışında başkalarını olumsuz değerlendirmekte dolayısıyla kanıksamışlardır. Bartholomew, Shaver ve Horowitz'in öne sürdüğü gibi bu adölesanlar, başkalarının kendilerini incitme potansiyellerine karşılık kendilerini koruma güdüsüyle hareket ederler. Böylece başkalarıyla yakın ilişkilerden kendilerini sakınmış olmaktadır (Arslan, 2008).

Literatürde ki karşılığına bakıldığında; güvenli bağlanma gerçekleştirmiş adölesanların başkalarına bağımlı olma davranışlarının oldukça az, olumlu bir benlik saygısı geliştirmiş ve başkaları tarafından onaylanma beklentisinin olmadığı görülmektedir. Ancak kayıtsız bağlanma geliştirmiş adölesanların ise samimiyetten kaçınma davranışını takiben başkalarıyla yakınlaşmaktan çekinme, diğerlerine bağımlılık düzeyinin oldukça düşük ve özsaygısının yüksek olduğu görülmektedir. başklarından kaçınma tamamen kendini korumaktan ileri gelir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

5.4. DTUA'nın Depresyon Düzeyleriyle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki ile İlgili Tartışma ve Yorum

DTUA'nın anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme boyutları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkileri ölçmek için yapılan korelasyon analizleri yapılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan adölesanların, algıladıkları anne-baba tutumunun kabul/ilgi boyutu ile depresyon düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. DTUA'nın psikolojik özerklik ve denetleme boyutları ile depresyon düzeyleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırma bulgularımız litaratürle uyuşmaktadır. Ceral ve Dağ (2005), ergenlik dönemi depressif semptomların varlığı ile anne ve baba tutumlarının bağlantısına bakılan araştırmalarda, anne-babanın adölesan bakımı ve ilgisinin yüksek olduğu ailelerde düşük depresyon gözlemlendiği ve bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda yapılan araştırmalarda depresif adölesanların anne ve babalarından algıladıkları denetim ve psikolojik özerklik süreçlerinin, depresyondan mı kaynaklı yoksa anne ve babanın doğrudan tutumlarından mı kaynaklı olduğu konusunda net sonuçlar elde edilememiştir. Dolayısıyla araştırma bulgularında anlamlı bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Ayrıca Amato (1993); Ekşi (1990); Rosen (1999) ve Weyburne (2000), özellikle kabul/ilgi boyutunun düşük olduğu ailelerde - aile birliğinin dağılma sürecin de ya da anne ve babanın adölesana yeterli ilgi ve desteği veremediği zamanlarda- adölesan, aile ortamının güvenilir karakteristiğinin azalmasıyla, çaresizlik ve güvensizlik duygularını yaşar. Sonuç olarak onlar, aile kaynaklı her türlü stresle başetme yükümlülüğünü kaldıramadıklarından depresyona sürüklenirler (Elmacı, 2006).

DTUA'nın bağlanma stilleri ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizleri yapılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan adölesanların güvenli bağlanma ile kayıtsız bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında, Cummings ve Cicchetti (1990); Kobak, Sudler ve Gamble (1991), adölesanlarda depresyonun güvensiz bağlanmanın farklı stillerinin bir sonucu olduğunu ileri sürmektedirler. Olumsuz beklentiler, benlik saygısını düşük olması ve olumsuz düşünme biçimleri, benzer duygularla açığa çıkmaktadır ve depresyonla ilişkilidir. Allen, Kupeminc, Moore, Dozier ve Lee (1995); Kobak ve Gole (1994) yaptıkları araştırmalarda, güvensiz bağlanma stillerinden saplantılı bağlanma deneyimleri ve davranışlarının, içsel semptomları örneğin depresyon, güçlü bir şekilde ifade ettiği ileri sürmektedirler. Dahası her bir semptomun ifadesi, bağlanma davranışının kendisi olarak görev yapmaktadır çünkü her bir semptom gülü başklarından bir yardım çağrısıdır. Rosenstein ve Horowitz (1996) ise psikiyatide yatan adölesanlarda yaptıkları araştırmada; saplantılı bağlanmanın diğer tüm güvensiz bağlanma stillerinden daha fazla duygudurum bozukluklarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır (Allen, Moore, Kuperminc ve Bell, 1998). Bartholomew ve Horowitz (1991) korkulu bağlanma geliştiren adölesanların değersizlik duygusuyla karakterize olarak daima başklarından olumsuz beklenti içinde olduklarını, onları güvenilirmez ve reddetme potansiyeli taşıyan bireyler olarak değerlendirdiklerini ileri sürmektedir (Roelofs, Meesters, Huume, Bamelis ve Muris (2006). Değersizlik hissi ve başklarına karşı olumsuz beklentiler depresyon ile ilişkilidir.

Dolayısıyla bulgulardaki saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasındaki pozitif ilişki literatürle uyumaktadır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında güvenli bağlanma ve kayıtsız bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında; Bowlby (1969/1982, 1973), Bretherton ve Water (1985) güvenli bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyona karşı daha dirençli olduklarını, bunun nedenlerini ise aile ve adölesan arasındaki ilişkinin düzenli olması ve adölesana karşı her zaman yardımcı ve koruyucu olmalarından ileri gelmektedir (Armsden, McCauley, Greenberg, Burke, Mitchell (1990). Bu nedenle güvenli bağlanma geliştiren adölesanların depresyon süreçlerinde farklı etkenlerin neden olabileceğini ifade edebiliriz. Yine literatürde yapılan araştırmalar doğrultusunda kayıtsız bağlanma, güvensiz bağlanmanın bir parçası olması nedeniyle depresyon ile olumlu ya da olumsuz ilişki içinde olabildiğini ilaer sürebiliriz. Dolayısıyla araştırma bulgularımız literatürle uyumaktadır.

Bağlanma stilleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için bağlanma stileri ile anne baba tutumlarının kabul/ilgi boyutu, psikolojik özerklik boyutu ve denetleme boyutu arasında korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan her bir analiz sonucunda pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında, anne baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme boyutlarıyla bağlanma stilleri (korkulu, saplantılı ve kayıtsız) arasındaki ilişkiye yönelik pek az çalışma mevcuttur. Ancak Ainsworth'ün güvensiz bağlanma adı altında kaygılı/kararsız ve kaygılı/kaçınan bağlanma stilleri, yine Barthholomew ve Horowitz'in güvensiz bağlanma adı altındaki kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri içerik olarak paralellik göstermektedir. Brenning ve arkadaşları (2011:2012), Doyle ve Markiewicz (2005); Noom ve arkadaşları (1999) ve Allen ve arkadaşları (2003) bu parelliği, yaptıkları araştırmalarda ne adölesanların algıladıkları kaçınmacı ve kaçınan bağlanma arasında ne de adölesanların özerkleşme ve kendi benliğini kabul etme arasında bir ayrıma gitmediklerini aksine bu ayrımların bir fark yaratmayacağını ifade etmektedirler (Petegem, Beyers, Brenning ve Vansteenkiste, 2013).

Yine literatürde, Barthholomew ve Horowitz (1990), bağlanma stilleri ile toplumsal meselelerin, örneğin, Collins, Read (1990), Möller, Hwang ve Wickber (2006) üzerinde durduğu nitelikli ve doyurucu ilişkilerin, Kwong, Barthholomew ve Handerson (2003), Stanley, Barta ve Taylor (2006)'ın vurguladıkları aile içi şiddetin ve Birnbaum, Reis ve Mikulincer (2006); Yesment (1992)'in cinsel davranışların etkilediğini yaptıkları araştırmalarda açıklamaktadırlar. Ayrıca Anders& Tucker (2000) ve Miller (1996) bireyler arası ilişkilerde yeterliliğin etken olduğunu ifade etmektedir (Amber, 2008). Dolayısıyla bulgularımızdan yola çıkarak güvensiz bağlanma geliştiren adölesanların, anne-baba tutumlarından kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme boyutlarının puan dereceleri olumlu yönde artsa dahi, adölesanların düşük benlik saygısı, başkalarını olumsuz değerlendirme, özerkleşmesine karşı mani olduğu algısı ve bu süreçte daimi çatışmacı davranışlar vb. etkenlerle negatif yaşantı deneyimlerine sürüklenbildiğini ileri sürebiliriz.

DTUA'nın güvenli bağlanma geliştirmeleriyle ilgili kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Holahan, ve Moos (1986); Berger, Jodj, Allen ve Davidson'ın (2005) yaptığı araştırmalarda güvenli bağlanma geliştiren adölesanların anne ve babalarının onların özerkleşme sürecine ve aile içindeki uyumlarına daha çok önem verdiklerini ifade etmektedirler. Dolayısıyla bulgularımız literatürle paralel görünmektedir.

5.5 DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamaları İle Anne-Baba Tutumlarının 4 Boyutu Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum

Örnekleme oluşturan adölesanların depresyon puan ortalamalarının anne-baba tutumlarının demokratik, izinverici/ihmkar, otoriter ve izin verici/hoşgörülü değişkenleri açısından anlamlı farklar bulunmuştur. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını ölçmek için Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Ortaya çıkan bulgularda; anne-baba tutumlarını otoriter olarak algılayan adölesanların depresyon puan ortalamalarının, demokratik, ihmkar ve hoşgörülü anne-baba tutumlarına sahip adölesanların depresyon puanı ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Anne-baba tutumlarını ihmalkar olarak algılayan adölesanların depresyon puan ortalamaları, otoriter tutumdan sonra ikinci yüksek değerde bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında; demokratik anne-baba tutumunda yetişen adölesanların, Argun (1995); Yeşilyaprak'a (1993) göre içsel denetimin, Arı ve Seçer'e (2004) göre problem çözme becerilerinin, Erbil, Divan, Önder (2006); Haktanır ve Baran'a (1998) göre benlik saygılarının, Musaoğlu ve Güre 'ye (2005) göre davranışsal özerklikleri yüksektir (Şanlı ve Öztürk, 2015). Bulgularımızda bahsi geçen adölesanların demokratik tutumda yetişenlerde depresyon puanlarının düşük çıkması literatürle uyumaktadır. Diğer taraftan otoriter ve ihmalkar anne ve baba tutumlarında yetişen adölesanların depresyon puanlarının yüksek olması yine literatürde yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir. Katainen, Raikkonen ve Keltikangas-Jarvinen'e (1997) göre özellikle annenin çocuğa karşı otoriter ve baskıcı davranmasının akabinde her daim sıkı disiplin uygulamasının, çocukta olumsuz duygulanımın oluşması ve girişkenlik düzeyinin düşük olması arasında pozitif ilişkiye rastlanmıştır.

Ayrıca, Katainen, Raikkonen, Keskivaara, Keltikangas-Jarvinen'e (1998) göre annenin disiplin adı altında uyguladığı olumsuz sert, katı tutumlar, çocukların adölesanlıkta depresyona girme eğilimlerini etkilemektedir. Gander ve Gardiner (2010) ise ihmalkâr tutumda yetişen adölesanlara anne ve baba tarafından denetim yapılmadığının altını çizerler (Şanlı ve Öztürk, 2015). Adölesan denetimden uzak olmasıyla birlikte gelişim dönemlerinde ihtiyacı olan sevgi, şefkat ve ilgiden yoksun olarak yetişir. Dolayısıyla yeterli ilgi ve desteği alamayan adölesan, sorunlarla başa çıkamayarak depresyon süreçlerini yaşamaya başlar. Sonuç olarak, elde edilen bulgular literatürde yapılan araştırmalarla uyumaktadır.

5.6. DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamaları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum

Bulgulara bakıldığında örneklem grubunu oluşturan adölesanların depresyon puan ortalamaları ile bağlanma stilleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını ölçmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U testi sonucunda; korkulu bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamalarının, güvenli bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamalarından yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Yine korkulu bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamalarının, kayıtsız bağlanma geliştirmiş olan adölesanlarınkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında; bazı araştırmacılar farklı bağlanma stillerinin depresyonla bağlantılı olduğunu ileri sürmektedirler. Örneğin, Murphy and Bates (1997), korkulu bağlanma atilinin McCarthy (1999) kaçınan bağlanma stili, Gerlsma ve Luteijn (2000) ise saplantılı bağlanma stilinin depresyonla ilişkilendirmişlerdir. Mickelson ve arkadaşları (1997) ise diğer bazı araştırmacıların güvensiz bağlanma stilleri arasında herhangi bir ayırım yapmadan depresyonla ilişki olduklarını bulmuşlardır (Bifulco, Moran, Ball ve Bernazzani (2012).

Bulgulara geri dönüldüğünde, Bartholomew ve Horowitz'in (1991) korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanmanın ortak özelliği olan başkalarını olumsuz değerlendirme biçimlerinin depresyonla ilişkili olduğunu ve depresyon puanlarının yüksek olmasıyla ilişkilendirebiliriz. Korkulu bağlanma geliştiren adölesanların ise hem kendi benliklerini hem de başkalarını olumsuz değerlendirmelerini depresyon puan ortalamalarını yüksek olmasıyla ilişkilendirebiliriz.

5.7. DTUA'nın Depresyon Puan Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisine Ait Tartışma ve Yorum

Örnekleme grubunu oluşturan adölesanların depresyon puan ortalamaları ile cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığına yönelik yapılan korelasyon analizleri sonunda her hangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Literatüre bakıldığında; adölesanlar arasında depresyonla ilişkili olarak ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının etkisinin olup olmadığına yönelik bazı araştırmalar yapılmıştır. Lee ve Eden'in (2009) yaptığı bir araştırma da, yüksek sosyo-ekonomik koşulları olan ailelerde, bu faktör adölesanların dayanıklılığını arttıran koruyucu bir faktör iken düşük sosyo-ekonomik koşullara sahip ailelerde çocuk ve anne-baba etkileşiminde depresyon nedeni olarak görülebileceğini ifade etmişlerdir. Yine Goodman ve arkadaşları (2003) Adölesan Sağlığında Ulusal Boylamsal Çalışma'nın (National Longitudinal Study of Adolescent Health) dataalarını kullanarak yaptıkları araştırmada, sosyo-ekonomik statünün adölesanların zihinsel sağlıkları, eğitim durumları ve depresyonla yüksek ilişkili olduğunu bulmuştur.

Literatürde yapılan birçok çalışma ise sosyo-ekonomik koşulların adölesanların depresyon süreçleriyle ilişkisinin olmadığına yönelik sonuçlar ortaya koymuşlardır. Waschbusch ve arkadaşları (2003)'ye yaptıkları araştırmada sosyo-ekonomik değişkenlerle adölesanların depresyonları arasında hiçbir ilişkiye rastlamamışlardır. Rushton ve arkadaşları (2002) ise Adölesan Sağlığında Ulusal Boylamsal Çalışma'nın dataalarını kullanarak 13,568 adölesanın sürekli depresif belirtilerinin ilişkili olduğu faktörler üzerine 1995 yılında ilk araştırmayı tamamlayarak bir yıl sonra takip çalışması yapmışlardır. Onlar sosyo-ekonomik değişkenlerin, adölesanların depresif semptomlarını öngörmediği sonucuna varmışlardır (Contoyannis ve Li (2013).

Sosyo-ekonomik değişkenlerin, örneğin, anne ve babanın iş durumu, anne ve babanın meslekleri, anne ve babanın eğitim durumları, ailenin maddi gelirleri ve yoksulluk durumları vb. adölesanların depresyon süreçleriyle ilişkili olduğu konusunda yapılan araştırma sonuçları belirsizdir. Araştırma bulgularımıza geri dönersek, DTUA'nın kendilerinin ve ailelerinin sosyo-ekonomik durum değişkenleri ile depresyon puan ortalamaları arasında ilişkinin olmaması literatürle uyuşmaktadır. Dolayısıyla bulgular adölesanların depresyona yatkınlıklarını tetikleyen başka faktörlerin varlığına işaret etmektedir.

5.8. DTUA'nın Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişisine Ait Tartışma ve Yorum

Bulgulara bakıldığında, cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları, ikamet edilen hanenin durumu ve son olarak anne ve babanın sağ ya da vefat durumu değişkenleriyle anne-baba tutumları (otoriter, ihmalkar, demokratik ve hoşgörölü) arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik analizler yapılmıştır. Örnekleme oluşturan adölesanların babalarının sağ ya da vefat etme durumu dışında hiçbir değişken ile anne ve baba tutumları arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Babanın eğitim durumu değişkeni ile anne ve baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında çocuk ve adölesanlara yönelik anne ve baba tutumlarının sosyo-demografik etmenlerden etkilendiğini öne süren araştırmalar mevcuttur. Çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı, okul öncesi eğitim görmesi, sağlık durumu, kardeş sayısı, aile tipi, anne-baba ilişkisi, anne ve babanın yetiştirilme tarzı, anne ve babaların çocuk yetiştirmelerinde etkili faktörlerdir. Bu sonuçlara varan çalışmaları: Dekovic ve Gerris, (1992); Grigorenko ve Sternberg (2000); Ayyıldız (2005); Chiu (1987), Ayyıldız (2005); Çetinkaya ve Başbakkal (2005); Mızrakçı (1994); Haktanır ve Baran (1998); Keskin (2004); Kaynar ve Yıldız (2003); Özyürek ve Şahin (2005); Ömeroğlu (1998); Öztürk ve Şanlı (2007); Recebov, 2000; Raffertya ve Griffin, 2010; Singh ve DeMan (1991); Şanlı ve Öztürk (2012); Tortumluoğlu (1999); Tudge ve arkadaşları, 2000; Von Der Lippe (1999); Wang ve Phinney (1998) yapmıştır (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Bulgularımız ile yukarıdaki araştırmalarda ilgili değişkenlerde zıt sonuçlar elde edilmiştir. Literatürde; Ünüvar (2007) yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkenine göre anne ve baba tutumlarının puan ortalamalarının farklılaşmadığı sonucuna varmıştır. Yine Aktaş (2011)'de yapmış olduğu çalışmada anne ve babanın eğitim durumu değişkeni ile adölesanların algıladıkları anne-baba tutumları arasında bir ilişkiye rastlamamıştır. Annenin alışma durumu değişkeni ile çocukların algıladıkları anne-baba tutumları arasında ilişkinin olup olmadığına yönelik bir araştırmada Tire (2011), ilişki bulamamıştır. (Yücel, 2013). Tüm bu araştırmalar araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Bulgularımızda babanın sağ ya da vefat olma durumunun anne ve baba tutumlarıyla ilişkili olduğu görölmüştür. Burada kültürün ve geleneklerin etkisi olduğu ileri sürülebilir. Türkiye'de ailelerin % 60'nın çekirdek ve %19'unun ise ataerkil olduğu bilinmektedir (Yavuzer, 2006). Dolayısıyla ekirdek ve ataerkil aile yapısında çocukların, baba figürünü otorite (güç) figürü olarak görmesi, çocukların anne ve baba tutumlarını algılamasını da etkileyebileceğini öne sürebiliriz.

5.9. DTUA'nın Bağlanma Stilleri ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Yorum

Araştırmada örnekleme oluşturan adölesanların bağlanma stilleri ile cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları, ikamet edilen hanenin durumu ve son olarak anne ve babanın sağ ya da vefat durumu değişkenleri arasında ki ilişkiye bakılmıştır. Bulgulara bakıldığında değişkenlerden yalnızca babanın eğitim durumu değişkeninin bağlanma stilleriyle ilişkili olduğu görölmüştür. Onun dışındaki tüm değişkenlerde her hangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Literatüre bakıldığında; Casidy, Kirsch, Scolton ve Parke (1996); Dodge (1993); Slough ve Greenberg (1990) güvensiz bağlanmanın alt boyutlarının ortak özelliği olan başkalarıyla olan iletişim bozukluğu ve başkalarını olumsuz beklentilerle ilişkilendirmeyi toplumsal fonksiyonlarla bağlantılı problemlerle açıklayan araştırmalar yapmışlardır (Allen ve arkadaşları, 1998).

Bu fonksiyonların içine bulgularda kullanılan adölesanın cinsiyeti ve anne-babaya ilişkin sosyo-demografik değişkenleri ekleyebiliriz. Ancak bulgularımız yukarıdaki araştırma sonuçlarının aksini göstermektedir. Yalnızca babanın eğitim durumu değişkeni bağlanma stilleri ile ilişkili bulunmuştur. Bu ilişkiyi Keskin ve Çam'ın (2008)'de yapmış oldukları araştırma üzerinden irdelediğimizde, ailenin sosyo-ekonomik koşullarından ziyade bağlanma ile aile işlevlerinin ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Örneğin kayıtsız ve korkulu bağlanma geliştiren adölesanların anne ve babalarıyla sürekli bir çatışma halinde olduğu, kontrol ve baskıcı tutumların ön plana çıkmasıyla adölesanların anne -babaya ve kendilerine olan güven duygusunun azaldığını ifade etmektedir. Dolayısıyla bulgularımızda babanın eğitim durumu, ailede bağlılığın hissedilmediği ve anne figürünün öfke kontrolünü gerçekleştiremediği aile ortamında dengeleyici bir nitelik olması kaçınılmaz görünmektedir. Babanın eğitim düzeyi yükseldikçe aile işlevlerinin daha dengeli olabileceğini ileri sürebiliriz.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma neticesinde elde edilen sonuçlara ve edinilen tecrübeyle birlikte, ileride bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara, ilgili uzmanlara ve anne-babalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmada Ulaşılan Sonuçlar

- 1- Araştırma bulgularına göre, örnekleme oluşturan 100 adölesandan 72'sinde farklı düzeylerde depresyonun varlığına rastlanmıştır.
- 2- Örnekleme oluşturan adölesanların anne ve babalarının tutumlarını en çok demokratik ve ihmalkâr olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır.
- 3- Örnekleme oluşturan adölesanların bağlanma stillerine bakıldığında 100 adölesandan 45'inin güvenli bağlanma geliştirdiği, 45 adölesanın ise kayıtsız bağlanma geliştirdiği sonucuna varılmıştır.
- 4- Örnekleme oluşturan adölesanların, algıladıkları anne-baba tutumunun kabul/ilgi boyutu ile depresyon düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik özerklik ve denetleme boyutları ile depresyon düzeyleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
- 5- Örnekleme oluşturan adölesanların güvenli bağlanma ve kayıtsız bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.
- 6- Örnekleme oluşturan adölesanların bağlanma stilleri (güvenli, korkulu, saplantılı, kayıtsız) ile algılanan anne-baba tutumlarının alt boyutları (kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme) arasında yapılan korelasyon analizleri sonucunda pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

- 7- Anne-baba tutumlarını otoriter olarak algılayan adölesanların depresyon puan ortalamalarının, demokratik, ihmalkar ve hoşgörülü anne-baba tutumlarına sahip adölesanların depresyon puanı ortalamalarından yüksektir. Anne-baba tutumlarını ihmalkâr olarak algılayan adölesanların depresyon puan ortalamaları, otoriter tutumdan sonra ikinci yüksek değerdedir.
- 8- Korkulu bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamaları, güvenli bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamalarından yüksektir. Yine korkulu bağlanma geliştirmiş adölesanların depresyon puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma geliştirmiş olan adölesanlarınkinden daha yüksektir.
- 9- Örnekleme oluşturan adölesanların depresyon puan ortalamaları ile cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.
- 10- Cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları, ikamet edilen hanenin durumu ve son olarak anne ve babanın sağ ya da vefat durumu değişkenleriyle anne-baba tutumları (otoriter, ihmalkar, demokratik ve hoşgörülü) arasında analizler yapılmıştır. Örnekleme oluşturan adölesanların babalarının sağ ya da vefat etme durumu dışında hiçbir değişken ile anne ve baba tutumları arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.
- 11- Bağlanma stilleri ile cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumları, anne ve babanın çalışma durumları, ikamet edilen hanenin durumu ve son olarak anne ve babanın sağ ya da vefat durumu değişkenleri arasında ki ilişkiye bakılmıştır. Bulgulara bakıldığında değişkenlerden yalnızca babanın eğitim durumu değişkeninin bağlanma stilleriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Onun dışındaki tüm değişkenlerde her hangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

6.2. Öneriler

- 1- Araştırmada örnekleme oluşturan adölesanların depresyona oldukça yatkın oldukları tespit edilmiştir. Eğitim ve öğretime devam eden adölesanların okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri tarafından birebir ya da grup çalışmaları ile desteklenmesi yararlı olacaktır.
- 2- Anne ve babaların çocuk yetiştirme konusunda destek olunması ve çocukların eğitim hayatında okula devam ve başarılarını sağlamaya yönelik ilgili mahkemeler tarafından verilen danışmanlık tedbiri kapsamında, psikologların adölesan ve aileleriyle, uygun fiziksel/mekânsal şartlarda nitelikli görüşmeleri yapabilmeleri elzem görünmektedir.
- 3- Çocukların algıladıkları anne ve baba tutumlarından korkulu ve saplantılı bağlanmanın depresyonla pozitif yönlü ilişkisinin olması, otoriter ve ihmalkâr anne-baba tutumlarının sonucunda adölesanların depresyon puanlarının yüksek çıkması, anne ve babalara çocuk yetiştirme konusunda ilgili uzmanların ve psikologların kapsamlı bir şekilde eğitim programları, seminerler, eğitici bildiri ve kitapçık dağıtımı ya da medya kanallarıyla çalışmaların yapılması faydalı olacaktır.
- 4- İlgili uzmanların ve psikologların, ihmal ve istismar, bağımlılık vb. konularda anne, baba ve adölesanları bilgilendirici etkinliklerin yapılması, farkındalık kazanma açısından önemli görülmektedir.
- 5- Araştırmanın örnekleme danışmanlık tedbiri uygulanan ve Üsküdar ilçesinde eğitim ve öğretime devam eden 100 adölesan oluşturmaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda farklı illerden karşılaştırmalı çalışmaların yapılması literatüre yeni bulguların eklenmesine olanak sağlayacaktır.

- 6- Adölesanlar ve aileleriyle yapılacak her bir görüşme, danışma ya da çalışma da ilgili uzmanların ve psikologların kültürel farklılıkları hesaba katarak multi-disipliner bakış açısıyla kapsayıcı bir yaklaşımı benimsemeleri, hem adölesanlar hem de aileleri açısından daha samimi, içten olacak ve verimli sonuçlar ortaya çıkacaktır.
- 7- Araştırma bulgularından hareketle anne ve babaların adölesanların gelişim süreçlerinde özellikle kimlik kazanma ve özerkleşmelerinde yardımcı ve destek olmaları, onların sağlıklı birer yetişkin olmalarında oldukça önemlidir. Bu nedenle uzman tavsiyelerini dinleme ve uygulamalarının yararlı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Amber, L.P. (2008). *Romantic relationship attachment and identity style as predictors of adolescent interpersonal competence: A mediation model*. Yayınlanmış doktora tezi, Auburn Üniversitesi, Alabama

Allen, P.J, Moore, C., Kuperminc, G., Bell, K. (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Development*, 69 (5), 1406-1419.

Armsden, C.G., McCauley, E., Greenberg, T.M., Burke, M.P., Mitchell, R.J. (1990). *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18 (6), 683-697.

Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi*. Yayınlanmış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Atamtürk, E., & Yaman, E. *Türkiye'de Çocuğun Refahı ve Korunması Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı, Uluslararası Katılımlı Sosyal Hizmet Sempozyumu*, 28-30 Kasım 2013, Kocaeli, Türkiye, 126-141.

Auerbach, P, R., Admon, R., Pizzagalli, A, D. (2014). Adolescent depression: stress and reward dysfunction. *Harvard Review of Psychiatry*, 22(3), 139-148.

Ay, P., Save, D. (2004). Adolescent depression: Progress and future challenges in prevention-control activities. *Marmara Medical Journal*, 17 (1), 47-52.

Baran, H. (2007). *Şiddetin önlenmesi için çocuk hakları konusunda bilinç kazandırılması içerik önerisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı- Ankara Barosu.

Bartholomew, K, Horowitz, M. L. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61 (2), 226-244.

Bee, H., Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Bifulco, A., Moran, P.M., Ball, C., Bernazzani, O. (2002). Adult attachment style. I: Its relationship to clinical depression. *Soc Psychiatry Epidemiol*, 37: 50-59.

Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (1985). Erişim: 06.10.2015. [http://www.cocukvakfi.org.tr/resource/docs/cocukla_ilgili%20sozlesmeler/D.SucaItilenCocuklarınKorunmasınaİliskinUluslararasıKurallar/D.1.BM_PEKİN\(BEİJİNG\)KURALLARI.doc](http://www.cocukvakfi.org.tr/resource/docs/cocukla_ilgili%20sozlesmeler/D.SucaItilenCocuklarınKorunmasınaİliskinUluslararasıKurallar/D.1.BM_PEKİN(BEİJİNG)KURALLARI.doc)

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989). Erişim: 06.10.2015. http://www.kdkcocuk.gov.tr/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklarına_Dair_Sozlesme.pdf

Bozkurt, V. (2012). *Değişen dünyada sosyoloji*. Bursa: Ekin basın yayın dağıtım.

Carlson, A. (2012). How parents influence deviant behavior among adolescents: An analysis of their family life, their community, and their peer. *Perspectives Academic Journal*, Spring 2012, 42-51.

Ceral, S. Dağ, İ (2005). Ergenlerde algılanan anne baba tutumlarına bağlı benlik saygısı, depresiflik ve genel psikolojik belirti düzeyi farklılıkları. *3P Dergisi*, 13(4), 233-241.

Contoyannis, P., Li, J. (2013). Family socio-economic status, childhood life-events and the dynamics of depression from adolescence to early adulthood. *Melbourne Institute Working Paper, 11/13*, 1-60.

Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çelikkaleli, Ö. (2010). *Ergenlerin yetkinlik inançları ile depresyon, benlik saygısı, iç-dış kontrol odağı, sürekli öfke ve öfke ifade biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri, (1990). Erişim: 06.10.2015. http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uakararlar/cocuksuclulugununonlenmesi.pdf

Dağ, İ. (2004). *Anormal psikoloji*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Dağlı Tolga, E. & İnanıcı Akif, M. (2011) *Hastane temelli çocuk koruma merkezleri için başvuru kitabı ihmal ve istismara uğrayan çocuğa bütüncül yaklaşım*. Ankara: UNICEF Türkiye Ülke Ofisi Yayınları.

Deniz, E.M. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 89-99.

Dinçer, B. (2008). *Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyde sekizinci sınıfa devam eden ergenlerin ana-baba tutumlarını algılamaları ile arkadaşlık ilişkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Elmacı F. (2006). The role of social support on depression and adjustment levels of adolescents having broken and unbroken families. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/Educational Sciences: Theory & Practice*, 6 (2), 421-431.

Erözkan, A. (2009), İlköğretim sekinci sınıf öğrencilerinde depresyonun yordayıcıları, *Elementary Education Online*, 8(2), 334-345.

Eskin M., Ertekin K., Harlak, H. Dereboy, Ç. (2008). Lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 382-389.

Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç yayınevi.

Göğüş, A.K., (2000), Depresyonun klinik belirtileri. *Duygudurum Dizisi*, 1, 39-43.

Hammen, C. (2009). Adolescent depression, stressful interpersonal contexts and risk for recurrence. *Current Directions in Psychological Science*, 18 (4), 200-203.

Harkness, L.K, Lumley, N.M, Truss, E. A, (2007), Stress generation in adolescent depression: The moderating role of child abuse and neglect, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36 (3), 421-432.

Herman, J. (2015), *Travma ve iyileşme (Tosun, T, Çev.)* Literatür Yayınları, İstanbul

Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri*. Anakara, İmge Yayınları.

Kalaycı, S., & Çiçek, E. (2013) Çocuk haklarının ihlali ve çocuğun ekonomik istismarı. *Sosyal Hizmet Sempozyumu, 28-30 Kasım 2013*, Kocaeli, Türkiye, 126-141.

Karakuş, Ö., & Tekin Hüseyin, H. (2012). Çocuk koruma kanunu uyarınca haklarında danışmanlık tedbiri uygulanan çocukların özellikleri Konya örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları, 7*, 29-44.

Kayaalp Levent, M. Çocuk ve ergende depresyon. *İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu, 2-3 Aralık 1999*, İstanbul, Türkiye, 59-61.

Keskin, G., Çam, O. (2008). *Ergenlerin ruhsal durumları ve anne-baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 9*, 139-147.

Köroğlu, E. (2013). *Amerikan psikiyatri birliği ruhsal bozuklukların tanılma ve sayımsal el kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, HYB yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Aile ve Tüketici Hizmetleri Çocuk İstismar ve İhlali.

Morsümbül, Ü., Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3(3)*, 553-570.

Musaağaoğlu, C, Güre, A. (2005). Ergenlerde davranışsal özerklik ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi, 20 (55)*, 79-94.

Nazlı, S. (2012). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Önder, C. F., Yılmaz, Y. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde görülen kuraldışı davranışları yordamada yaşam doyumu ve anne-baba stillerinin rolü, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1737- 1748.

Öner, N. (2008). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testlerden örnekler, Bir başvuru kaynağı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Öy, B. (1995). Çocuk ve ergenlerde depresyon epidemiyolojisi ve risk etkenleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2(1), 40-45.

Özeker, M. (2012). *Çocuk ve ergenlerde duygusal ve davranışsal bozukluklar*. Ankara: Nobel Yayınları.

Özen, M. E., Serhadlı, A.N., Türkcan, S. A., Ülker, E.G. (2010). Depresyon ve anksiyete bozukluklarında somatizasyon. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23, 60-65.

Özer, D., Kocabıyık, A., Girgin, V., & Demiraslan, P. (2002). Ergenlerde depresyon: epidemiyoloji, klinik görünüm, komorbidite, seyir, komplikasyonlar. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 15(2), 90-96.

Özer, Ü. (2012). *Majör depresyon tanısı alan olgularda intihar düşünce ve davranışının bağlanma biçimi ve aile özellikleri ile ilişkisi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma, İstanbul.

Öztop, B.D., Öztürk, A., Ünalın, D., Mazıcıoğlu, M., Balcı, E., & Gün, İ. (2011). Lise öğrencilerinde depresyon ve davranış sorunlarının yaygınlığı. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12, 204-211.

Öztürk, E. (2009a). Dissosiyatif kimlik bozukluğunun psikoterapisi. *Psike Dergi*, 2, 39-49.

Öztürk, E. (2009b) Dövüş Klübü: Çifte kendilikler, çifte yaşamlar. *Psike Dergi*, 2, 75-83.

Palut, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 01-11, 1-11.

Parlakoğlu Aşkan B. (2010). *Depresif Belirtilerin Cinsiyete Özgü Farklılıkları*. Yayınlanmış psikiyatri uzmanlık tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma, İstanbul.

Pernoud, L. (1987). *Çocuğun cinsel eğitimi*. İstanbul, e Yayınları.

Petegem, V.S., Beyers, W., Brenning, K., Vansteenkiste, M. (2013), Exploring the Association Between Insecure Attachment Styles and Adolescent Autonomy in Family Decision Making:A Differentiated Approach. *J Youth and Adolescence*, 42 (12), 1837-1846

Pişi, D. (2013). *İstismar ve İhmale Uğraya Çocukların Psiko-Sosyal Özellikleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya

Ranttila, J., Shrestha, T., *Understanding depression in children and adolescents*. Yayınlanmış lisans tezi, Turku University of Applied Sciences, Finlandiya.

Roelofs, J., Meesters, C., Huume, T. M., Bamelis, L., Muris, P. (2006), On the links between attachment style, parental rearing behaviours, and internalizing and externalizing problems in non-clinical children. *Journal of Child and Family Studies*, 15 (3), 331-344.

Ruhsal Hastalıklar Üzerine Bir İttifak (NAMI Chicago). Adölesanlarda majör depresyon. Erişim: 28.07.2015.
<http://www.namichicago.org/documents/majordepressionadolescents.pdf>

Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler, kim kimi nasıl etkiler?*, Ankara, İmge Yayınları.

Sen, B. (2004). Adolescent propensity for depressed mood and help seeking: Race and gender differences. *The Journal of Mental Health Policy and Economics*, 7, 133-145.

Soylu, V.T, (2012), *Bağlanma, Jhon Bowlby*. İstanbul, Pinhan Yayınları.

St Clements Üniversitesi, (2015). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İzmir: St. Clements University Türkiye Enformasyon Bürosu Türkiye Yayınları.

Sümer, N., Aktürk, G.E., Helvacı, E. (2010). Anne –baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 42-59.

Şahin, M. (2012). *Fizyolojik psikoloji davranışın nörolojik temelleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Şanlı, D., Öztürk, C. (2015). Anne ve Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Tutumlar Üzerine Kültürün Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8 (4), 240-246.

Şar, V. Tarih boyunca çocuk yetiştirme tarzları. Erişim: 05.11.2015,
<http://www.vedatsar.com/tarih-ve-psikoloji2/>

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1997). *Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları*. Ankara.

Tamar, M., & Özbaran, B. (2004). Çocuk ve ergenlerde depresyon. *Klinik Psikiyatri*, (2), 84-92.

Türkleş, S., Hacıhasanoğlu, R., Çapar, S. (2008). Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, (11:2), 18-28.

Uçar, Ş. (2009). Ana baba tutumu araştırmaları. Erişim: 05.11.2015. <https://www.doktorsitesi.com/makale/ana-baba-tutumu-arastirmalari>

Uğurlu, Z., & Gülsen Aksoy, İ. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 1-24.

Yalçın N. (2011). *Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmış yüksek lisans projesi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Yıldız, E., Erci, B. (2011), Anne baba tutumları ile adölesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 6-11.

Yıldız, S. (2005). *Depresyon ve anksiyete tanısı almış çocuklar ile kontrol grubunun anne-babalarının bağlanma stillerine göre evlilik uyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Yavuzer H. (2006). *Çocuk ve Suç*. Remzi Kitabevi, İstanbul

Yücel, Y. (2013), *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-Baba Tutumlarının Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlik ile ilişkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Yüksel, G. (2012). *Yaşan boyu gelişim*. Ankara, Nobel Yayınları.

Zhank, X. (2013). *Stress, coping, and depression in adolescents, a longitudinal analysis of data from national longitudinal study of adolescent health*. Yayınlanmış doktora tezi, Nebraska Üniversitesi, Lincoln.

Ziyalar, N., Demircioğlu, H., Kimmet, E., Akbulut, K., Eke, C., Kaynak, H. (2015). *Danışmanlık tedbiri kararları uygulayıcı el kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, (1926). Erişim: 06. 10. 2015.
<http://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat.php?mid=3813>

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, (2005). Erişim: 06.10.2015.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>

Amerikan Psikiyatri Birliği, (1980). Erişim: 30.10.2015.
<http://www.psychiatry.org/patients-families/depression/what-is-depression>

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL GÖRÜŞME FORMU

Yaş:	
Cinsiyet:	K / E
Annenin Eğitimi:	Eğitim Yok / İlkokul / Ortaokul / Lise / Lisans
Babanın Eğitimi:	Eğitim Yok / İlkokul / Ortaokul / Lise / Lisans
Anne Çalışıyor mu?	Çalışıyor / Çalışmıyor / Emekli
Baba Çalışıyor mu?	Çalışıyor / Çalışmıyor / Emekli
Hanenin Durumu:	Kira / Ev Sahibi
Anne Sağ/Vefat:	Sağ / Vefat
Baba Sağ/Vefat:	Sağ / Vefat
Anne Öz/Üvey:	Öz / Üvey
Baba Öz/Üvey:	Öz / Üvey

Ek-2. Ölçek 1: Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeği

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

- 1) (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
 - (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
 - (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
 - (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.

- 2) (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
 - (1) Gelecek için karamsarım.
 - (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
 - (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

- 3) (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
 - (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
 - (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğumu görüyorum.
 - (3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum

- 4) (0) Herşeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
 - (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
 - (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
 - (3) Herşeyden sıkılıyorum.

- 5) (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.
 - (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
 - (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
 - (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

- 6) (0) Kendimden memnunum.
(1) Kendimden pek memnun değilim.
(2) Kendime kızgınım.
(3) Kendimden nefrete ediyorum.
- 7) (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
(1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğumu düşünmüyorum.
(2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
(3) Herşeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.
- 8) (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.
(1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
(2) Kendimi öldürmek isterdim.
(3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
- 9) (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
(1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
(2) Çoğu zaman ağlıyorum.
(3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.
- 10) (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkkın ve sinirli değilim.
(1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
(2) Herşey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
(3) Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.
- 11) (0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.
(1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
(2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
(3) Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.

- 12)** (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.
(1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
(2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
- 13)** (0) Her zamankinden farklı göründüğümü sanmıyorum.
(1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 14)** (0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.
(1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
(2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
(3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.
- 15)** (0) Uykum her zamanki gibi.
(1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
(2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
(3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.
- 16)** (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.
(1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
(2) Her şey beni yoruyor.
(3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
- 17)** (0) İştahım her zamanki gibi.
(1) Eskisinden daha iştahsızım.
(2) İştahım çok azaldı.
(3) Hiçbir şey yiyemiyorum
- 18)** (0) Son zamanlarda zayıflamadım.
(1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
(2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
(3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.

- 19)** (0) Sağlığımla ilgili kaygılarım yok.
(1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi Őikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
(2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka Şeylere vermekte zorlanıyorum.
(3) Saęlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir Őey dūŐünemiyorum.
- 20)** (0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir deęiŐiklik yok.
(1) Eskisine oranla sekse ilgim az.
(2) Cinsel isteğim çok azaldı.
(3) Hiç cinsel istek duymuyorum.
- 21)** (0) Cezalandırılması gereken Őeyler yapığımı sanmıyorum.
(1) Yaptıklarımın dolaylı cezalandırılabilceğimi dūŐünüyorum.
(2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.
(3) Sanki cezamı bulmuŐum gibi geliyor.

Beck Skor:.....

Ek-3. Ölçek 2: Anne-Baba Tutumları Ölçeği

ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi anne ve babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün.

Eğer, **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**

BİRAZ BENZİYORSA aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **3**

BENZEMİYORSA aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **2**

HİÇ BENZEMİYORSA aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **1**

yazınız...

	1. Herhangi bir sorunum olduğunda eminim annem ve babam bana yardım ederler.
	2. Annem ve babam büyüklerle tartışmam gerektiğini söylerler.
	3. Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.
	4. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için susmam gerektiğini söylerler.
	5. Annem ve babam bazı konularda " sen kendin karar ver " derler.
	6. Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar
	7. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda annem ve babam bana yardım ederler.
	8. Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu, bu görüşleri onlarla tartışmam gerektiğini söylerler.
	9. Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini açıklarlar.
	10. Annem ve babamla her tartıştığimde bana " büyüdüğün zaman anlarsın " derler.
	11. Derslerimden düşük not aldığımda, annem ve babam beni daha çok çalışmam için destekler.
	12. Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.

	13. Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.
	14. Annem ve babam istemedikleri bir şeyi yaptığımda bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.
	15. Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar.
	16. Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar ve utanırım.
	17. Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.
	18. Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanının içine çarpı (X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban, okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

EVET		HAYIR	
------	--	-------	--

Eğer cevabınız **EVET** ise aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?

8:00'den önce		10:00 ila 10:59 arası	
8:00 ila 8:59 arası		11:00 ya da daha geç	
9:00 ila 9:59 arası		İstediğim saate kadar	

20. Genel olarak annen ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere girmene izin verirler mi?

EVET		HAYIR	
------	--	-------	--

Eğer cevabınız **EVET** ise aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?

8:00'den önce		10:00 ila 10:59 arası	
8:00 ila 8:59 arası		11:00 ya da daha geç	
9:00 ila 9:59 arası		İstediğim saate kadar	

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir
21. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini öğrenmek için;			
22. Boş zamanlarınızda ne yaptığınızı öğrenmek için;			
23. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını öğrenmek için;			

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

	Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır
24. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğinin			
25. Boş zamanlarınızda ne yaptığın			
26. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığın			

Ek-4. Ölçek 3: İlişki Ölçekleri Anketi

RELATIONSHIP SCALES QUESTIONNAIRE

(İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni hiç
tanımlamıyor

Beni kısmen
tanımlıyor

Tamamıyla beni
tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7. Yalnız kalmaktan korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7

9. Başkalarına tamamiyle güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
11. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım	1	2	3	4	5	6	7
12. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
13. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim	1	2	3	4	5	6	7
14. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6	7
15. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum	1	2	3	4	5	6	7
16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-5: İzin Formu

T.C.
ÜSKÜDAR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı: 36575986/604.01-E-5642528

02.06.2015

Konu: Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Ergenlerin
Depresyon Düzeyleriyle Ana-Baba Tutumları
ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

.....MÜDÜRLÜĞÜ'NE

İlgi :İstanbul Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün 01/06/2015 tarih ve 1419 sayılı yazısı.

21.04.2015 tarihinde “ Üsküdar İlçe Çocuk Koordinasyon Kurulu'nun” gündemli toplantısında alınan karar doğrultusunda, İlçe Milli Eğitim, Okul İdaresi, Öğrenci Velileri ve İlçe Çocuk Koordinasyon Kurulu üyelerinin katılımıyla Hilmi Çelikoğlu İlkokulunda, öğrenci devamsızlığı, uyuşturucu ve madde bağımlılığı toplantısı yapılmıştır.

Yapılan toplantıdan sonra İlçe Çocuk Koordinasyon Kurulu tarafından “Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Ergenlerin Depresyon Düzeyleriyle Ana-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konusunda araştırma yapılması kararı alınmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Üsküdar Ek Biriminden Psikolog Nursen TUNÇ ve Sosyolog Özgen GÜNEŞ'in koordinatörlüğünde, anket çalışmaları yapılacaktır.

Bilgilerinizi ve söz konusu anket çalışmalarında adı geçen kişilere gerekli kolaylığın sağlanması hususunda, gereğini arz ederim.

İshak ASLAN
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek:
1. İlgi Yazı (1 Sayfa)
2. Toplantı Tutanağı (3 Sayfa)
3. Anket (4 Adet)

Mimar Sinan Mah. Dr. Fahri Atabey Cad. No:21 Üsküdar/İSTANBUL
Elektronik Ağ : uskudar.meb.gov.tr
e-posta:uskudar34@meb.gov.tr

Tel: (0216) 201 20 70
Faks:(0216) 201 20 88
Bilgi için: Destek Hizmetleri Bölümü Selahattin YILDIZ İşl.) Dahili: 1173

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e80f262b-3423-9ac7-c709 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Özgen Güneş

Doğum Yeri : Bartın

Doğum Tarihi : 18.06.1983

Medeni Hali : Evli

E-mail : ozgenyil@gmail.com

Adres : FeriköyMah. Lala Şahin Sok. 77/1 Şişli/İstanbul

Telefon : 0 555 2362306

Eğitim Durumu:

2013-2015 Yüksek Lisans – Psikoloji – İstanbul Arel Üniversitesi

2001-2006 Lisans – Sosyoloji – Uludağ Üniversitesi

1997-2000 Lise – Üsküdar Halide Edip Adivar Lisesi

1989-1996 İlköğretim – Üsküdar Sultantepe İlköğretim Okulu

Yabancı Dil: İngilizce

İş Tecrübesi:

2006- 2008 Sosyolog – Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Kasımpaşa Çocuk Yuvası - İstanbul

2008- 2010 Sosyolog – Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Küçükbakkalköy Sokak Çocukları Merkezi İlk Adım İstasyonu - İstanbul

2010- Sosyolog – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Üsküdar Sosyal Hizmet Merkezi - İstanbul